

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Med anledning av det förestående europeiska valutasamarbetet tillkallade regeringen genom beslut den 15 maj 1997 en särskild utredare (dir. 1997:76). Utredningsarbetet skulle enligt direktiven göras i två etapper. I en första etapp skulle behovet av aktiekapital i annan valuta än svenska kronor respektive behovet av redovisning i euro analyseras. Resultatet av arbetet under den första etappen redovisades i december 1997 i delbetänkandet Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181). Genom tilläggsdirektiv den 6 april 1998 (dir. 1998:28) har utredaren fått i uppdrag att i en andra etapp fullfölja sitt uppdrag, såvitt gäller redovisning och aktiekapital i euro, och lägga fram förslag till lagändringar som gör det möjligt för svenska företag och utländska filialer i Sverige att ha sin bokföring och upprätta sin offentliga redovisning i euro samt för svenska aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag att därvid ha sitt aktiekapital i euro. Utredaren har vidare fått i uppdrag att parallellt med framtagandet av författningsförslagen ytterligare analysera det företagsekonomiska behovet av en sådan lagstiftning samt de makroekonomiska konsekvenserna som en eventuell övergång till aktiekapital och redovisning i euro kan medföra.

Med stöd av beslutet den 15 maj 1997 förordnades från den 17 juni 1997 justitierådet Bo Svensson till särskild utredare.

Som sakkunniga i utredningen förordnades från den 18 augusti 1997 departementsrådet Sten Andersson, kanslirådet Tord Gransbo, departementssekreteraren Bo Lindén och departementssekreteraren Karin Lindgren. Karin Lindgren entledigades från utredningens arbete fr.o.m. den 22 oktober 1997 och efterträddes samma dag av filosofie doktorn och departementssekreteraren Sylvia Schwaag Serger. Från den 20 februari 1998 förordnades som sakkunniga hovrättsassessorn Peter Broberg, filosofie doktorn och departementssekreteraren Hovick Shahnazarian samt departementssekreterarna Eva Carlsson och Fredrik Lundqvist. Tord Gransbo entledigades från utredningens arbete fr.o.m. den 18 mars 1998 och efterträddes samma dag av departements-

sekreteraren Peter Fredby. Redovisningschefen Bengt-Allan Mettinger förordnades som sakkunnig från den 18 mars 1998. Peter Broberg entledigades från utredningens arbete fr.o.m. den 20 maj 1998 och efterträddes samma dag av kammarrättsassessorn Catharina Abrahamsson.

Att som experter biträda utredningen förordnades från den 18 augusti 1997 bankdirektören Jan Bökmark, förbundsjuristen Margit Knutsson, ekonomie licentiaten och juris kandidaten Rolf Skog och kanslichefen Sören Wallin. Jan Bökmark entledigades från utredningens arbete fr.o.m. den 18 mars 1998 och efterträddes samma dag av bankdirektören Jan Siling. Från den 20 april 1998 förordnades som expert civilekonomen Birger Moström.

Till sekreterare förordnades från den 25 augusti 1997 hovrättsassessorn Anna-Karin Winroth.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta, får härmed överlämna slutbetänkandet Redovisning och aktiekapital i euro. För biträde med den makroekonomiska analysen har professorn Clas Wihlborg anlåtats.

Stockholm i november 1998

Bo Svensson

/Anna-Karin Winroth

Innehållsförteckning

<i>Förkortningar</i>	11
<i>Sammanfattning</i>	13
<i>Författningsförslag</i>	27
1 <i>Utredarens uppdrag</i>	71
2 <i>Den europeiska valutaunionen</i>	73
3 <i>Sammanfattning av utredarens tidigare slutsatser</i>	77
4 <i>Remissyttrandena över utredarens delbetänkande</i>	79
5 <i>Fördjupad företagsekonomisk behovsanalys</i>	81
5.1 Inledning	81
5.2 Urvalet av företag	82
5.3 Svarsfrekvens och bortfall	82
5.4 Kommentarer till tolkningen av resultatsamman- ställningen	83
5.5 Översiktlig sammanfattning av enkätresultaten	84
6 <i>Makroekonomiska effekter på kronan</i>	87
6.1 Sammanfattning av Wihlborgs rapport	87
6.1.1 Risk- och avkastningsbedömningar	87
6.1.2 Fler transaktioner i euro	88
6.1.3 Redovisning i euro	88
6.1.4 Euro som handelsvaluta vid Stockholms fondbörs ...	89
6.1.5 Målsättningar för valutahanteringen	89
6.1.6 Konsekvenser om kronan flyter eller fästs starkt vid euron	90
6.1.7 Information till aktieägarna	91
6.1.8 Wihlborgs sammanfattande bedömning	91
6.2 Utredarens slutsatser	92

7	<i>Hanteringen av skatter, avgifter och statistik</i>	93
7.1	Företagsbeskattning	93
7.1.1	Allmänt om sambandet mellan redovisning och beskattning	93
7.1.2	Omräkning för skatteändamål	94
7.1.3	Det kopplade området	96
7.1.4	Det icke kopplade området	100
7.1.5	Problem med den föreslagna omräkningsmetoden	105
7.1.6	Utvärdering av metoden	107
7.1.7	Behov av lagstiftning	109
7.1.8	Omräkningsmetoden ur ett ekonomiskt perspektiv ..	110
7.2	Mervärdesskatt	114
7.2.1	Gällande rätt	114
7.2.2	Metoder för omräkning	118
7.2.3	Faktura	120
7.2.4	Den periodiska sammanställningen	121
7.2.5	EU-avgiften	122
7.2.6	Lagstiftning	122
7.3	Preliminär skatt och arbetsgivaravgifter	123
7.3.1	Gällande rätt	123
7.3.2	Konsekvenser av att ett företag väljer att redovisa i euro	124
7.3.3	Behov av lagstiftning	127
7.4	Kontrollavgifter	128
7.4.1	Gällande rätt	128
7.4.2	Konsekvenser av att ett företag väljer att redovisa i euro	128
7.4.3	Lagstiftning	129
7.5	Ekonomiska effekter m.m.	130
7.5.1	Effekter på incitamenten för investering och dess finansiering	130
7.5.2	Företagets kapitalkostnad vid finansiering med nya aktier	131
7.5.3	Företagets kapitalkostnad vid finansiering med kvarhållna vinstmedel	133
7.5.4	Kapitalkostnaden i en liten öppen ekonomi	135
7.6	Statsfinansiella effekter	138
7.6.1	Valutakurser	138
7.6.2	Effekter på bolagsskatteintäkterna	140
7.6.3	Effekter på mervärdesskatteintäkterna	144
7.6.4	Sammanfattning	148

7.7	Redovisning i euro – konsekvenser för den ekonomiska statistiken	148
7.7.1	Bakgrund och förutsättningar	148
7.7.2	Värderingsprinciper i ekonomisk statistik	149
7.7.3	Valutaomräkningar i nationalräkenskaperna	150
7.7.4	Valutaomräkningar hos företagen	150
7.7.5	SCB-enkät om valutaomräkningar i den ekonomiska statistiken	152
7.7.6	Tänkbara konsekvenser för den ekonomiska statistiken	153
7.7.7	Rekommendationer avseende euroredovisande företag beträffande omräkning av statistikuppgifter från euro till svenska kronor	154
7.7.8	Författningsregler om uppgiftsskyldighet till den ekonomiska statistiken	155
8	<i>Allmänna överväganden</i>	157
8.1	Behovet av redovisning i euro	157
8.1.1	Inledning	157
8.1.2	SCB:s undersökning	158
8.1.3	Utredarens slutsatser av SCB:s undersökning	160
8.1.4	Makroekonomiska konsekvenser	161
8.1.5	Sammanställning av argumenten	162
8.1.6	Skäl för redovisning i euro	163
8.1.7	Skäl mot redovisning i euro	165
8.1.8	Redovisning i euro enligt 2 kap. 6 § ÅRL	165
8.1.9	En samlad bedömning	166
8.1.10	Valfrihet mellan svensk valuta och euro	166
8.2	Begränsningar med hänsyn till beskattningsreglerna	167
8.3	Ikraftträdande	168
8.4	Övergångsbestämmelser	168
9	<i>Redovisning i euro</i>	169
9.1	Principiella utgångspunkter	169
9.2	Byte av redovisningsvaluta	171
9.2.1	Samma valuta i alla led av redovisningen	171
9.2.2	Beslutet om byte av redovisningsvaluta	172
9.2.3	Byte endast vid ingången av ett nytt räkenskapsår	172
9.2.4	Omräkning av utgående och ingående balans	172
9.2.5	Tidpunkten då beslutet får verkan	175

9.2.6	Registrering av beslut om ändring i bolagsordningen eller stadgarna	175
9.2.7	Återgång till redovisning i kronor	176
9.2.8	Redovisning i koncerner	176
9.2.9	Utländska filialer	178
9.2.10	Delårsrapporter	178
10	<i>Aktiekapital i euro</i>	179
10.1	Allmänna överväganden	179
10.1.1	Inledning	179
10.1.2	Denomineringens betydelse	179
10.1.3	Aktiekapitalet skall denomineras i redovisningsvalutan	181
10.2	Tillämpning av vissa bestämmelser i aktiebolagslagen med belopp i svenska kronor när redovisningen är i euro	184
10.2.1	Aktiekapitalets storlek	184
10.2.2	Kvittning vid nyemission m.m.	185
10.2.3	Auktoriserad revisor eller godkänd revisor	185
10.2.4	Skydd för det bundna egna kapitalet.	186
10.2.5	Nedsättning av aktiekapitalet	186
10.2.6	Tvångslikvidation på grund av bristande kapitaltäckning	187
10.3	Tillämpningen av vissa andra bestämmelser i aktiebolagslagen när redovisningen är i euro	188
10.3.1	Aktiebolags bildande	188
10.3.2	Aktier, aktiebrev och aktiebok	189
10.3.3	Ny- och fondemission	191
10.3.4	Emission av konvertibler och optioner	192
10.3.5	Nedsättning av aktiekapitalet	194
10.3.6	7-11 kap.	195
10.3.7	Vinstutdelning	195
10.3.8	Återbetalning av kapitaltillskott	196
10.3.9	Likvidation	197
10.3.10	Fusion	198
10.3.11	15-19 kap.	199
11	<i>Ekonomiska föreningar</i>	201
11.1	Ekonomiska föreningar	201
11.1.1	Det bundna egna kapitalet	202
11.1.2	Medlemsinsatser och insatsemision	204
11.1.3	Förlagsinsatser	205
11.2	Sambruksföreningar och bostadsrättsföreningar	207

12	<i>Finansiella företag</i>	209
12.1	Inledning	209
12.1.1	Företag som får möjlighet att redovisa i euro	209
12.1.2	Hur ett byte av redovisningsvaluta skall ske	209
12.1.3	Redovisning av det bundna egna kapitalet enligt ECB:s kurs vid valutabytet eller balansdagens kurs?	210
12.2	Redovisningsfrågor	213
12.2.1	Löpande bokföring	213
12.2.2	Säkringsredovisning	215
12.2.3	Fonden för orealiserade vinster	217
12.3	Kapitaltäckningsfrågor	217
12.3.1	Kapitalbas och kapitalkrav	218
12.3.2	Lägsta tillåtna kapitalbas	221
12.4	Krav på minsta bundet eget kapital	224
12.5	Föreskrifter om största tillåtna valutaposition	224
12.6	Bankernas inlåning	225
12.7	Försäkringsbolag	225
12.7.1	Livförsäkringsbolag	225
12.7.2	Skadeförsäkringsbolag	227
12.8	Värdepappersfonder	229
12.9	Tillsynsfrågor	230
12.9.1	Rapportering till Finansinspektionen	230
12.9.2	Rapportering till Riksbanken	231
12.10	Övriga frågor	231
12.10.1	Insättningsgarantin	231
12.10.2	Förbudet i insiderlagen mot korttidshandel	232
12.10.3	Understödsföreningar	232
	<i>Författningskommentar</i>	235
	BILAGOR	
1.	Utredningens direktiv	263
2.	SCB:s enkät – frågor och sammanställning av de svar som lämnats	277
3.	De makroekonomiska konsekvenserna <i>Clas Wahlborg</i>	299
4.	The implications of permitting domestically owned firms to have their accounting in foreign currency (euro) within a taxation system that is based on domestic currency (SEK) <i>Hovick Shahnazarian</i>	333

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
BFL	Bokföringslagen (1976:125)
BFN	Bokföringsnämnden
dir.	direktiv
Ds	Departementsserien
ECB	Europeiska centralbanken
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG	Europeiska gemenskapen
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
EU	Europeiska unionen
EUR	euro
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR
FFFS	Finansinspektionens författningssamling
FRL	Försäkringsrörelselagen (1982:713)
KL	Kommunalskattelagen (1928:370)
LSK	Lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter
ML	Mervärdeskattelagen (1994:200)
prop.	proposition
PRV	Patent- och registreringsverket
RSV	Riksskatteverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SBL	Skattebetalningslagen (1997:483)
SCB	Statistiska centralbyrån
SFB	Stockholms fondbörs
SFS	Svensk författningssamling
SIL	Lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt
SOU	Statens offentliga utredningar
SRU	Standardiserat räkenskapsutdrag
USD	US-dollar
VPC	Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag
ÅRFL	Lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

- ÅRKL Lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag
ÅRL Årsredovisningslagen (1995:1554)

Sammanfattning

Inledning

Från och med januari 1999 kommer 11 av EU:s medlemsstater att ha en gemensam valuta. Denna gemensamma valuta kommer under en treårig övergångstid att kunna uttryckas både i en gemensam valutaenhet, euro, och i nationella valutaenheter. Efter övergångsfasen kommer euron att utgöra det enda legala betalningsmedlet i dessa länder. Sverige deltar inte i valutaunionen från starten. För de svenska företagen som arbetar i konkurrens med företag från länder som deltar i EMU-projektet utgör detta ett problem.

Behovet av redovisning i euro

I utredningsuppdraget ingår att klarlägga det företagsekonomiska behovet av att tillåta redovisning i euro och så långt det är möjligt kvantifiera detta. Utredaren har låtit Statistiska centralbyrån (SCB) göra en enkät bland ett antal företag om behovet av sådan redovisning.

SCB:s undersökning omfattar endast aktiebolag med en balansomslutning på 5 miljoner kr eller mer. Därmed står det klart från början att den inte tillåter några slutsatser beträffande behovet av redovisning i euro bland andra associationsformer eller bland enskilda näringsidkare. Den säger inte heller någonting om behovet av euro som redovisningsvaluta bland de drygt 200 000 aktiebolag som har lägre balansomslutning än som sagts nu.

Av svaren på enkäten framgår bl.a. att det är endast en mindre andel av företagen som har behov av att kunna använda euro i den löpande bokföringen. Det är totalt 12 procent av de svarande som anger ett sådant behov, medan 62 procent svarar nej på frågan om ett behov finns. Samtidigt ökar behovet av att kunna använda euro med företagens storlek, från 2 procent för små företag till 29 procent för de mest omsatta börsbolagen. Kommentarererna från de mest utlandsorienterade företagen bland de största börsföretagen är också entydiga. De anger ett behov av att använda euro i den löpande bokföringen.

Det är sålunda genom SCB:s enkät klart att 29 procent av de mest omsatta börsnoterade aktiebolagen och 20 procent av de största aktiebolagen anser sig ha ett behov av att ha den löpande bokföringen i euro. De mest omsatta börsbolagen står tillsammans för ca 80 procent av det totala antalet anställda inom näringslivet och svarar för en lika stor andel av landets totala produktion. Om vart fjärde börsbolag vill ha möjlighet att byta redovisningsvaluta till euro innebär det att 20 procent av den totala produktionen sker i företag som vill ha denna möjlighet och att var femte anställd i den privata sektorn arbetar i ett sådant företag. Lägg till detta att uppskattningsvis (20 procent av 1 300=) 260 aktiebolag med en balansomslutning över 250 miljoner kr vill ha möjlighet att redovisa i euro och det är tydligt att det står mycket viktiga intressen bakom önskemålen om ändrad redovisningslagstiftning.

Det företagsekonomiska behovet uttryckt i kronor av redovisning i euro har emellertid inte kunnat beräknas med ledning av enkätsvaren.

Makroekonomiska effekter av redovisning i euro

I uppdraget åt utredaren ingår vidare att analysera de makroekonomiska konsekvenserna som en eventuell övergång till aktiekapital och redovisning i euro kan medföra. Uppdraget lämnades mot bakgrund av en diskussion tidigt under år 1998 i massmedia om huruvida kronans värde skulle komma att försvagas om företagen fick möjlighet att avge redovisning i euro och ha aktiekapitalet i denna valuta.

Utredaren har anlitat professorn Clas Wihlborg som biträde med den makroekonomiska analysen. Wihlborgs huvudslutsats är att ett ökat användande av euro som redovisningsvaluta och för denominering av aktiekapitalet för svenska företag är i det närmaste betydelselöst ur makroekonomisk synpunkt. Det skall emellertid påpekas att denna slutsats förutsätter bl.a. att aktieägarna omedelbart får information om företagets valutahanteringsprinciper. Det är emellertid inte säkert att de får denna information alls eller i vart fall inte i tid. I så fall kan nettoeffekten på valutaflödena bli avsevärd.

Med hänvisning till professor Clas Wihlborgs analys anser utredaren att ett ökat användande av euron som redovisningsvaluta och för denominering av aktiekapital för svenska företag inte kan antas få några mera betydande makroekonomiska effekter.

Skäl för och emot redovisning i euro

Den internationella miljön

I stort sett samtliga EU-länder har planer på att redan år 1999 tillåta de nationella företagen att upprätta sin finansiella redovisning i euro. Från och med år 2002 kommer samtliga företag i länder som deltar i EMU att vara hänvisade till att upprätta sin löpande bokföring och sin finansiella redovisning i övrigt i denna valuta. Det innebär att nästan alla företag i de europeiska länder vi brukar jämföra oss med kommer att ha sin redovisning i euro. Det är en viktig förändring i förhållande till vad som gäller i dag. Om några år kommer de svenska företagen, om Sverige väljer att stanna utanför EMU och inte ändrar sin redovisningslagstiftning, att vara nästan ensam i Västeuropa om att redovisa i en liten nationell valuta medan den stora delen av den europeiska företagsamheten redovisar i den mycket stora och internationellt gångbara valutans euro. I en sådan situation menar utredaren att svenska företag som en anpassning till den fortgående internationaliseringen på redovisningsområdet bör ges möjlighet att redovisa i euro.

Redovisningskostnaderna

Ett av de två sakskalet som brukar anföras för redovisning i euro, är att, om företagen tvingas hantera kronor och euro parallellt i den finansiella redovisningen och i den externa rapporteringen, kostnader uppstår som försvagar de svenska företagens konkurrenskraft gentemot utländska företag. Redovisningskostnaderna kan bli särskilt betungande för svenska företag som ingår i internationella koncerner i vilka euron används som koncernvaluta. Svenska företag som har euron som koncernvaluta har ett intresse av att göra upp sina affärer i euro för att slippa valutasäkra sina fordringar och skulder. Sådana företag kan antas komma att begära att leveransavtal med svenska företag tecknas i euro och att fakturering sker i denna valuta. Många svenska underleverantörer kommer därigenom att tvingas att fakturera i euro också i rent svenska affärsförhållanden och får då behov av att använda euro i den löpande bokföringen och redovisningen i övrigt. Ytterligare en grupp som riskerar särskilt stora redovisningskostnader är företag som helt eller nästan helt handlar med företag i EMU och använder sig av euron som affärsvaluta. Utredaren menar att redovisningskostnaderna är ett beaktansvärt argument för att framför allt svenska företag av nyss angivet slag vid ett utanförskap bör ha möjlighet att ha sin redovisning i euro.

Kapitalanskaffningen

Det andra av de saksål som brukar anföras är att om företagen inte tillåts redovisa i annat än kronor så blir det svårare för dem att anskaffa kapital utomlands och kapitalkostnaderna ökar. Som anförts ovan kommer de svenska företagen, om Sverige väljer att stanna utanför EMU och inte ändrar sin redovisningslagstiftning, om några år att vara nästan ensamma i Västeuropa om att redovisa i en liten nationell valuta medan den stora delen av den europeiska företagsamheten redovisar i den mycket stora och internationellt gångbara valutan euro. I en sådan situation menar utredaren att de svenska företagen kommer att vidkännas en konkurrensnackdel på den internationella kapitalmarknaden. Det talar för att svenska företag som anlitar den internationella kapitalmarknaden för kapitalanskaffning vid ett utanförskap bör ha möjlighet att ha sin redovisning i euro.

Jämförbarheten

Utredaren anser att det är viktigt att företagens redovisningar är jämförbara. En möjlighet för svenska företag att välja mellan kronor och euro kommer att försvåra jämförelser mellan svenska företag med olika redovisningsvalutor. Utredaren menar emellertid att dessa olägenheter kompenseras av ökade möjligheter till jämförelser med utländska företag som avger sin redovisning i euro.

Omräkning till euro enligt 2 kap. 6 § ÅRL räcker inte

Möjligheten att räkna om en i svenska kronor upprättad redovisning till euro enligt 2 kap. 6 § ÅRL är enligt utredarens mening inte tillräcklig, om målet är att visa företagets ställning och resultat enligt ett system med euron som redovisningsvaluta. Full jämförbarhet med företag som har euron som redovisningsvaluta uppnås inte. Omräkningsmöjligheten tillgodoser inte heller de behov av löpande bokföring i euro som finns för svenska företag i koncerner med euron som koncernvaluta. Detsamma kan sägas om svenska företag som har alla eller nästan alla affärshändelser i euro. Till den senare gruppen hör svenska företag som är underleverantörer till svenska företag med euron som redovisningsvaluta och som använder samma valuta också som affärsvaluta bl.a. för att slippa valutasäkra sina åtaganden. Möjligheten att räkna om en i svenska kronor upprättad redovisning till euro enligt 2 kap. 6 § ÅRL bör därför kompletteras med bestämmelser som gör det möjligt att ha hela

redovisningen, från den löpande bokföringen till koncernredovisningen, i euro.

Beskattningsregler

Det finns i dag inte någonting som hindrar svenska företag som så önskar att ha sin löpande bokföring och redovisning i övrigt både i svenska kronor och i euro eller någon annan främmande valuta. En sådan ordning innebär emellertid en dubblering av redovisningskostnaderna och det torde inte finnas något företag som i dag har en sådan dubbel redovisning.

Enligt utredningens direktiv skall deklarationerna avges i svenska kronor. Det är tydligt att om skattemyndigheterna fordrar att de skattskyldiga i deklarationerna lämnar uppgifter som förutsätter att de har en i det närmaste fullständig bokföring i svenska kronor så kommer det inte att finnas något intresse bland dessa skattskyldiga att ha sin löpande bokföring och redovisning i övrigt i euro.

För att göra det praktiskt möjligt för företag att ha sin redovisning i euro lägger utredaren fram förslag till omräkningsregler för beskattnings- och statistikändamål som innebär följande.

Vad gäller företagsbeskattningen skall balans- och resultaträkning räknas om till kronor, balansräkningen enligt balansdagens kurs och resultaträkningen enligt årets genomsnittskurs. Den differens som uppkommer beroende på att årets vinst räknas om till genomsnittskurs och övriga poster i balansräkningen till balansdagskurs bör inte resultatföras utan enbart noteras i den omräknade balansräkningen som en korrigeringspost (så att tillgångs- och skuldsidan blir lika stora). Det omräknade resultatet är utgångspunkt för inkomstberäkningen i deklarationen och de skattemässiga justeringarna görs i kronor. Denna modell innebär att resultatmätningen inom det kopplade området även fortsättningsvis följer bokföringen, dvs. resultatet mäts i euro. För deklarationsändamål räknas sedan detta resultat om till kronor enligt den genomsnittliga växelkursen. Inom det icke kopplade området skall beloppen i kronor gälla.

Vid redovisning av uppgifter om mervärdesskatt skall omräkning ske med den genomsnittliga växelkursen för den månad redovisningen avser. Avser redovisningen ett helt år skall den genomsnittliga växelkursen för det aktuella året användas.

Beträffande preliminär skatt och arbetsgivaravgifter skall företag som väljer att ha sin redovisning i euro i en särskild bokföring redovisa såväl gjorda löneutbetalningar som avdragen skatt i kronor. Företagen bör för detta ändamål kunna använda sina ordinarie löneredovisnings-

system. Vid löneutbetalningstillfället bokförs således gjorda löneutbetalningar och skatteavdrag i euro i den ordinarie bokföringen. Av löneredovisningssystemet framgår relevanta belopp i kronor.

Vad slutligen gäller omräkningen för statistikändamål, så bör en samordning ske med andra myndigheter (RSV m.fl.). Att företagen skulle behöva hantera olika omräkningsmodeller gentemot olika myndigheter är olämpligt.

Eftersom det är omöjligt att förutsäga hur den svenska kronan kommer att förhålla sig gentemot euron går det inte att kvantifiera det finansieringsbehov som kan uppstå med de valda omräkningsreglerna. När företag tillåts sköta sin redovisning i euro, kan det leda till en ökning eller en minskning av skatteintäkterna beroende på valutakursutvecklingen och fördelningen av intäkterna över tiden. Visserligen kan ett kortsiktigt intäktsbortfall finansieras med framtida skatteintäkter som kan uppstå på lite längre sikt. Man bör dock vara medveten om att även dessa skattebortfall måste finansieras i statens budget. Det går inte att vid varje budgettillfälle hänvisa till förväntade framtida skatteintäkter som finansiering av de tillfälliga skattebortfallen.

Det är naturligtvis möjligt att kronan långsiktigt kommer att ändra värde gentemot euron. I de fall den apprecieras kommer statens skatteintäkter från de företag som sköter sin redovisning i euro att minska. I de fall som svenska kronan deprecieras kommer statens intäkter att öka eftersom varje euro i redovisad vinst är mer värd i kronor. Det är viktigt att dessa effekter av växelkursförändringen på statens skatteintäkter inte används som motiv för eller som finansiering av en expansiv finanspolitik.

Företag som föreslås få ha sin redovisning i euro

Utredaren har funnit det naturligt att lägga fram förslag till bestämmelser om redovisning i euro som endast gäller de associationer som föreslås få rätt att tillämpa förenklade omräkningsregler för skatte- och statistikändamål, nämligen aktiebolag och ekonomiska föreningar samt flertalet finansiella företag.

Principer för redovisning i euro

Byte av räkenskapsår och omräkning av utgående balansen

En given utgångspunkt för utredaren är att byte av redovisningsvaluta får ske endast i samband med byte av räkenskapsår. När ett företag byter redovisningsvaluta från svenska kronor till euro måste balansräkningen för det gamla räkenskapsåret räknas om till euro när den ingående balansräkningen för det nya räkenskapsåret fastställs. Resultatet blir då en ingående balans där alla relationer mellan fritt och bundet kapital, mellan eget och främmande kapital och mellan alla andra poster och delar i balansräkningen är oförändrade jämfört med den utgående balansen för det gamla räkenskapsåret. Utredaren förslår att omräkningen skall ske enligt den kurs som den Europeiska centralbanken (ECB) fastställer på den sista bankdagen av det gamla räkenskapsåret.

Redovisning till ”anskaffningsvärdet”

Nästa fråga blir om posterna i den ingående balansen avseende det bundna egna kapitalet skall tas upp i den utgående balansen för samma räkenskapsår med samma belopp eller om de skall räknas om till balansdagens kurs. Utredaren menar att det framräknade bundna egna kapitalet skall användas i den utgående balansräkningen för samma räkenskapsår och i alla balansräkningar som upprättas därefter, med hänsyn tagen naturligtvis till de beslut som efter bytet fattas om överförande av belopp från eller till det bundna egna kapitalet. Beträffande ekonomiska föreningar föreligger särskilda problem med hänsyn till att förlagsinsatserna är förenade med vissa villkor som gör det osäkert om de fullt ut kan behandlas som bundet eget kapital eller om de i vissa hänseenden måste hanteras som främmande kapital. Också i de finansiella företagen finns vissa problem vad gäller hanteringen av poster i det bundna egna kapitalet.

Samma valuta i alla led av redovisningen

En annan given utgångspunkt för utredaren är att samma valuta skall så långt möjligt användas i alla led av redovisningen. Utredaren lägger i enlighet härmed fram förslag till bestämmelser i bokföringslagen och ÅRL som innebär att den löpande bokföringen skall ske i svenska kronor eller euro och att årsredovisningen skall ske i samma valuta som använts i den löpande bokföringen för räkenskapsåret. Dessutom föreslås en

bestämmelse i ÅRL om att koncernredovisningen skall avges i samma valuta som moderbolagets årsredovisning.

Beslutet om byte av redovisningsvaluta

Utredaren utgår från att det första bytet av redovisningsvaluta skall vara fritt och inte beroende av tillstånd av myndigheter. För aktiebolag och ekonomiska föreningar föreslår utredaren att beslut om byte av redovisningsvaluta fattas genom att en bestämmelse om att redovisningen skall ske i euro införs i eller tas bort från bolagsordningen eller stadgarna.

Återgång till redovisning i kronor

Den ordning som utredaren föreslår beträffande byte av redovisningsvaluta från kronor till euro framstår som lämplig också när det gäller byte i motsatt riktning. Vad som anförts ovan bör tillämpas också vid byte från euro till kronor.

Aktiebolag

Inledning

I utredningsuppdraget ingår att utarbeta lagförslag som gör det möjligt för svenska aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag att ha sitt aktiekapital i euro i stället för i kronor. Utredningsarbetet skall därvid drivas med utgångspunkt i att aktiekapital och redovisning skall vara angivet i samma valuta. I detta får anses ligga att aktiekapitalet i bolagsordningen och i aktiebolagsregistret skall vara angivet i samma valuta som bolaget använder i sin bokföring.

En annan given utgångspunkt för utredaren är att aktierna skall emitteras i en och samma valuta. Frågan om vissa finansiella bolag skall ges möjlighet att ha sitt aktiekapital i mer än en valuta skall utredas i annat sammanhang.

I 1997 års delbetänkande föreslog utredaren att det nuvarande systemet med nominella aktievärden skall ersättas med s.k. kvotaktier. Den frågan har överlämnats till Aktiebolagskommittén att utreda vidare och behandlas inte i förevarande betänkande.

Omräkning av aktiekapitalet

Som framgått av det föregående föreslår utredaren att aktiekapitalet räknas om till ECB:s kurs den sista bankdagen på det gamla räkenskapsåret och att det erhållna beloppet sedan används i alla senare balansräkningar med de justeringar som föranleds av bl.a. ny- och fondemission, konvertering och nyteckning med utnyttjande av optionsrätt.

Registrering av aktiekapitalet

Det skulle i och för sig vara möjligt att stanna här och låta aktiekapitalet i bolagsordningen och aktiebolagsregistret stå kvar med sina svenska värden. Det skulle innebära att aktiekapitalet i årsbokslut och årsredovisning redovisades i en annan valuta och med andra belopp än i bolagsordning och aktiebolagsregister. En sådan motsättning mellan redovisning och bolagsordning skulle emellertid vara ägnad att leda till missförstånd beträffande storleken på bolagets aktiekapital och leda till svårigheter att tillämpa bestämmelserna i aktiebolagslagen till skydd för det egna bundna kapitalet. De mest omsatta börsbolagen, som enligt SCB:s enkät är de som mest önskar en möjlighet att redovisa i euro, torde dessutom vara angelägna om att kunna emittera sina aktier på den internationella kapitalmarknaden med aktierna denominerade i euro. Det är mot denna bakgrund utredaren ser regeringens direktiv om att aktiekapital och redovisning skall vara angivet i samma valuta.

På grund av det anförda föreslår utredaren att aktiekapitalet skall i bolagsordningen och i aktiebolagsregistret anges i samma valuta som bolaget använder i sin bokföring. Det är närmast självklart att aktiernas nominella belopp, vilket utredaren i och för sig anser bör avskaffas, skall anges i samma valuta som aktiekapitalet.

Ekonomiska föreningar

Utredaren menar att den ordning som föreslås gälla i fråga om byte av redovisningsvaluta i aktiebolag är lämplig även för de ekonomiska föreningarna. I enlighet härmed föreslår utredaren att om en ekonomisk förening skall ha sin bokföring i euro, detta skall anges i stadgarna. Att balansräkningen för det gamla räkenskapsåret skall räknas om till euro enligt den kurs ECB fastställt för balansdagen och att resultatet sedan skall användas när i senare upprättade balansräkningar uppgift lämnas om det gamla räkenskapsåret följer av de föreslagna bestämmelserna i bokföringslagen och årsredovisningslagstiftningen.

Finansiella företag

Som anförts i det föregående har utredaren funnit det naturligt att lägga fram förslag till bestämmelser om redovisning i euro som endast gäller de associationer som föreslås få rätt att tillämpa förenklade omräkningsregler för skatte- och statistikändamål. Hit hör i första hand aktiebolag och ekonomiska föreningar, av vilka några är finansiella företag. Men också sparbanker, medlemsbanker, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag hör till den krets av företag som omfattas av de föreslagna beskattningsreglerna. Till utgången av år 1998 utgör dessutom bankaktiebolag en särskild grupp av associationer som inte följer aktiebolagslagen utan bankaktiebolagslagen (1987:618), men som beskattas som aktiebolag. I sammanhanget skall nämnas att kreditmarknadsföreningar räknas som "vanliga" ekonomiska föreningar. I enlighet härmed föreslår utredaren att det av bokföringslagen skall framgå att inte bara aktiebolag och ekonomiska föreningar utan också sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsföreningar, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag får ange beloppen i den löpande bokföringen och redovisningen i övrigt i euro.

Redovisning av det bundna egna kapitalet enligt ECB:s kurs vid valutabytet eller balansdagens kurs?

Även om det således är möjligt att beträffande sparbanker, medlemsbanker, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag i många avseenden tillämpa samma bestämmelser som föreslås beträffande aktiebolag eller ekonomiska föreningar finns det vissa skillnader som kräver särskilda överväganden. Det har att göra med att det egna kapitalet i dessa associationer är indelat i andra poster än i aktiebolag och ekonomiska föreningar i allmänhet.

Den fråga som måste besvaras är om posterna i bundna egna kapitalet efter valutabytet skall tas upp i balansräkningen med de belopp som erhållits vid omräkningen enligt ECB:s kurs eller om de skall räknas om till balansdagens kurs. Det är därvid möjligt att skilja ut grundfond och garantifond i sparbanker, medlemsinsatser och förlagsinsatser i medlemsbanker, aktiekapitalet i ett försäkringsaktiebolag samt garanti-kapitalet i ett ömsesidigt försäkringsbolag. I betänkandet anges hur dessa poster skall redovisas.

Ikraftträdande

De skattebestämmelser som är en nödvändig förutsättning för att redovisning i euro skall vara av praktiskt intresse kan tillämpas tidigast beträffande räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare. Utredaren föreslår därför att redovisningslagstiftningen skall träda i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

Det är önskvärt att bolag som önskar övergå till redovisning i euro fattar beslut om detta i god tid före det nya räkenskapsåret och registrerar beslutet omedelbart. Det är emellertid inte möjligt för PRV att registrera ett sådant beslut innan den nya lagstiftningen trätt i kraft, dvs. tidigast den 1 december 1999. Utredaren menar emellertid att det bör vara möjligt för aktiebolag med räkenskapsår den 1 januari – den 31 december att under våren 1999 dels fatta beslut om byte av redovisningsvaluta med verkan från och med närmast följande räkenskapsår under förutsättning att ny lagstiftning medger det, dels bemyndiga styrelsen att ge in beslutet för registrering så snart beslutet kan registreras enligt samma lagstiftning.

Författningsförslag

1. Förslag till

Lag om ändring i bokföringslagen (1976:125)

Härmed föreskrivs i fråga om bokföringslagen (1976:125)

dels att 23 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Beloppen i den löpande bokföringen och i årsbokslutet skall anges i svenska kronor. Aktiebolag, ekonomiska föreningar, sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsföreningar, försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag får dock i stället ange beloppen i euro.

Byte av redovisningsvaluta får ske endast vid ingången av ett nytt räkenskapsår. Vid bytet skall balansräkningen för det gamla räkenskapsåret räknas om till euro eller svenska kronor enligt den växelkurs som fastställts av den Europeiska centralbanken den sista bankdagen under räkenskapsåret. Den på detta sätt omräknade balansräkningen skall utgöra ingående balans för det nya

räkenskapsåret och användas i senare balansräkningar när uppgift avseende det gamla räkenskapsåret lämnas.

Har den bokföringsskyldige bytt redovisningsvaluta får han göra ett nytt byte endast om skattemyndigheten tillåter det.

23 §¹

Skattemyndighetens beslut i ärenden enligt 12 § fjärde stycket får överklagas hos Riksskatteverket genom besvär. Riksskatteverkets beslut i sådana ärenden får inte överklagas.

Myndigheters beslut enligt denna lag får i övriga fall överklagas hos regeringen genom besvär.

Skattemyndighetens beslut i ärenden enligt 12 § fjärde stycket och 3 a § tredje stycket får överklagas hos Riksskatteverket genom besvär. Riksskatteverkets beslut i sådana ärenden får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

¹ Senaste lydelse 1990:1439.

2. Förslag till Lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härmed föreskrivs att 2 kap. 6 §, 4 kap. 13 §, 5 kap. 2 § och 7 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Beloppen i årsredovisningen skall anges i *svenska kronor*. Beloppen får dessutom anges i annan valuta enligt omräkningskursen på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). I så fall skall upplysning om omräkningskursen lämnas i en not.

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §

Beloppen i årsredovisningen skall anges i *samma valuta som i den löpande bokföringen under räkenskapsåret*. Beloppen får dessutom anges i annan valuta enligt omräkningskursen på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). I så fall skall upplysning om omräkningskursen lämnas i en not.

Vid byte av redovisningsvaluta skall balansräkningen för det gamla räkenskapsåret räknas om till euro eller svenska kronor enligt den växelkurs som fastställts av den Europeiska centralbanken den sista bankdagen under räkenskapsåret. Den på detta sätt omräknade balansräkningen skall utgöra ingående balans för det nya räkenskapsåret och användas i senare balansräkningar när uppgift avseende det gamla räkenskapsåret lämnas.

4 kap.

13 §

Fordringar och skulder i *utländsk valuta* får omräknas enligt växelkursen på balansdagen,

Fordringar och skulder i *annan valuta än redovisningsvalutan* får omräknas enligt

om detta står i överensstämmelse med 2 kap. 2 och 3 §§.

växelkursen på balansdagen, om detta står i överensstämmelse med 2 kap. 2 och 3 §§.

5 kap.

2 §

Principerna för värdering av tillgångar, avsättningar eller skulder skall anges.

För poster i årsredovisningen som avser tillgångar, avsättningar eller skulder i *utländsk valuta* skall anges enligt vilka principer beloppen har räknats om till *svenska kronor*.

För poster i årsredovisningen som avser tillgångar, avsättningar eller skulder i *annan valuta än redovisningsvalutan* skall anges enligt vilka principer beloppen har räknats om till *redovisningsvalutan*.

7 kap.

6 §

För koncernredovisningen tillämpas följande bestämmelser i 2 kap.:

I koncernredovisningen skall beloppen anges i samma valuta som i moderbolagets årsredovisning. För koncernredovisningen tillämpas följande bestämmelser i 2 kap.:

- 4 § om andra grundläggande redovisningsprinciper,
- 5 § om språk och form,
- 6 § om valuta, och
- 7 § om undertecknande.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

3. Förslag till Lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härmed föreskrivs i fråga om lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, att 4 kap. 8 §, 5 kap. 4 § och 7 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

8 §

Tillgångar och skulder i *utländsk valuta* skall omräknas efter växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

Materiella och immateriella anläggningstillgångar samt sådana finansiella anläggningstillgångar som utgörs av andelar får utan hinder av första stycket omräknas efter anskaffningskursen vid förvärvet.

Tillgångar och skulder i *annan valuta än redovisningsvalutan* skall omräknas efter växelkursen på balansdagen, om de inte genom särskilda åtgärder skyddas mot eller utgör skydd mot valutakursförändringar.

5 kap.

4 §¹

Utöver vad som följer av 1 § skall följande uppgifter lämnas om skulder och eget kapital:

1. För varje efterställd skuld som uppgår till mer än tio procent av samtliga efterställda skulder, skall uppgift lämnas om lånebelopp, lånevaluta, räntesats, förfallodag, omständigheter som kan medföra förtida återbetalning, efterställningsvillkoren samt förutsättningar och villkor för betalning på förfalldagen eller för konvertering. Vidare skall sammanfattande upplysningar lämnas om vilka regler som gäller för övriga efterställda skulder.

2. Större belopp i posten Övriga skulder (post 4) skall specificeras till sin storlek och art.

3. I bankaktiebolag och andra aktiebolag som omfattas av denna lag skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Aktie-

¹ Senaste lydelse 1997:454.

kapital, Överkursfond, Uppskrivningsfond, Reservfond och Fond för orealiserade vinster. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

4. I sparbank skall eget kapital delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, Fond för orealiserade vinster samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

5. I medlemsbank och i kreditmarknadsförening skall eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond, Reservfond och Fond för orealiserade vinster. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt vinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

6. Om en medlemsbank eller en kreditmarknadsförening har sin bokföring i euro, skall i kronor betalda förlagsinsatser redovisas enligt omräkningskursen på balansdagen. Skillnaden mellan det redovisade beloppet och motsvarande belopp när banken eller föreningen bytte redovisningsvaluta skall tas upp som en tilläggs- eller avdragspost under fritt eget kapital eller ansamlad förlust.

Om en sparbank har sin bokföring i euro, skall i kronor betalda bidrag till garantifonden redovisas enligt omräkningskursen på balansdagen. Skillnaden mellan det redovisade beloppet och motsvarande belopp när sparbanken bytte redovisningsvaluta skall tas upp som en tilläggs- eller avdragspost under fonder.

7 kap.

4 §

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

I koncernredovisningen skall beloppen anges i samma valuta som i moderbolagets redovisning. För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1-3 §§ årsredovisningslagen (1995: 1554),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden skall tas upp som bundet kapital under Andra fonder (post 12) i koncernbalansräkningen,

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 1 och hänvisningarna till 5 kap. 8, 9 och 24 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om förvaltningsberättelse och finansieringsanalys i 6 kap. 1 §, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 § årsredovisningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

4. Förslag till Lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härmed föreskrivs i fråga om lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag, att 7 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

I koncernredovisningen skall beloppen anges i samma valuta som i moderbolagets redovisning. För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1-3 §§ årsredovisningslagen (1995: 1554),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden skall tas upp i koncernbalansräkningen som bundet eget kapital under Andra fonder (AA.IV) i skadeförsäkringsföretag och under Återbäringsmedel (DD) i livförsäkringsföretag,

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 1 och hänvisningarna till 5 kap. 8, 9 och 24 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om upplysningarna i förvaltningsberättelsen i 6 kap. 1 och 2 §§, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 § årsredovisningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

5. Förslag till Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härmed föreskrivs att 1 kap. 3 §, 2 kap. 4 § och 9 kap. 35 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Aktiebolag skall ha ett aktiekapital som uppgår till minst 100 000 kr i privata aktiebolag och till minst 500 000 kr i publika aktiebolag.

Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.

Aktiekapitalet och aktiernas nominella belopp skall anges i svenska kronor eller euro.

2 kap.

4 §²

Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,
4. aktiekapitalet eller, om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet ej får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas, samt tiden för styrelseledamots uppdrag,
7. sättet för sammankallande av bolagsstämma,
8. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
9. vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta.

I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

¹ Senaste lydelse 1994:802.

² Senaste lydelse 1998:760.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Om bolaget skall ha sin bokföring i euro skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall aktiekapitalet och aktiernas nominella belopp anges i denna valuta.

9 kap.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen

35 §¹

Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 18 kap. 6 §, inte verkställas förrän registrering har skett.

Beslut om införande eller ändring av en sådan bestämmelse i bolagsordningen som avses i 2 kap. 4 § fjärde stycket får verkan vid ingången av det räkenskapsår som följer närmast efter beslutet.

Registreringsmyndigheten skall räkna om det registrerade aktiekapitalet till den nya valutatan enligt den växelkurs som fastställts av den Europeiska centralbanken den sista bankdagen under det gamla räkenskapsåret.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 4 § tredje stycket andra meningen om påskrift på aktiebrev när nominella beloppet ändrats tillämpas inte när ändringen skett i samband med byte av bokföringsvaluta.

¹ Senaste lydelse 1998:760.

6. Förslag till Lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härmed föreskrivs att 2 kap. 2 §, 7 kap. 14 § samt 9 kap. 7 och 15 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 2 §¹

Föreningens stadgar skall ange

1. föreningens firma,
2. den ort i Sverige där föreningens styrelse skall ha sitt säte,
3. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art,
4. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningen, hur insatserna skall fullgöras samt i vad mån en medlem får delta i föreningen med insats utöver vad han är skyldig att delta med,
5. för det fall att regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen skall förekomma, avgifternas belopp eller de högsta belopp till vilka de får bestämmas,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, tiden för deras uppdrag samt, om någon av dem skall utses på annat sätt än som anges i denna lag, hur det i så fall skall ske,
7. för det fall att fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,
8. inom vilken tid och hur föreningsstämma skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom,
9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
10. vilken tid föreningens räkenskapsår skall omfatta,
11. grunderna för fördelning av föreningens vinst samt hur man skall förfara med föreningens behållna tillgångar när föreningen upplöses, samt
12. för det fall att förlagsinsatser som avses i 5 kap. eller insats-emission som avses i 10 kap. 2 a § skall förekomma, vad som skall gälla för dessa.

¹ Senaste lydelse 1997:914.

Om föreningen skall ha sin bokföring i euro, skall detta anges i stadgarna. I så fall skall medlemsinsatserna anges i denna valuta.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

7 kap.

14 §

Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsstämman. Beslutet är giltigt, om samtliga röstberättigade i föreningen har förenat sig om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträts av minst två tredjedelar av de röstande eller den större majoritet som krävs enligt 15 §.

Har i stadgarna tagits in ytterligare villkor för ändring av stadgarna, gäller det villkoret.

Om enligt en föreskrift i stadgarna en viss bestämmelse inte får ändras utan regeringens tillstånd, får inte heller en sådan föreskrift ändras utan regeringens tillstånd, om föreskriften har tagits in i stadgarna på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande.

Ett beslut om ändring av stadgarna skall genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän registreringen har skett.

Beslut som innebär nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller annan lindring av medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna får inte verkställas förrän ett år har förflutit efter registreringen.

Beslut om införande eller ändring av en sådan bestämmelse i stadgarna som avses i 2 kap. 2 § andra stycket får verkan vid ingången av det räkenskapsår som följer närmast efter beslutet.

9 kap.

7 §¹

I balansräkningen skall aktier i dotterbolag tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

¹ Senaste lydelse 1997:914.

En förenings eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp inbetalda eller genom insatsemission tillgodoförda insatser, reservfond samt uppskrivningsfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

Fordran på insats får inte tas upp som tillgång. Redovisningen av fullgjorda insatser får göras så att i balansräkningen anges hela insatskapitalet samt hur mycket därav som inte har fullgjorts, varefter skillnaden – de betalda insatserna – utförs som en särskild post under eget kapital.

Om föreningen har sin bokföring i euro, skall i kronor bestämda förlagsinsatser redovisas enligt omräkningskursen på balansdagen. Skillnaden mellan det redovisade beloppet och motsvarande belopp när föreningen bytte redovisningsvaluta skall tas upp som en tilläggs- eller avdragspost under fritt eget kapital eller ansamlad förlust.

Om det i en fordrings- eller skuldpost enligt balansräkningen ingår en fordran hos eller skuld till ett dotterföretag eller en moderförening, skall beloppet anges särskilt. Detta får ske inom linjen. Detsamma gäller ifråga om pant och med pant jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för ett dotterföretag eller en moderförening.

15 §¹

En ekonomisk förening som enligt 11 c, 11 e eller 11 g § bokföringslagen (1976:125) upprättar årsbokslut med tillämpning av bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) skall upprätta årsredovisning samt, i förekommande fall, koncernredovisning och delårsrapporter med tillämpning av 2 kap. 1 - 6 §§ och 7 § första och tredje styckena, 3 kap., 4 kap. 1 - 6 §§, 8 § första stycket och andra stycket 2 och 3, 9 - 13 §§, 14 § andra stycket och 15 - 17 §§, 5 kap. 1 -12 §§, 14 § andra stycket och 15 - 24 §§, 6 kap., 7 kap. och 9 kap. 1, 3 och

¹ Senaste lydelse 1998:768.

4 §§ årsredovisningslagen. I så fall gäller även 10 kap. 1 § årsredovisningslagen.

Vid tillämpningen av årsredovisningslagen gäller följande.

1. Vad som sägs om aktiebolag och bolag gäller ekonomiska föreningar.

2. Vad som sägs om moderbolag gäller moderförening.

3. Vad som sägs om bolag som avses i 10 kap. 12 och 13 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller ekonomiska föreningar som avses i 8 kap. 5 § första och tredje styckena denna lag.

4. Med intresseföretag avses vad som anges i 1 kap. 5 och 6 §§ årsredovisningslagen.

5. Med andelar avses aktier och andra andelar i juridiska personer.

6. Uppskrivning får göras endast för avsättning till uppskrivningsfond.

7. De hänvisningar som finns i 7 kap. årsredovisningslagen till andra bestämmelser i den lagen skall inte tillämpas på 2 kap. 7 § andra stycket, 4 kap. 7 § och 14 § första stycket samt 5 kap. 14 § första och tredje styckena.

En förening som upprättar årsredovisning, koncernredovisning eller delårsrapport i enlighet med första eller andra stycket skall inte tillämpa bestämmelserna i 1, 2, 4 och 5 §§, 6 § första stycket och andra stycket första meningen, 7 § första och fjärde styckena, 8 §, 9 § första stycket, andra stycket 1, 2 och 7, tredje och fjärde styckena samt 11 §, 12 § första stycket och andra stycket första meningen samt 13 och 14 §§. För en sådan förening gäller inte heller vad som sägs i 10 § första stycket om koncernredovisningens delar.

En förening som upprättar årsredovisning, koncernredovisning eller delårsrapport i enlighet med första eller andra stycket skall inte tillämpa bestämmelserna i 1, 2, 4 och 5 §§, 6 § första stycket och andra stycket första meningen, 7 § första och femte styckena, 8 §, 9 § första stycket, andra stycket 1, 2 och 7, tredje och fjärde styckena samt 11 §, 12 § första stycket och andra stycket första meningen samt 13 och 14 §§. För en sådan förening gäller inte heller vad som sägs i 10 § första stycket om koncernredovisningens delar.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

7. Förslag till Lag (1999:000) om omräkningsförfarande vid beskattningen för företag som har sin bokföring i euro

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för företag som har sin redovisning i euro eller som byter redovisningsvaluta.

2 § Företaget skall bifoga sin årsredovisning till självdeklarationen.

3 § Uppgifter enligt 2 kap. 19 § första stycket lagen (1990:325) om självdeklarationer och kontrolluppgifter skall avse belopp som har räknats om till kronor enligt 4 §. De företag som nämns i 2 kap. 20 § första stycket denna lag skall bifoga balans- och resultaträkning omräknade till kronor enligt 4 §. Det omräknade resultatet skall vara utgångspunkt för sådan justering som avses i 2 kap. 19 § andra stycket 3 samma lag.

4 § Resultaträkningen skall räknas om enligt beskattningsårets genomsnittliga växelkurs.

Balansräkningen skall räknas om enligt balansdagens kurs. Detta gäller dock inte posten Årets resultat som skall räknas om enligt den genomsnittliga växelkursen.

Om omräkning enligt första och andra styckena leder till att summan av tillgångarna avviker från summan av eget kapital, avsättningar och skulder skall mellanskillnaden föras upp som en korrigeringspost.

5 § Om värderingen av lager, pågående arbeten, fordrings- eller skuldposter eller avsättningar ändras i förhållande till den avgivna självdeklarationen, skall det belopp som påverkar den skattepliktiga intäkten justeras med hänsyn till skillnaden mellan balansdagens kurs och beskattningsårets genomsnittliga växelkurs.

6 § När ett företag byter redovisningsvaluta skall som värde av ingående lager, pågående arbeten samt fordrings- och skuldposter och avsättningar tas upp värdet av närmast föregående beskattningsårs utgående lager, pågående arbeten samt fordrings- och skuldposter och avsättningar omräknade enligt balansdagens kurs.

Om företaget tillämpar räkenskapsenlig avskrivning på inventarier eller sådana tillgångar som enligt punkt 16 av anvisningarna till 23 §

kommunalskattelagen (1928:370) skrivs av enligt samma regler skall anskaffningsvärdet på de inventarier som anskaffats under de tre senaste beskattningsåren och som fortfarande finns kvar i verksamheten räknas om enligt balansdagens kurs.

7 § Vid redovisning av uppgifter om mervärdesskatt enligt skattebetalningslagen (1997:483) skall omräkning ske med den genomsnittliga växelkursen för den månad redovisningen avser. Avser redovisningen ett helt år skall den genomsnittliga växelkursen för det aktuella året användas.

8 § Riksskatteverket skall fastställa de kurser som behövs för att omräkning skall kunna göras enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas, såvitt avser självdeklaration, första gången vid 2001 års taxering.

8. Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av anvisningarna till 20 § och punkt 4 av anvisningarna till 24 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

till 20 §

1.¹ Till skattskyldigs levnadskostnader, för vilka avdrag enligt denna paragraf ej medges, räknas bland annat premier för egna personliga försäkringar och avgifter till kassor, föreningar och andra sammanlutningar, i vilka den skattskyldige är medlem. Avdrag får dock göras för sådana premier och avgifter i den omfattning som anges i 33 §, 46 § 2 mom., punkterna 21 och 23 av anvisningarna till 23 § och punkt 6 av anvisningarna till 33 §. Avdrag får även göras för inbetalning på pensionssparkonto i den omfattning som anges i 46 § 2 mom. och punkt 21 av anvisningarna till 23 §.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte avgifter till arbetsgivarorganisationer. Beträffande sådana avgifter gäller att avdrag medges till den del avgifterna avser medel för konfliktändamål. Bedömningen av vad avgifterna avser får grundas på uppgifter i organisationens budget om inte särskilda skäl talar mot det. Vid bedömningen skall dock avgifterna alltid i första hand avräknas mot kostnaderna för den övriga organisationsverksamheten.

Utgifter för representation och liknande ändamål är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten, såsom då fråga uteslutande är om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser och liknande eller då utgifterna avser jubileum för företaget, invigning av mera betydande anläggning för verksamheten, stapelavlöpning eller jämförliga händelser eller då utgifterna är att hänföra till

Utgifter för representation och liknande ändamål är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten, såsom då fråga uteslutande är om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser och liknande eller då utgifterna avser jubileum för företaget, invigning av mera betydande anläggning för verksamheten, stapelavlöpning eller jämförliga händelser eller då utgifterna är att hänföra till

¹ Senaste lydelse 1996:1399

personalvård. Avdrag medges i det enskilda fallet inte med större belopp än som kan anses skäligt. Avdrag för måltidsutgifter som avser lunch, middag eller supé medges inte med större belopp än 90 kronor per person.

personalvård. Avdrag medges i det enskilda fallet inte med större belopp än som kan anses skäligt. Avdrag för måltidsutgifter som avser lunch, middag eller supé medges inte med större belopp än 90 kronor per person. *För företag som har sin löpande bokföring i euro skall i stället ett belopp i euro som motsvarar 90 kronor användas. Detta belopp skall beräknas utifrån den genomsnittliga växelkursen under perioden december andra året före beskattningsåret till november året före beskattningsåret*

För den som är skattskyldig till mervärdesskatt eller har rätt till återbetalning av mervärdesskatt avser avdragsramen i föregående stycke pris exklusive mervärdesskatt. För övriga ökas avdragsramen med mervärdesskatten.

till 24 §

4¹. Fordringar, skulder och kontanter i utländsk valuta värderas till kursen vid beskattningsårets utgång. Föreligger terminskontrakt eller annan liknande valutasäkringsåtgärd får posten tas upp till det värde som motiveras av valutasäkringen om samma värde används i bokföringen och en sådan värdering står i överensstämmelse med god redovisningssed.

4. Fordringar, skulder, *avsättningar och kontanter* i annan valuta *än redovisningsvalutan* värderas till kursen vid beskattningsårets utgång. Föreligger terminskontrakt eller annan liknande valutasäkringsåtgärd får posten tas upp till det värde som motiveras av valutasäkringen om samma värde används i bokföringen och en sådan värdering står i överensstämmelse med god redovisningssed.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

¹ Lydelse enligt förslag i prop. 1998/99:28.

9. Förslag till Lag om ändring lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 2 § 3 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

3 mom.¹ Äger svenskt aktiebolag, svensk ekonomisk förening, svensk sparbank eller svenskt ömsesidigt skadeförsäkringsföretag (moderföretag) mer än nio tiondelar av aktierna eller andelarna i ett eller flera svenska aktiebolag eller svenska ekonomiska föreningar (helägda dotterföretag), skall koncernbidrag som moderföretaget lämnar till helägt dotterföretag eller som sådant företag lämnar till moderföretaget eller till annat helägt dotterföretag hos moderföretaget anses som avdragsgill omkostnad för givaren och skattepliktig intäkt för mottagaren, även om bidraget inte för givaren utgör omkostnad för intäkternas förvärvande eller bibehållande. Som förutsättning för detta gäller

a) att varken givare eller mottagare är bostadsföretag enligt 7 mom., investmentföretag enligt 10 mom. eller förvaltningsföretag enligt 7 § 8 mom. andra stycket,

b) att såväl givare som mottagare redovisar bidraget till samma års taxering öppet i självdeklaration eller därvid fogad bilaga,

c) att dotterföretag som lämnar eller mottar bidrag har varit helägt under hela beskattningsåret för både givare och mottagare eller sedan dotterföretaget började bedriva verksamhet av något slag,

d) att, om bidrag lämnas från dotterföretag till moderföretag, moderföretaget skulle vara frikallat från skattskyldighet för utdelning som under beskattningsåret hade uppburits från dotterföretaget,

e) att, om bidrag lämnas från dotterföretag till annat dotterföretag, moderföretaget är investmentföretag eller förvaltningsföretag som avses i a eller moderföretaget i annat fall skulle vara antingen frikallat från skattskyldighet för utdelning som under beskattningsåret hade uppburits från det givande dotter-

e) att, om bidrag lämnas från dotterföretag till annat dotterföretag, moderföretaget är investmentföretag eller förvaltningsföretag som avses i a eller moderföretaget i annat fall skulle vara antingen frikallat från skattskyldighet för utdelning som under beskattningsåret hade uppburits från det givande dotter-

¹ Senaste lydelse 1995:854

företaget eller skattskyldigt för utdelning som under beskattningsåret hade uppburits från det mottagande dotterföretaget *samt*

f) att mottagaren inte enligt avtal om undvikande av dubbelbeskattning skall anses ha hemvist i en främmande stat.

företaget eller skattskyldigt för utdelning som under beskattningsåret hade uppburits från det mottagande dotterföretaget,

f) att mottagaren inte enligt avtal om undvikande av dubbelbeskattning skall anses ha hemvist i en främmande stat *samt*

g) *att både givare och mottagare använder samma redovisningsvaluta.*

Lämnar svenskt moderföretag koncernbidrag till svenskt aktiebolag som inte är sådant helägt dotterbolag som avses i första stycket, skall bidraget ändå anses som avdragsgill omkostnad för moderföretaget och skattepliktig intäkt för mottagaren, om de förutsättningar som anges i första stycket a, b och f är uppfyllda och om ägarförhållandena under hela beskattningsåret för både givare och mottagare eller sedan mottagaren började bedriva verksamhet av något slag har varit sådana att mottagaren genom fusioner mellan moderföretag och dotterbolag har kunnat bringas att uppgå i moderföretaget. Därvid skall fusion anses kunna äga rum när moderföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna i dotterbolag men inte i annat fall.

Även i andra fall skall koncernbidrag som svenskt företag lämnar till annat svenskt företag anses som avdragsgill omkostnad för givaren och skattepliktig intäkt för mottagaren under förutsättning att bidraget med avdragsrätt för givaren enligt första och andra styckena hade kunnat lämnas till annat företag än mottagaren och att bidraget därefter, direkt eller genom förmedling av ytterligare företag, hade kunnat vidarebefordras till mottagaren på sådant sätt att varje förmedlande företag skulle ha haft rätt till avdrag enligt första och andra styckena för vidarebefordrat belopp.

Avdrag för koncernbidrag får åtnjutas endast av den som visar att förutsättningar för sådant avdrag föreligger.

Lämnas bidrag från svenskt företag till annat svenskt företag, med vilket givaren är i intressegemenskap, för verksamhet av väsentlig betydelse från samhällsekonomisk synpunkt och redovisas bidraget öppet, kan regeringen medge att bidraget skall anses som avdragsgill

omkostnad för givaren och skattepliktig intäkt för mottagaren även om en eller flera av de förutsättningar som anges i första–tredje styckena inte är uppfyllda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

10. Förslag till Lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

Härmed föreskrivs i fråga om mervärdesskattelagen (1994:200)

dels att 8 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 13 kap. 1 § skall lyda ”Allmänna bestämmelser”,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 11 kap. 5 b § samt 13 kap. 2, 15 a och 23 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

6 §¹

Den ingående skatten *uppgår till samma belopp som* den utgående skatten hos den som är skattskyldig för omsättningen eller importen.

Den ingående skatten *mot-svarar* den utgående skatten hos den som är skattskyldig för omsättningen eller importen.

I 13 kap. 26 § finns bestämmelser om återförande av sådan ingående skatt som hänför sig till ett förvärv för vilket en skattskyldig har fått prisnedsättning efter det att han gjort avdrag för skatten.

11 kap.

5 b §

Om faktureringsvalutan är en annan än den skattskyldiges redovisningsvaluta, skall mervärdesskattens belopp även anges i den senare valutan. Dessutom skall den kurs som använts vid omräkningen anges.

13 kap.

2 §

I lagen (1999:000) om omräkningsförfarande vid beskattningen för företag som har sin bokföring i euro finns bestäm-

¹ Senaste lydelse 1994:1798.

melser om redovisning av mervärdesskatt för den som har bokföringen i euro.

15 a §

Vid redovisning av utgående skatt skall den skattskyldige använda det skattebelopp som på fakturan angivits i den egna redovisningsvalutan.

23 a §

Vid redovisning av ingående skatt skall den skattskyldige använda det skattebelopp som på fakturan angivits i dennes redovisningsvaluta. Om beloppet inte angivits i denna valuta skall det skattebelopp som angivits i faktureringsvalutan användas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

11. Förslag till Lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

Härigenom föreskrivs i fråga om skattebetalningslagen (1997:483)
dels att rubriken till 1 kap. skall lyda ”Tillämpningsområde, definitioner och valuta”,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 1 kap. 7 § samt närmast före 1 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Valuta

7 §

Samtliga uppgifter enligt denna lag skall till sina belopp anges i kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

12. Förslag till Lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

dels att 1 kap. 1 § och 2 kap. 19 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen införs en ny paragraf, 1 kap. 4 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter till ledning för taxering enligt taxeringslagen (1990:324) m.m.

I lagen (1999:000) om omräkningsförfarande vid beskattningen för företag som har sin bokföring i euro finns särskilda bestämmelser för den som har sin bokföring i euro.

4 §

Samtliga uppgifter till ledning för taxering skall till sina belopp anges i kronor.

2 kap.

19 §²

Den som har inkomst av näringsverksamhet skall, om inte annat framgår av 20 eller 25 §, i sin självdeklaration för varje förvärvskälla från bokföringen lämna uppgifter om varje slag av

1. intäkter, kostnader, bokslutsdispositioner, skatter och skattemässiga avsättningar,
2. tillgångar, skulder, avsättningar, obeskattade reserver och eget kapital.

Uppgifter skall vidare lämnas om

1. arten och omfattningen av verksamheten,

¹ Senaste lydelse 1990:324.

² Senaste lydelse 1997:495.

2. hur värdesättningen på lager samt fordringar skett,
3. hur det bokföringsmässiga *vinstresultatet* justerats för att överensstämma med de för den skattemässiga inkomstberäkningen stadgade grunderna,
3. hur det bokföringsmässiga *resultatet* justerats för att överensstämma med de för den skattemässiga inkomstberäkningen stadgade grunderna,
4. hur avdrag för värdeminskning beräknats,
5. vad den skattskyldige satt in i form av pengar i näringsverksamheten eller tagit ut ur näringsverksamheten i varor, pengar eller annat eller på annat sätt använt för att betala levnadskostnader eller för andra utgifter, som inte är hänförliga till omkostnader i verksamheten, samt om andra förmåner som den skattskyldige fått av verksamheten,
6. ändrade redovisningsprinciper samt
7. under året anskaffade och försålda anläggningstillgångar.

Juridisk person som omfattas av 2 § 6 a mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall lämna uppgift om beslut om utdelning eller annat förfogande över uppkommen vinst.

Fysisk person och dödsbo skall lämna uppgift om fördelningsunderlag enligt 2 § lagen (1993:1536) om räntefördelning vid beskattning vid utgången av närmast föregående beskattningsår samt motsvarande belopp vid beskattningsårets utgång.

Har makar tillsammans deltagit i näringsverksamhet behöver uppgifter som avses i första och andra styckena endast lämnas av en av makarna. Var och en av makarna skall dock lämna uppgifter om arten och omfattningen av sitt arbete i verksamheten samt de övriga uppgifter som behövs för tillämpningen av anvisningarna till 52 § kommunalskattelagen.

Om det finns särskilda skäl, får skattemyndigheten på ansökan av den deklarationskyldige medge att de uppgifter som avses i första stycket 1 lämnas i sammansatta poster. Ett sådant medgivande får omfatta en tid av högst tre år åt gången. En ansökan skall ha kommit in till skattemyndigheten före ingången av taxeringsåret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

13. Förslag till Lag (1999:000) om redovisning i euro för finansiella företag

Härmed föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för finansiella företag om byte av redovisningsvaluta och redovisning i euro.

Definitioner

2 § I denna lag förstås med

1. bank: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank,
2. kreditmarknadsföretag: ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening som har fått tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet (kreditmarknadsbolag respektive kreditmarknadsförening),
3. värdepappersbolag: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
4. kreditinstitut: bank och kreditmarknadsföretag,
5. finansiell företagsgrupp: grupp av företag vad som anges i 6 kap. 1 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar eller annan grupp av företag på vilka enligt föreskrift meddelad med stöd av 6 kap. 2 § samma lag bestämmelserna om finansiell företagsgrupp skall tillämpas,
6. börs: vad som anges i 1 kap. 4 § 1 lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
7. auktoriserad marknadsplats: vad som anges i 1 kap. 4 § 3 lagen om börs- och clearingverksamhet,
8. clearingorganisation: vad som anges i 1 kap. 4 § 5 lagen om börs- och clearingverksamhet,
9. fondbolag: vad som anges i 1 § första stycket 3 lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
10. försäkringsbolag: försäkringsaktiebolag och ömsesidigt försäkringsbolag som omfattas av försäkringsrörelselagen (1982:713),
11. finansiellt företag: de företag som anges i punkterna 3, 4 och 6-10,
12. redovisning: löpande bokföring, årsbokslut, årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapporter.

Omräkningskurs

3 § Vid omräkning mellan kronor och euro enligt denna lag skall den i 3 a § andra stycket bokföringslagen (1976:125) angivna växelkursen användas, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Förutsättningar för att redovisa i euro och byta redovisningsvaluta

4 § Ett finansiellt företag får ha sin redovisning i euro endast om

1. det inte försvårar en effektiv tillsyn över företaget eller den koncern eller den finansiella företagsgrupp där företaget ingår samt
2. det i övrigt är förenligt med de bestämmelser som gäller för verksamheten.

Vad som i första stycket föreskrivs om redovisning i euro gäller även för själva bytet av redovisningsvaluta från kronor till euro och omvänt.

Omräkning av krav på minsta kapitalbas för institut som bytt redovisningsvaluta

5 § När ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag byter redovisningsvaluta skall kravet på minsta kapitalbas omräknas till den nya redovisningsvalutan.

Krav på bundet eget kapital för institut som redovisar i euro

6 § Ett kreditinstitut och ett värdepappersbolag skall vid ingången av det första räkenskapsåret med redovisning i euro ha ett bundet eget kapital som uppgår till minst det startkapital som krävs för att påbörja verksamhet av det slag som institutet bedriver.

Normgivningsbemyndigande

7 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om den kurs som skall användas vid omräkning och de föreskrifter som i övrigt behövs för att ett finansiellt företag som har sin redovisning i euro skall kunna tillämpa de bestämmelser som gäller för verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

14. Förslag till Lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

Härmed föreskrivs att 2 kap. 4 § och 4 kap. 1 § lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Ett kreditmarknadsföretag skall när verksamheten påbörjas ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 1 § motsvarar minst fem miljoner ecu. I 5 kap. 4 § 3 och 5 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Om nettovärdet av tillgångarna i den planerade verksamheten uppgår till högst ett-hundra miljoner kronor, får Finansinspektionen medge att företaget har lägre bundet eget kapital än som anges i första stycket, dock lägst motsvarande en miljon ecu. *I nettovärdet skall inte räknas in värdet av tillgångarna i sådan finansieringsverksamhet som anges i 1 kap. 3 § första stycket.*

Om nettovärdet av tillgångarna i den planerade verksamheten uppgår till högst ett-hundra miljoner kronor *eller, om kreditmarknadsföretaget avser att ha sin redovisning i euro, tolv miljoner euro*, får Finansinspektionen medge att företaget har lägre bundet eget kapital än som anges i första stycket, dock lägst motsvarande en miljon ecu.

4 kap.

1 §²

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Ett kreditmarknadsföretags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 §

Ett kreditmarknadsföretags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 §

¹ Senaste lydelse 1997:453.

² Senaste lydelse 1997:453.

krävdes när verksamheten påbörjades.

Ett kreditmarknadsföretag som med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket fått Finansinspektionens medgivande att när verksamheten påbörjades ha ett lägre bundet eget kapital än motsvarande fem miljoner ecu, skall om nettovärdet av tillgångarna i företagets verksamhet därefter överstiger etthundra miljoner kronor ha en kapitalbas som motsvarar minst fem miljoner ecu, beräknat efter den kurs som gällde vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 2 kap. 1 §.

krävdes när verksamheten påbörjades *eller, om kreditmarknadsföretaget har sin redovisning i euro, det belopp som enligt 6 § lagen (1999:000) om redovisning i euro för finansiella företag krävdes i eget kapital vid ingången av det första räkenskapsåret med redovisning i euro.*

Ett kreditmarknadsföretag som med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket fått Finansinspektionens medgivande att när verksamheten påbörjades ha ett lägre bundet eget kapital än motsvarande fem miljoner ecu, skall om nettovärdet av tillgångarna i företagets verksamhet därefter överstiger etthundra miljoner kronor *eller, om kreditmarknadsföretaget har sin redovisning i euro, tolv miljoner euro* ha en kapitalbas som motsvarar minst fem miljoner ecu, beräknat efter den kurs som gällde vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 2 kap. 1 §, *eller, om kreditmarknadsföretaget tidigare har haft sin redovisning i euro, beräknat efter den kurs som gällde vid ingången av det första räkenskapsåret med redovisning i kronor.*

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

15. Förslag till Lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härmed föreskrivs att 5 kap. 1 § samt 6 kap. 7 och 9 §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Ett värdepappersbolags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades.

Ett värdepappersbolags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades *eller, om värdepappersbolaget har sin redovisning i euro, det belopp som enligt 6 § lagen (1999:000) om redovisning i euro för finansiella företag krävdes i eget kapital vid ingången av det första räkenskapsåret med redovisning i euro.*

6 kap.

7 §²

Om ett svenskt värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av *denna lag* eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställighet av

Om ett svenskt värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av *sådan författning* eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställig-

¹ Senaste lydelse 1994:2015.

² Senaste lydelse 1994:2015.

beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

het av beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

9 §¹

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett svenskt värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om institutet dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,

2. institutet under en sammanhängande tid av sex månader inte har drivit sådan rörelse som tillståndet avser, eller

3. institutet genom att överträda *denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen* eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser.

3. institutet genom att överträda *en bestämmelse som avses i 7 §* eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser.

Ett värdepappersbolags tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 skall återkallas av inspektionen om bolaget inte fullgjort sina skyldigheter enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, och inte vidtagit rättelse inom ett år efter det att inspektionen har förelagt värdepappersbolaget att fullgöra sina skyldigheter med förklaring att värdepappersbolagets tillstånd annars kan komma att återkallas.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om:

1. bolagets kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket eller och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget, eller

2. någon som ingår i bolagets styrelse eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 1 § första stycket 4.

I fall som avses i tredje stycket 2 får tillstånd återkallas bara om Finansinspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare och

¹ Senaste lydelse 1997:117.

han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid av högst tre månader gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

16. Förslag till Lag om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härmed föreskrivs att 2 kap. 6 och 4 kap. 8 § lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. **6 §¹**

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 § och 5 kap. 4 § tredje stycket 2. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier, i sparbanker reservfonder, i medlemsbanker och kreditmarknadsföreningar eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt i Svenska skeppshypotekskassan kassans reservfond. Från eget kapital skall undantas uppskrivningsfonder.

B. I banker, kreditmarknadsföretag och värdepappersbolag kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond.

C. I banker och kreditmarknadsföretag kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller företagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Med supplementärt kapital avses värdet av *förlagsandelslån*, förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas åter-

Med supplementärt kapital avses värdet av förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas återstående löp-

¹ Senaste lydelse 1997:463.

stående löptid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande av Finansinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

tid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande av Finansinspektionen, räknas *värdet av förlagsandelslån* samt andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

4 kap.

8 §

Om ett instituts totala nettoposition i *utländsk valuta* för hela verksamheten överstiger 2 % av kapitalbasen enligt 2 kap. 6–8 §§ skall kapitalkravet motsvara 8 % av det överskjutande beloppet.

Med ett instituts totala nettoposition i *utländsk valuta* avses den högsta summan av ett instituts korta nettopositioner eller långa nettopositioner i olika valutor.

För balanserade positioner i nära korrelerade valutor får tillämpas ett kapitalkrav motsvarande 4 % av värdet av den balanserade positionen. Vidare får ett lägre kapitalkrav tillämpas för valutor som omfattas av mellanstatliga bindande överenskommelser om valutakurssamarbete.

Efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf.

Om ett instituts totala nettoposition i *annan valuta än redovisningsvalutan* för hela verksamheten överstiger 2 % av kapitalbasen enligt 2 kap. 6–8 §§ skall kapitalkravet motsvara 8 % av det överskjutande beloppet.

Med ett instituts totala nettoposition i *annan valuta än redovisningsvalutan* avses den högsta summan av ett instituts korta nettopositioner eller långa nettopositioner i olika valutor.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

17. Förslag till
lag om ändring i ikraftträdande- och
övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1610) om
finansieringsverksamhet

Härigenom föreskriv att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen om (1992:1610) om finansieringsverksamhet skall införas en ny punkt 5 a av följande lydelse.

5 a. Ett företag som bedriver verksamhet med stöd av punkterna 3-5 får inte byta redovisningsvaluta.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

18. Förslag till Lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härmed föreskrivs att 1 kap. 4 §, 2 kap. 4 § och 7 kap. 14 § lagen (1995:1570) om medlemsbanker skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

Varje medlem skall betala insats i medlemsbanken i enlighet med vad som föreskrivs i stadgarna. Betalningen skall alltid fullgöras i pengar.

En medlemsbank skall när bankens rörelse påbörjas ha ett bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslut om oktroj motsvarar minst fem miljoner ecu. I 5 kap. 4 § 5 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Om balansomslutningen i den planerade verksamheten kan beräknas uppgå till högst etthundra miljoner kronor, får regeringen medge att *bolaget* har lägre bundet eget kapital än det som anges i första stycket, dock lägst motsvarande en miljon ecu.

Om balansomslutningen i den planerade verksamheten kan beräknas uppgå till högst etthundra miljoner kronor *eller, om medlemsbanken avser att ha sin redovisning i euro, tolv miljoner euro*, får regeringen medge att *banken* har lägre bundet eget kapital än det som anges i första stycket, dock lägst motsvarande en miljon ecu.

2 kap.

4 §¹

Stadgarna skall ange

1. medlemsbankens firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som banken avser att driva,
4. villkoren för medlemskap i banken,
5. den insats med vilken varje medlem skall delta i banken och i vilken utsträckning medlemmarna får delta i banken med insats utöver vad de är skyldiga att delta med,

¹ Senaste lydelse 1997:915.

6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av stämman, samt tiden för deras uppdrag,

7. för det fall att fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,

8. inom vilken tid och hur föreningsstämman skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall komma till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom,

9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,

10. vad som skall ske med bankens behållna tillgångar när den upplöses, samt

11. för det fall att förlagsinsatser som avses i 5 kap. eller insatsmission som avses i 8 kap. 2 a § skall förekomma, vad som skall gälla för dessa.

Om medlemsbanken skall ha sin bokföring i euro skall detta anges i stadgarna. I så fall skall medlemsinsatserna anges i denna valuta.

7 kap.

14 §

Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsstämman. Beslutet är giltigt om samtliga röstberättigade har förenat sig om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsstämmor och på den senare stämman biträts av minst två tredjedelar av de röstande eller den större majoritet som krävs enligt 15 §.

Beslut om införande eller ändring av en sådan bestämmelse i stadgarna som avses i 2 kap. 4 § andra stycket får verkan vid ingången av det räkenskapsår som följer närmast efter beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

19. Förslag till Lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härmed föreskrivs att 2 kap. 5 § och 4 kap. 15 § sparbankslagen (1987:619) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 5 §¹

Reglementet skall ange

1. sparbanksens firma,
2. sparbanksens verksamhetsområde,
3. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva,
5. grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta,
6. antalet huvudmän,
7. den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän och, där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen,
8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella ersättare, som skall utses av sparbanksstämman, samt tiden för deras uppdrag,
9. sättet att sammankalla sparbanksstämman, samt
10. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

Om sparbanken skall ha sin bokföring i euro skall detta anges i reglementet. I så fall skall grundfonden anges i denna valuta.

4 kap. 15 §

Beslut att ändra reglementet fattas av sparbanksstämman. Beslutet är giltigt om det har biträttats av minst två tredjedelar av de på stämman närvarande huvudmännen.

¹ Senaste lydelse 1991:1681.

Ett beslut om ändring av reglementet skall, sedan ändringen har stadfästs, genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

Beslut om införande eller ändring av en sådan bestämmelse i reglementet som avses i 2 kap. 5 § andra stycket får verkan vid ingången av det räkenskapsår som följer närmast efter beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

20. Förslag till Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härmed föreskrivs att 2 kap. 5 § och 9 kap. 14 § försäkringsrörelselagen (1982:713) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Bolagsordningen skall ange
för samtliga försäkringsbolag

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, varvid det särskilt skall anges om verksamheten skall avse såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring,
4. om bolaget skall driva försäkringsrörelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
5. antalet eller lägsta och högsta antalet av de styrelseledamöter, revisorer och eventuella styrelsesuppleanter, som får utses av bolagsstämman, samt tiden för styrelseledamöternas och revisorernas uppdrag,
6. sättet att sammankalla bolagsstämman,
7. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman,
8. de regler enligt vilka bolagsstämman får förfoga över bolagets vinst,
9. i vilken utsträckning bolaget är skyldig att teckna återförsäkring,
för försäkringsaktiebolag
10. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
11. aktiernas nominella belopp,
för ömsesidiga försäkringsbolag
12. garantikapitalet,
13. regler för hur rösträtten skall utövas och hur beslut skall fattas på bolagsstämman, varvid särskilt skall anges om och i vilken utsträckning delägarnas rösträtt skall utövas genom utsedda delegerade samt i vilken utsträckning rösträtt skall tillkomma garanterna,

¹ Senaste lydelse 1995:779.

14. intill vilket belopp och i vilken ordning delägarna är personligen ansvariga för bolagets förpliktelser, om inte uteslutande bolagets tillgångar svarar för bolagets förpliktelser,

15. antal och sammanlagt belopp av de försäkringar som skall vara tecknade innan bolaget kan anses bildat,

16. vilken begränsning som skall gälla för mottagen återförsäkring i förhållande till den direkta försäkringen, om verksamheten avser såväl direkt försäkring som mottagen återförsäkring,

17. i vilken ordning garanterna skall betala in det tecknade garantikapitalet samt

18. om och i vilken ordning ränta skall betalas på garantikapitalet och vinst delas ut till garanterna och i vilken ordning garantikapitalet skall återbetalas.

I fråga om publika försäkringsaktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

Om bolaget skall ha sin bokföring i euro så skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall i förekommande fall aktiekapitalet anges i samma valuta.

9 kap.

14 §

Beslut att ändra bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i de fall som avses i 4 kap. 15 § andra stycket. I fråga om försäkringsaktiebolag är beslutet giltigt om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna, om inte något annat följer av 16 §. I fråga om ömsesidiga försäkringsbolag är beslutet giltigt om det har biträtts av två tredjedelar av samtliga röstande.

Beslut om införande eller ändring av en sådan bestämmelse i bolagsordningen som avses i 2 kap. 5 § tredje stycket får verkan vid ingången av det räkenskapsår som följer närmast efter beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1999 och tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2000 eller senare.

1 Utredarens uppdrag

Med anledning av det förestående europeiska valutasamarbetet tillkallade regeringen genom beslut den 15 maj 1997 en särskild utredare (dir. 1997:76) med uppdrag att undersöka vilket behov svenska aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag har av att kunna ange aktiekapital och akties nominella belopp i annat än svensk valuta. Utredaren skulle vidare undersöka vilket behov svenska företag har av att kunna upprätta sin finansiella redovisning i euro. Utredningsarbetet inleddes i juni 1997. Sakkunniga och experter samt sekreterare förordnades under sommaren 1997. Vid sammanträde den 18 augusti 1997 antog utredningen namnet Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta.

Utredningsarbetet skulle göras i två etapper. I enlighet med direktiven redovisades resultatet av arbetet under den första etappen i december 1997 i delbetänkandet Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181). Utredarens överväganden innebar sammanfattningsvis följande. Svenska företag bör ges möjlighet att upprätta sin redovisning i euro, men inte i annan utländsk valuta. Detta bör dock inte gälla finansiella företag som inte bedrivs i aktiebolagsform, främst ömsesidiga försäkringsbolag och sparbanker. Svenska aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag bör, om de har sin redovisning i euro, också vara skyldiga att ha sitt aktiekapital i euro. Aktiebolagslagens regler om att varje aktie skall ha ett nominellt belopp bör ersättas av regler om s.k. kvotaktier.

Sedan delbetänkandet remissbehandlats har utredaren genom tilläggsdirektiv i april 1998 (dir. 1998:28) fått i uppdrag att ytterligare analysera det företagsekonomiska behovet av en lagstiftning som gör det möjligt för svenska företag och för utländska filialer i Sverige att ha sin redovisning och sin bokföring i euro i stället för i svenska kronor. Utredaren skall vidare analysera de makroekonomiska konsekvenserna som en eventuell övergång till aktiekapital och redovisning i euro kan medföra. Utredaren skall parallellt med de företagsekonomiska och makroekonomiska analyserna fullfölja sitt uppdrag, såvitt gäller redovisning och aktiekapital i euro, och lägga fram förslag till lagändringar som gör det möjligt för svenska företag och utländska filialer i Sverige

att ha sin bokföring och upprätta sin offentliga redovisning i euro samt för svenska aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag att därvid ha sitt aktiekapital i euro. Utredaren skall vidare överväga de särskilda problem som kan vara förknippade med redovisning i euro i vissa finansiella företag, ta ställning till om alla finansiella företag bör ges möjlighet att redovisa i euro och, om så bedöms vara fallet, utarbeta förslag till nödvändiga lagändringar avseende dessa företag. Utredaren skall dessutom utarbeta förslag till de lagändringar som bedöms vara nödvändiga för sådana föreningar som väljer att upprätta sin redovisning i euro. Utredaren skall slutligen lämna förslag till de regler om omräkning från euro till kronor som behövs för beskattnings- och statistikändamål.

Tilläggsdirektiven har tillsammans med de ursprungliga direktiven upptagits som Bilaga 1 till detta betänkande.

2 Den europeiska valutaunionen

I enlighet med det övergångsscenario som fastställdes av Europeiska rådet vid Madridmötet i december 1995 inleddes den första fasen i övergången till den gemensamma valutan, euron, våren 1998, då EU:s stats- och regeringschefer beslutade om att 11 länder skall delta i valutaunionen. Sverige deltar inte i valutaunionen. Den 1 januari 1999 inleds den andra fasen. Då blir euron en självständig valuta och omräkningskurserna mellan euron och de deltagande länderna låses oåterkalleligen. Den Europeiska centralbanken, ECB, startar då sin operativa verksamhet och en gemensam penningpolitik införs. Eurosedlarna och euromynten introduceras i den tredje fasen, vilken skall starta senast den 1 januari 2002. Under denna fas, som skall begränsas till högst sex månader, kan euron och de nationella valutorna användas parallellt. Efter denna fas blir euron det enda legala betalningsmedlet i medlemsstaterna. De nationella sedlarna och mynten dras in. (Ds 1997:59 s. 5.)

Regeringen har i prop. 1997/98:25 föreslagit att Sverige inte bör införa euron som betalningsmedel här i landet, då den tredje etappen av EMU inleds. Sverige bör emellertid hålla dörren öppen för ett senare svenskt deltagande i valutaunionen. Om regeringen finner att Sverige bör delta i EMU skall frågan underställas svenska folket för prövning.

Europeiska Kommissionen har i samråd med kontaktkommittén för redovisningsfrågor undersökt hur den befintliga europeiska redovisningslagstiftningen kan användas vid införandet av euron. Kommissionen har publicerat resultatet av sina undersökningar i en skrift med titeln Redovisning för införandet av euron. Av skriften framgår bl.a. följande.

Övergången till den gemensamma valutan kommer att ske i tre faser, för vilka bestämda datum har fastställts.

Fas A. – Den ekonomiska och monetära unionen inleds

År 1998 kommer Europeiska centralbanken att upprättas så snart det är känt vilka länder som kommer att delta i den tredje etappen av EMU. Villkoren för hur den gemensamma penning- och valutapolitiken skall bedrivas kommer att fastställas och tillverkningen av sedlar och mynt i

euro kan börja. Förberedelserna i de deltagande medlemsstaterna kommer att intensifieras under denna fas, särskilt i offentliga förvaltningar, banker och finansiella institut. Ekonomin i stort kommer att fortsätta att fungera som förut, dvs. på grundval av de nationella valutorna.

Fas B. – Faktisk början för den ekonomiska och monetära unionen

Denna fas slutar den 31 december 2001 och börjar den 1 januari 1999 då omräkningskurserna mellan euron och de deltagande nationella valutorna återkalleligen låses och euron blir en egen valuta. Valutorna för de deltagande medlemsstaterna kommer att ersättas av euron som kommer att uttryckas både i sin egen enhet (1 euro), i sina underenheter (100 cent) och i de nationella valutaenheterna, dvs. de tidigare nationella valutorna för de deltagande medlemsstaterna.

De ekonomiska aktörerna kan också börja använda enheten euro. De företag som har mest verksamhet inom internationell eller europeisk handel är de som troligen tidigast kommer att gå över till euron för hela eller del av sin verksamhet. De nationella förvaltningarna kommer också att fortsätta att aktivt förbereda sin egen övergång om de inte redan genomfört den. De kommer att förse ekonomiska aktörer och konsumenter med den nödvändiga informationen om införandet av den gemensamma valutan.

Fas C. – Definitiv övergång till euron

1. Efter den 31 december 2001 kommer belopp som den 31 december 2001 fortfarande var uttryckta i de deltagande medlemsstaternas nationella valutaenheter att betraktas som uttryckta i enheten euro, omräknat enligt de officiella kurserna.

2. Senast från och med den 1 januari 2002 och under en kort tidsperiod (som fastställs av varje medlemsstat, dock högst sex månader) kommer de nya eurosedlarna och euromynten att sättas i omlopp som ersättning för sedlarna och mynten i de gamla nationella valutaenheterna. Denna fas bör inte vara längre än vad som är strikt nödvändigt för att eliminera de komplikationer för valut användarna som kan bli följden om nationella valutaenheter fortsätter att vara i omlopp jämsides med den gemensamma valutaenheten under en längre tidsperiod. Operationen kommer att vara avslutad (senast) den 1 juli 2002 då eurosedlar och euromynt kommer att vara de enda sedlar och mynt som är lagligt betalningsmedel i de deltagande medlemsstaterna.

Kommissionen drar följande tre slutsatser av sin undersökning.

1. Införandet av euron kan hanteras inom ramen för den befintliga europeiska redovisningslagstiftningen.
2. Införandet av euron gör det inte nödvändigt att införa ytterligare gemenskapslagstiftning, varken för att ändra befintliga direktiv eller för att ytterligare harmonisera normer.
3. Medlemsstaterna kan använda den befintliga redovisningspraxis som är tillåten enligt redovisningsdirektiven för övergången till euron.

3 Sammanfattning av utredarens tidigare slutsatser

Utredaren föreslog i sitt delbetänkande Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181) att möjlighet öppnas för de företag som så vill att upprätta sin löpande redovisning och finansiella redovisning i övrigt i euro. I enlighet härmed föreslog utredaren att 2 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) ändras. Den föreslagna ändringen innebär att beloppen i årsredovisningen skall anges i svenska kronor eller euro. Vidare föreslog utredaren nya bestämmelser i bokföringslagen (1976:125) (BFL) och jordbruksbokföringslagen (1979:141) om att beloppen i den löpande bokföringen och i årsbokslutet skall anges i svenska kronor eller euro.

I likhet med vad som i dag gäller beträffande byte av räkenskapsår föreslog utredaren att särskilt tillstånd skall krävas för förnyat byte av redovisningsvaluta. Ett företag som har övergått till att avge redovisning i euro bör ha tillstånd av skattemyndigheten för att få byta tillbaka till svenska kronor.

Utredaren föreslog i korthet beträffande aktiebolag, att en övergång till euro som redovisningsvaluta skall ske genom en ändring av bolagsordningen och att bolag som väljer att upprätta sin redovisning i euro har skyldighet att följa upp beslutet i redovisningsfrågan genom att denominera aktiekapitalet i euro. Vidare föreslog utredaren att denominering skall ske genom en bolagsordningsändring som företas samtidigt med ändringen av redovisningsvalutan och att omräkningen av aktiekapitalet till euro skall ske i samband med att bolagsordningsändringen registreras av PRV till den kurs som gäller på dagen för registreringen.

I anslutning till sina överväganden föreslog utredaren författningsändringar beträffande 1 kap. 3 §, 2 kap. 4 § och 9 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385) (ABL).

Utredaren föreslog vidare att endast finansiella aktiebolag och försäkringsaktiebolag skall tillåtas upprätta sin finansiella redovisning i euro. En förutsättning härför är dock att aktiekapitalet denomineras i euro och i redovisningen tas upp till "anskaffningsvärdet". Övriga finansiella företag och försäkringsföretag måste avge sin finansiella redovis-

ning i svenska kronor i avbidan på att effekterna på kapitalkraven av en denominering av det egna kapitalet i euro klarlagts. Utredaren föreslog i anslutning till sina överväganden undantagsbestämmelser i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL).

Utredaren behandlade i sitt delbetänkande frågan hur det skall förfaras med aktiekapitalet i ett aktiebolag, bankaktiebolag eller försäkringsaktiebolag när bolaget går över till att redovisa i euro. Utredaren menade att aktiekapitalet skall denomineras i euro och tas upp till ”anskaffningsvärdet”.

4 Remissyttrandena över utredarens delbetänkande

Med något undantag är remissinstanserna positiva och tillstyrker i huvudsak utredarens förslag att svenska företag ges möjlighet att upprätta sin redovisning i euro och att aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag som upprättar sin redovisning i euro också skall ha sitt aktiekapital i euro.

Flera remissinstanser är dock kritiska till den av utredaren föreslagna omräkningsregeln vid övergången från kronor till euro. Man pekar framför allt på att svårigheter uppkommer om redovisningen läggs om vid annan tidpunkt än aktiekapitalet och att omräkningsdifferenser i så fall uppkommer.

Många remissinstanser – och flera med emfas t.ex. Sveriges Industriförbund – hävdar att om någon form av förenklade omräkningsregler inte tillåts vid deklaration och taxering kommer vinsterna med utredarens förslag att bortfalla.

Samtliga remissinstanser som berör frågan ifrågasätter att endast finansiella företag som drivs i aktiebolagsform skall ha möjlighet att ha sin finansiella redovisning i euro. Konkurrensverket m.fl. påpekar att detta inte kan anses vara konkurrensneutralt. Ingen remissinstans anser att det möter något lagligt eller annat hinder att ge alla finansiella företag samma möjlighet till redovisning i euro.

Patent- och registreringsverket (PRV) framhåller att en lagstiftning måste vara framme i god tid så att PRV hinner registrera de bolagsordningsändringar som inkommer vid årsskiftet 1998/99. PRV tar dessutom i sitt remissvar upp ett antal särskilda frågor som utredaren återkommer till i detta betänkande.

Remissvaren tar i övrigt upp bl.a. frågan om det finns risk för att den svenska kronan marginaliseras om de svenska företagen tillåts redovisa och denominera sitt aktiekapital i euro. En annan fråga som väcks är om svenska arbetstagare kan komma att få sina löner utbetalade i euro och vem som i så fall skall stå kursriskerna.

5 Fördjupad företagsekonomisk behovsanalys

I utredningsuppdraget ingår att analysera det företagsekonomiska behovet av en lagstiftning som gör det möjligt för svenska företag och för svenska filialer i Sverige att ha sin redovisning och sin bokföring i euro i stället för i svenska kronor. Det företagsekonomiska behovet av att tillåta redovisning i euro skall således klarläggas och så långt det är möjligt kvantifieras.

Utredaren gav Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att genom en enkät undersöka de svenska företagens behov av att använda den nya europeiska valutan euro i redovisningen. Urvalet begränsades till att avse svenska aktiebolag som bedriver verksamhet. Handelsbolag, ekonomiska föreningar och enskilda näringsidkare undantogs således. SCB har fullgjort uppdraget. Dess rapport har fogat till detta betänkande som Bilaga 2. Nedan följer utredarens sammanfattning av rapporten.

5.1 Inledning

Enkäten omfattar tre delar, varav den första delen avser det företagsekonomiska behovet av att använda euro i den löpande bokföringen och hur detta behov ändras om omvärlden i form av kunder, leverantörer och myndigheter har önskemål eller ställer krav på transaktioner och redovisning i euro. Enkätens andra del avser valutasäkringar och hur dessa kan komma att påverkas av en eventuell övergång till löpande bokföring i euro. Enkätens tredje del avser de vinster/fördelar som en användning av euro i bokföringen kan komma att medföra när det gäller finansiering på den internationella kapitalmarknaden och i andra sammanhang. Också de kostnader/nackdelar som det skulle innebära att inte få en möjlighet att använda euro i bokföringen tas upp. En målsättning med denna del av enkäten var vidare att företagen skulle försöka att kvantifiera eventuella vinster respektive förluster.

Som ett komplement till den av SCB gjorda undersökningen har ett antal stora industriföretag – Electrolux, Ericsson, SCA, Skanska, Stora

och Volvo – vid ett av utredaren anordnat möte den 18 augusti 1998 mera ingående presenterat sina synpunkter på frågan om användning av euro i den löpande bokföringen. Dessa synpunkter har beaktats vid redovisningen av de resultat som kommit fram genom enkäten.

5.2 Urvalet av företag

Enkätundersökningen omfattar både finansiella och icke-finansiella företag. De icke-finansiella företagen har delats upp på små, mellanstora och stora företag. Eftersom ett relativt litet antal av de största företagen i landet står för en stor del av totalt antal anställda och av den totala produktionen har det ansetts väsentligt att samtliga dessa företag är med i enkätundersökningen. De utgörs här av de mest omsatta företagen på Stockholms Fondbörs.

Undersökningen omfattar 600 slumpvis utvalda icke-finansiella företag, 200 små, 200 mellanstora och 200 stora företag samt därutöver 27 icke-finansiella företag som tillsammans med åtta finansiella företag utgör gruppen de mest omsatta börsföretagen. Som små företag räknas här de med en balansomslutning på 5-20 miljoner kronor. Totalt finns det ca 21 000 företag i denna kategori. Som mellanstora företag räknas de med en balansomslutning på 20-250 miljoner kronor (totalt ca 8 500 företag) och som stora företag de med en balansomslutning på över 250 miljoner kronor (totalt ca 1 300 företag). Undersökningen berör således inte den stora gruppen företag (totalt över 200 000 företag) vars balansomslutning inte når upp till 5 miljoner kronor.

De finansiella företagen är relativt få till antalet och därför ingår samtliga dessa i enkätundersökningen med undantag för försäkringsbolag som endast har sin verksamhet på lokal nivå. De finansiella företagen består av bankaktiebolag och finansbolag, sparbanker (av vilka åtskilliga endast agerar på en lokal marknad), värdepappersbolag, försäkringsbolag och investmentbolag, inalles 321 företag. Därutöver tillkommer de åtta finansiella företag som finns med bland de mest omsatta svenska börsföretagen. Totalt valdes således 956 företag ut. Av dessa har 23 företag meddelat att verksamheten upphört p.g.a. fusion, avveckling eller konkurs. Därför omfattar undersökningen totalt 933 företag.

5.3 Svarefrekvens och bortfall

Det var frivilligt för företagen att besvara enkäten. Den totala svarefrekvensen kom att ligga på 56 procent. Andelen företag som besvarade

enkäten stiger dock med storleken på företagen. Av de små icke-finansiella företagen har 49 procent besvarat enkäten och av de mellanstora icke-finansiella företagen 57 procent. Svarsfrekvensen är för de stora icke-finansiella företagen 69 procent och 77 procent för de mest omsatta börsföretagen, vilket innebär att man med relativt stor säkerhet kan dra slutsatser från de enkätsvar som kommit in från de stora företagen. De finansiella företagen har en svarsfrekvens på 52 procent.

Bortfallet uppgår således till totalt 44 procent. Bortfall är ett bekymmer av två orsaker. Dels bidrar det till att den slumpmässiga osäkerheten ökar. Urvalet (i denna undersökning 956 företag) är gjort utifrån en given osäkerhet. Bortfallet innebär att beräkningarna grundas på färre observationer än tänkt och eftersom variationen ökar med minskat antal observationer blir osäkerheten i resultaten större än avsetts. Detta går dock att direkt kvantifiera, genom skattningar av urvalsosäkerheten från det observerade materialet.

Därtill kommer den eventuella icke-slumpmässiga snedvridning (bias) som bortfallet kan orsaka. Vanligtvis utgår man från att bortfallet är slumpmässigt vad avser de variabler som studerats, dvs. att **vad** man svarat/skulle svarat inte påverkar **om** man svarar. Tyvärr är det omöjligt att veta säkert om detta antagande är riktigt. Man kan i denna speciella undersökning förmodligen anta att de företag som inte svarat på enkäten på det hela taget är mindre intresserade av möjligheten att använda euro i redovisning än de företag som besvarat enkäten. Det skulle innebära att andelen positiva företag antagligen är lägre än vad undersökningens resultat visar. Det stora bortfallet innebär att resultaten måste behandlas med stor försiktighet. Den till följd av bortfallet ökade osäkerheten gör att skillnaden mellan företagsgrupper är svår att fastställa. Den okända snedvridningen har medfört att SCB valt att inte dra några slutsatser till hela populationen (urvalet drogs från drygt 30 000 företag) utan endast redovisar hur de faktiskt svarande företagens svar fördelar sig.

5.4 Kommentarer till tolkningen av resultatsammanställningen

I Bilaga 2 ges en utförlig sammanställning av de svar som lämnats fördelade på företagsgrupperna. Här redovisas fråga för fråga dels faktiskt antal lämnade svar, dels en procentuell fördelning av svarsalternativen. Eftersom vissa frågor inte skall besvaras av samtliga svarande har antalet svar ibland blivit så begränsat att det varit nödvändigt att slå samman några eller i vissa fall samtliga företagsgrupper.

De mest omsatta börsföretagen redovisas separat. De 27 börsföretag, av totalt 35, som besvarat enkäten ingår dessutom i gruppen stora icke-finansiella företag (med 21 företag) respektive i gruppen finansiella företag (med 6 företag).

Vid samtliga frågor har det funnits utrymme för de svarande att lämna kommentarer. Dessa kommentarer har i många fall på ett väsentligt sätt kompletterat företagets svar på ställda frågor.

De mest omsatta svenska börsföretagen är inte många till antalet. Däremot står de för en mycket stor andel av antalet anställda inom näringslivet och av landets totala produktion, ca 80 procent.

5.5 Översiktlig sammanfattning av enkätresultaten

Målsättningen med enkätens del I var att belysa de svenska företagens behov av att kunna använda euro i den löpande bokföringen och påvisa hur detta behov kan komma att påverkas av önskemål från kunder/leverantörer och krav som ställs av myndigheter.

Här framgår att oavsett företagsgrupp är det endast en mindre andel av företagen som har behov av att kunna använda euro i den löpande bokföringen. Det är totalt 12 procent av de svarande som anger ett sådant behov, medan 62 procent svarar nej på frågan om ett behov finns. Samtidigt ökar behovet av att kunna använda euro med företagets storlek, från 2 procent för små företag till 29 procent för de mest omsatta företagen. Kommentarererna från de mest utlandsorienterade företagen bland de största börsföretagen är entydiga. De anger ett behov av att använda euro i den löpande bokföringen.

En tredjedel av de företag som inte redan i dag anser sig ha ett klart behov av att använda euro i sin bokföring anser att behovet kommer att öka om företagets kunder och/eller leverantörer ställer krav på att offerter och fakturor skall noteras i euro.

En stor andel av de företag som har behov av redovisning i euro kommer på motsvarande sätt att verka för att denna valuta skall användas i transaktioner med kunder och leverantörer. Några direkta krav på kunder och leverantörer kommer man dock inte ställa. Lönerna till de anställda kommer man att fortsätta att betala i svenska kronor, även om nästan en tredjedel av de svarande företagen skulle verka för att också löner till de anställda skulle betalas i euro när deras redovisning sker i denna valuta.

De företag som har ett behov av att använda sig av euro i den löpande bokföringen kan också i fortsättningen vara tvungna att lämna

deklaration av skatter och avgifter i svenska kronor. Antingen kan detta ske genom att företaget har en sidoordnad bokföring i svenska kronor eller genom att en omräkning sker från euro till svenska kronor genom ett schablonförfarande. Av svaren framgår att det är en fråga som det är svårt att ta ställning till. Förmodligen skulle man vilja ha mera information om de båda alternativen. De kommentarer som lämnats av företagen ger något klarare besked. En bokföring i såväl euro som i kronor anses föra med sig stora kostnader. Ett schablonmässigt omräkningssystem är att föredra, förutsatt att det blir enkelt att tillämpa.

Företagen anser, enligt de kommentarer som lämnats, att det inte skulle behöva bli så stora problem med att deklarerat och betala avdragen A-skatt och arbetsgivaravgifter i svenska kronor. Beträffande mervärdesskatt skulle det behövas någon form av schablonomräkning.

Avsikten med enkätens andra del var att kartlägga omfattningen av valutasäkringar av valutaflöden och/eller eget kapital och huruvida valutasäkringar kommer att göras i euro i de fall att företaget kommer att använda den nya europeiska valutan i den löpande bokföringen. Problematiken med valutasäkringar har studerats mera ingående av professor Claes Wihlborg och för en närmare genomgång hänvisas till dennes rapport, se Bilaga 3. Här konstateras endast att det i första hand är stora företag som utnyttjar valutasäkringar och att det i dagsläget till stor del är europeiska valutor som valutasäkras. Dessutom kommer en majoritet av de svarande företagen att göra valutasäkring i euro i de fall företagen går över till att använda euro i den löpande bokföringen.

Enkätens tredje del avser de kostnadsreduceringar/vinster som skulle bli en följd av att företaget går över till att använda euro i bokföringen. Man kan konstatera att det i första hand är de stora företagen som finansierar sin verksamhet internationellt och då framför allt de mest omsatta börsnoterade företagen. Det är också dessa mest omsatta börsföretag som anser att man får minskade kostnader vid en övergång till bokföring i euro. Dessa börsföretag väntar sig också att företagets valutasäkringskostnader skall reduceras vid en användning av euro som bokföringsvaluta.

Företagen har också angivit andra vinster/fördelar med att gå över till euro i den löpande bokföringen. Informationsvinster anges av många företag, exempelvis genom bättre information till kreditgivare och ägare, underlättade kommunikationer mellan bolag i olika länder och tydligare jämförbarhet med internationella konkurrenter. I och med att euron blir en stor valuta kan bokföring i euro ersätta tidigare redovisning, i t.ex. USD. Det är också en klar fördel att kunna använda samma valuta i utländska och svenska koncernföretag. I övrigt kan en användning av euro i den löpande bokföringen göra att företaget betraktas som ett europeisk företag, vilket kan föra med sig att det blir lättare att få

europiska kunder och att det kommer att få en större likviditet på börserna.

Om företagen inte får möjlighet att gå över till euro i den löpande bokföringen skulle man gå miste om de vinstmöjligheter som redovisats här ovan. Därutöver anger företagen en ökad administration i och med att europeiska kunder måste få betala i euro. Dessutom påpekas att företagens personal kommer efter i den process som nu påbörjas ute i Europa där konkurrenter ställer om sig till att tänka i den nya valutan. De svenska företagen skulle få en försämrade konkurrenskraft då konkurrenter använder euron som ett marknadsföringsargument.

Om svenska företag, som önskar använda euro i den löpande bokföringen, måste ha en sidoordnad bokföring i svenska kronor, vilka investeringar och merkostnader skulle detta medföra? Detta var en fråga som företagen ställdes inför. Svar som lämnades varierade påtagligt från marginella kostnadsökningar till betydande kostnader för investeringar i datasystem och mer administrativt arbete.

En förhoppning med enkäten var också att det skulle vara möjligt för företagen att kvantifiera de fördelar som en euro-redovisning skulle föra med sig samt att i kronor ange hur stora investeringar respektive kostnadsökningar som en bokföring i såväl euro som i kronor skulle innebära. Tyvärr har endast ett litet antal företag lämnat några sådana kvantifieringar. Det är därför inte möjligt att göra några skattningar av vinster, investeringar och kostnadsökningar.

6 Makroekonomiska effekter på kronan

I utredningsuppdraget ingår att analysera de makroekonomiska konsekvenserna av en övergång till redovisning och aktiekapital i euro. Analysen skall behandla såväl hur företag kommer att agera för att förändra sina valutapositioner vid en övergång till euro som om en sådan övergång skulle kunna få konsekvenser för kronans kurs. Vad gäller den senare frågan skall både kort- och långsiktiga effekter beaktas. Utredaren uppdrog åt Clas Wihlborg, professor i bank- och finansvetenskap vid Handelshögskolan vid Göteborgs universitet att utföra denna analys. Wihlborg har fullgjort uppdraget. Hans rapport har fogats till detta betänkande som Bilaga 3. Framställningen i rapporten är förhållandevis teknisk. Nedan följer utredarens sammanfattning av Wihlborgs rapport.

6.1 Sammanfattning av Wihlborgs rapport

I den allmänna debatten har det förekommit påståenden om att företagens redovisning kommer att sätta press på kronan när EMU-projektet inleds den 1 januari 1999 och 11 europeiska länder börjar använda euro som betalningsmedel. Det har i denna debatt också hävdats att euro från denna tidpunkt i ökande utsträckning kommer att användas som faktureringsvaluta i stället för kronor och att detta kommer att leda till mycket stora valutaflöden. Ett devalveringstryck på kronan skulle därmed uppstå.

6.1.1 Risk- och avkastningsbedömningar

Dessa påståenden verkar vid första anblicken rimliga, men de är baserade på en partiell analys av vad som bestämmer valutaflödena. De som framför dessa påståenden tar inte hänsyn till att aktieägarna bestämmer sina valutapositioner på grundval av risk- och avkastnings-

bedömningar. Dessa bedömningar torde inte påverkas av i vilken valuta aktiekapitalet redovisas och denomineras. Om exempelvis ett svenskt aktiebolag minskar sina lån i euro, minskar det den risk aktieägarna löper att företaget förlorar på växelkursförändringar i förhållandet krona/euro. Om aktieägarna vill ha kvar den gamla risken i sin valuta-portfölj kan de åstadkomma detta t.ex. genom att öka sina privata lån i euro.

6.1.2 Fler transaktioner i euro

Införandet av euron innebär självklart att fler transaktioner än tidigare kommer att ske i denna valuta. Det är troligt att en stor del av den fakturering som nu görs i kronor kommer att göras i euro. Detta kan medföra att utbud och efterfrågan på den svenska valutamarknaden påverkas. Hur stor denna påverkan blir beror bl.a. på konkurrensförhållanden och betalningsrutiner inom olika branscher. Förväntningar om kronans "hårdhet" i förhållande till eurons kan påverka valet av faktureringsvaluta. Aktieägars valutaportföljer spelar också en roll här. Som nämnts ovan kan portföljerna anpassas för att balansera den riskökning som inträder när ett svenskt företag väljer att öka sin exponering i t.ex. euro.

6.1.3 Redovisning i euro

När euron på detta sätt i ökande utsträckning används i företagens och hushållens transaktioner ökar också antalet företag som har fördelar av att utföra redovisningen i euro. Den externa redovisningens främsta uppgift är att informera företagets intressenter, och framför allt då dess nuvarande och potentiella finansiärer. Valet av redovisningsvaluta torde därför vara starkt beroende av finansiärernas hemvaluta. Detsamma gäller valet av denomineringsvaluta för aktiekapitalet.

Hushållens och företagens preferenser för olika valutor torde vara oberoende av redovisningsprinciper och denominering av företagens aktiekapital. Den önskade valutaportföljen torde i stället bestämmas av konsumtion samt inköp och försäljning i olika valutor. De finansiella marknaderna erbjuder instrument, som gör det möjligt för både företag och hushåll att uppnå den valutaposition som de önskar, oberoende av om en viss tillgång är denominerad i den ena eller andra valutan. Redovisnings- och denomineringsvalutan bör därför inte påverka företagens och hushållens sammanlagda valutapositioner. Valet av denomineringsvaluta för aktiekapitalet liksom valet av redovisningsvaluta kan därför

inte antas påverka, varken direkt eller indirekt, utbud och efterfrågan på kronor.

6.1.4 Euro som handelsvaluta vid Stockholms fondbörs

Valet av handelsvaluta vid Stockholms fondbörs (SFB) har en mer direkt påverkan på utbud av och efterfrågan på kronor eftersom en stor del av börshandeln innebär reella valutaflöden. Om aktierna i en stor andel av företagen vid SFB skulle noteras i euro, skulle det kunna få makroekonomiska konsekvenser, vilka emellertid skulle vara beroende av ägandestrukturen i de svenska börsnoterade aktiebolagen. Svenskars och utlänningars portföljval i olika valutor torde som nämnts vara oberoende av i vilken valuta handeln sker. Den främsta effekten av börsnotering i euro blir då att färre utlänningar som deltar i börshandeln köper och säljer kronor. Å andra sidan måste svenskar som deltar i börshandeln gå in och ut ur euro i högre utsträckning. I den mån utländska medborgares handel kommer att dominera handeln kommer valutahandeln i kronor att minska i volym. I ett inledande skede kan effekten dock vara den motsatta. Den eventuella likviditetseffekten i valutahandeln i kronor kan sålunda inte förväntas omedelbart utan torde utvecklas långsamt över tiden. Det är dock svårt att se denna långsiktiga effekt som viktig. Vidare bör det påpekas att grunden för att euron ses som en attraktiv handelsvaluta är troligen att den förväntas bli mer stabil än kronan.

Under förutsättning att kronan inte blir en svag valuta och ägandestrukturen i de svenska börsnoterade aktiebolagen inte ändras betydligt, är det svårt att se en avgörande fördel för aktiebolag att gå över till euro som handelsvaluta vid Stockholms fondbörs. Om en stor del av företagen vid Stockholms fondbörs emellertid bestämmer sig för att använda euron som handelsvaluta kan det, som nämnts, leda till att valutahandeln i svenska kronor minskar i volym.

6.1.5 Målsättningar för valutahanteringen

Det är möjligt att ett skifte i redovisnings- och denomineringsvalutan kan ge större effekter om målsättningarna för valutahanteringen är redovisningsmässiga i stället för ekonomiska. För att utreda denna fråga utfördes en enkät som tar sikte på bl.a. företagens målsättningar. Svaren tyder på att en stor majoritet av de allra största företagen är starkt redovisningsorienterade i sin valutahantering. De tar valutapositioner i

finansiella kontrakt för att balansera rent bokföringsmässiga exponeringar. En förändring av redovisningsvalutan och/eller aktiekapitalets denominering för dessa företag kommer därför att påverka deras valutapositioner i hög grad.

Även om företagens positioner bestäms av rent bokföringsmässiga beräkningar av exponering, kan redovisnings- och denomineringsvalutan vara irrelevant för handeln med valutor. Aktieägarna kan med vetskap om företagens beteende uppnå den valutaportfölj de önskar. Om ett företag ökar sitt innehav av euro av redovisningstekniska skäl, kan aktieägarna svara med att sälja eurotillgångar i motsvarande grad för att bibehålla portföljens ekonomiska valutaexponering. Den totala nettoefterfrågan på valutor blir då oförändrad.

En mindre andel av företagen arbetar med rent ekonomiska målsättningar för valutahanteringen. Om företagens valutapositioner bestäms av en ekonomisk värdering av risk och förväntad avkastning är redovisningsvalutan såväl som denomineringen av aktiekapitalet ovidkommande för efterfrågan och utbud för valutor.

6.1.6 Konsekvenser om kronan flyter eller fästs starkt vid euron

De valutaflöden från kronor till euro, som kan uppstå som en följd av en förändring i redovisnings- och denomineringsvalutan, kan variera avsevärt i storlek på kort sikt. Om alla företag samtidigt skiftar sin redovisnings- och denomineringsvaluta, skulle det kunna utlösa skiften i valutapositioner om sammanlagt hundratals miljarder kronor. Ett så omfattande skifte i valutapositioner förutsätter att aktieägarna inte får tillräcklig information om företagens ändrade valutapositioner. Att ett antal företag ökar sina positioner i euro på bekostnad av kronor, behöver ju inte betyda att kronan hamnar under devalveringstryck, om nämligen marknaden får adekvat information om vad som händer. Marknadsdeltagare, som inser att inget fundamentalt inträffat för svenska företag, kan förväntas köpa kronor, om penningpolitiken är trovärdig vid rådande växelkurs.

Antag först att den svenska kronan flyter. Då skulle företagens skift till euro innebära ett ökat utbud av kronor på valutamarknaden. Om den framtida förväntade kursen, som kan antas bero på ekonomisk politik och företags konkurrenskraft, är oförändrad köps utbudet av kronor upp av riskvilliga aktörer på valutamarknaden. Eftersom ett skift i redovisningsvalutor skulle vara allmänt känt när företagen skiftar valutapositioner, finns det ingen anledning att tro att efterfrågan inte skulle

infinna sig. Aktieägarna är i detta scenario naturligtvis medvetna om vad som pågår.

Antag därefter att Sverige vid tidpunkten för företagens transaktioner har låst kursen till euron. Om den fasta kursen är trovärdig, kommer det ökade utbudet av tillgångar i kronor att leda till ett tryck uppåt på den svenska räntan. Detta leder till en ökad efterfrågan på värdepapper i kronor och därmed ett kapitalinflöde.

Detta resonemang innebär att det är ganska meningslöst att försöka beräkna storleken på valutaflöden i samband med att företagen övergår till euro som redovisnings- och denomineringsvaluta. Om Riksbanken för en trovärdig penningpolitik vid rådande växelkurs kan övergången ske med minimala störningar.

Om kronan är svag och kronan förväntas bli en svag valuta utanför den monetära unionen, kan ökade valutautflöden skapa problem för Riksbanken och kronans värde. Det är inte säkert att det blir någon efterfrågan på kronor som kan balansera det ökade utbudet. En svag valuta kan också stärka tendenserna bland företagen att övergå till euron som redovisnings- och denomineringsvaluta.

Innebörden av detta är att Riksbankens trovärdighet i penning- och valutapolitik kan vara avgörande för vilka effekter det blir av transaktioner som företag företar i samband med att de frivilligt övergår till euro som redovisnings- och denomineringsvaluta. Detta gäller med såväl fast som flytande kurs.

6.1.7 Information till aktieägarna

Slutligen kan det sägas att det enklaste sättet att undvika att valutaflöden, som beror på rent bokföringsorienterad valutahantering, påverkar kronans värde eller leder till stora valutaflöden totalt, är att företagen informerar aktieägarna om syftet med förändringar i valutapositioner. Den enda information som behövs är storleken på aktiekapitalet som denomineras i euro och vilka målsättningar företaget har för sin hantering av valutarisker. Aktieägarna kan då förväntas återställa sina valutaportföljer för att bibehålla önskad exponering.

6.1.8 Wihlborgs sammanfattande bedömning

Wihlborgs huvudslutsats är att ett ökat användande av euro som redovisningsvaluta och för denominering av aktiekapitalet för svenska företag är i det närmaste betydelselöst ur makroekonomisk synpunkt.

6.2 Utredarens slutsatser

Med hänvisning till professor Clas Wilborgs analys anser utredaren att, ett ökat användande av euron som redovisningsvaluta och för denominering av aktiekapital för svenska företag, inte har någon betydande effekt ur ett makroekonomisk synvinkel. Dock vill utredaren uppmärksamma några punkter i professor Wilborgs framställning.

Svaren på frågorna i den enkät som SCB har genomfört för utredningen (se Bilaga 2) tyder på att en betydande andel av de allra största företagen kommer att skifta till euro som redovisnings- och denomineringsvaluta, även om Sverige inte går med i den monetära unionen.

Eftersom företagen samtidigt betonar balansräkningsexponeringen i valutariskhanteringen är sannolikheten stor att företagen slutar ta positioner i de finansiella marknaderna för att hedga balansräkningsexponeringen i icke svensk valuta. I stället kommer de att ta motsvarande positioner för att hedga balansräkningsexponeringen i andra valutor än euron. Detta skift i finansiella positioner innebär i sig stora valutaflöden, men det innebär också att aktieägarnas exponering förändras.

För att nettoeffekten av aktieägarnas och företagens valutaflöden skall bli noll måste aktieägarna vara informerade om företagens valutahanteringsprinciper. Det är inte säkert att de får denna information alls eller i vart fall inte omedelbart. I så fall kan nettoeffekten på valutaflödena under en period bli avsevärd. Det enklaste sättet att undvika detta är att stimulera företagen att informera om valutahanteringsprinciper.

Även om det sker ett nettoutflöde från kronor till euro på grund av företags och aktieägares sammanlagda omdisponering av valutapositioner så är det inte säkert att stora kapitalutflöden eller ett devalveringstryck på kronan kommer att observeras. Det finns en mängd marknadsaktörer som tar positioner i valutor och penningmarknadsinstrument baserade på räntor och förväntade växelkursförändringar. Om Riksbankens penning- och valutapolitik förblir trovärdig finns det ingen anledning att befara en brist på köpare av svenska penning- och kapitalmarknadsinstrument.

Valutautflöden, som kan utlösas av företagens omdispositioner, kan däremot skapa ett devalveringstryck, om Riksbankens penningpolitik befaras bli inflationistisk i förhållande till EMUs politik. Köpare av svenska värdepapper kommer då fram endast om räntan stiger eller kronans värde sjunker. Det skall dock uppmärksammas att om penningpolitiken inte är trovärdig, det bara är en tidsfråga innan valutautflöden inträffar och devalveringstryck uppstår. Företagens omdispositioner från kronan till euron kommer då bara att påskynda en oundviklig process.

7 Hanteringen av skatter, avgifter och statistik

7.1 Företagsbeskattning

7.1.1 Allmänt om sambandet mellan redovisning och beskattning

Sverige har ett långtgående samband mellan redovisning och beskattning. Huvudregeln är att den skattemässiga inkomstberäkningen skall göras på grundval av bokföringen om inget annat särskilt är angivet i lagstiftningen (24 § kommunalskattelagen (1928:370, KL)). Detta medför att samma värde skall gälla vid bokföring och beskattning för bl.a. varulager, pågående arbeten, fordringar och skulder samt att flertalet intäkter och kostnader i rörelsen är skattepliktiga resp. avdragsgilla. Undantag från principen om samma regler vid redovisning och beskattning anges särskilt. Ofta talar man om det område där det råder samband som ”det kopplade området”.

De främsta områden där det inte råder samband (det icke kopplade området) är fastigheter och värdepapper (dock inte såvitt avser företag som bedriver handel med fastigheter resp. värdepapper). För dessa tillgångsslag gäller att de avskrivningar, nedskrivningar och uppskrivningar som görs i bokföringen skall återföras till beskattning i deklarationen och ersättas med de avskrivningar m.m. som är uttryckligen tillåtna enligt skattelagstiftningen.

Till deklarationen skall den skattskyldige bifoga uppgifter om samtliga resultat- och balansräkningsposter (2:19 lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, LSK). Detta görs i ett speciellt standardiserat räkenskapsutdrag (SRU-schema). Finansiella företag skall i stället bifoga sin årsredovisning (2:20 LSK).

Den beskattningsbara vinsten (inkomst av näringsverksamhet) beräknas sedan genom att man utgår från den redovisade vinsten enligt bokföringen och gör justeringar med avseende på de icke skattepliktiga intäkter resp. icke avdragsgilla kostnader som finns med i det bokförda resultatet samt de skattepliktiga intäkter resp. avdragsgilla kostnader som inte finns med i det bokförda resultatet. Dessa poster brukar kallas

för ”skattemässiga justeringar”. När alla skattemässiga justeringar har gjorts har man nått fram till den skattepliktiga inkomsten av näringsverksamhet. De skattemässiga justeringarna kan därför sägas fungera som en brygga mellan det kopplade och det icke kopplade området.

7.1.2 Omräkning för skatteändamål

Enligt utredarens direktiv skall en utgångspunkt vara att deklarationen även framdeles skall upprättas i kronor. Detta kan uppnås på i huvudsak två sätt, dels genom att man kräver att bokföringen även i framtiden skall vara i kronor och dels genom att bokslutet i euro räknas om till kronor. Om staten vill vara säker på att kunna få in lika mycket skatt som enligt dagens regler förutsätter det att man kräver att bokföringen även framdeles skall vara i kronor. I så fall står det naturligtvis vem som helst fritt att i en sidoordnad redovisning bokföra samtliga transaktioner även i euro eller någon annan valuta. Den möjligheten finns redan idag. Av direktiven framgår att utredaren skall lägga fram förslag till de lagändringar som är nödvändiga för att svenska företag skall kunna ha sin löpande bokföring i euro i stället för i kronor. Alternativet med fortsatt krav på bokföring i kronor kommer därför inte att diskuteras ytterligare. Det förtjänar emellertid att påpekas att dubblerad bokföring är en mycket betungande och dyr lösning och det kan starkt ifrågasättas om något företag skulle börja tillämpa sådan.

Detta leder till att någon form av omräkningsförfarande måste till för att ett bokslut i euro skall kunna ligga till grund för en deklaration i kronor. Vissa krav bör ställas på den omräkningsmodell som väljs. Den bör:

1. vara enkel att tillämpa,
2. ge ett rättvisande resultat och inte systematiskt över- eller undervärdera vinsten,
3. vara sådan att de skattskyldiga inte kan manipulera den beskattningsbara vinsten,
4. medföra att företag med samma transaktioner beskattas lika oberoende av redovisningsvaluta.

Vid val av omräkningsmodell måste man bestämma sig för om syftet är att det omräknade bokslutet skall överensstämma med vad som hade blivit fallet om alla transaktionerna hade bokförts i kronor eller om man kan tänka sig avsteg från denna princip.

Flertalet omräkningsmodeller kommer att medföra att den årsvinst som har omräknats från euro till kronor – i större eller mindre omfattning – avviker från den vinst som skulle ha uppkommit om företaget

hade bokfört alla transaktioner i kronor. Ett sådant utfall medför att två företag som har identiska transaktioner kommer att beskattas för olika belopp beroende på om de har redovisningen i euro eller kronor. Detta är ett problem ur rättvisesynpunkt. Det medför också att staten tar på sig en större eller mindre del av företagets valutakursrisk om företagen väljer att lägga om bokföringen till euro. Vidare kommer det att bli problem med företagsstatistiken (se avsnitt 7.7) och möjligheten att göra prognoser över statens intäkter från företagsskatter kommer att försämrats.

När det gäller att konstruera en omräkningsmodell som medför att det omräknade resultatet överensstämmer med det resultat som hade uppkommit om samtliga transaktioner hade bokförts i kronor kan sägas att en sådan modell – om den över huvud taget är möjlig att konstruera – ofrånkomligen skulle bli mycket komplicerad. Vidare gäller att om ett företag tillåts att ha sin redovisning i euro så är det rimligt att anta att euron kommer att bli företagets funktionella valuta. Detta kommer i så fall att påverka företagets prissättning av varor och tjänster, inköpsbeteende, val av skuldsättning, valutasäkringspolicy m.m. I och med att företagets beteende blir annorlunda om den funktionella valutan är euro är det sannolikt att företagets vinst kommer att bli en annan än om man hade haft kronan som funktionell valuta (och redovisningsvaluta).

Resonemanget leder fram till slutsatsen att om företagen över huvud taget skall tillåtas att ha euron som redovisningsvaluta så krävs någon form av schabloniserad omräkning för beskattningsändamål. Samma metod bör kunna användas för statistikändamål (se avsnitt 7.7). Utredaren anser att kravet på enkelhet bör ta över kravet på ”millimeterrättvisa” och har beslutat sig rekommendera en modell som kan beskrivas enligt följande.

Balans- och resultaträkning räknas om till kronor, balansräkningen enligt balansdagens kurs och resultaträkningen enligt årets genomsnittskurs. Den differens som uppkommer beroende på att årets vinst räknas om till genomsnittskurs och övriga poster i balansräkningen till balansdagskurs bör inte resultatföras utan enbart noteras i den omräknade balansräkningen som en korrigeringspost (så att tillgångs- och skuldsidan blir lika stora). Det omräknade resultatet är utgångspunkt för inkomstberäkningen i deklarationen och de skattemässiga justeringarna görs i kronor. Denna modell innebär att resultatmätningen inom det kopplade området även fortsättningsvis följer bokföringen, dvs. resultatet mäts i euro. För deklarationsändamål räknas sedan detta resultat om till kronor enligt den genomsnittliga växelkursen. Inom det icke kopplade området skall beloppen i kronor gälla. En något utförligare beskrivning av metoden finns i avsnitt 7.1.8.

Nedan följer en genomgång av ett antal områden som särskilt skall behandlas.

7.1.3 Det kopplade området

Intäkter och kostnader räknas om enligt den genomsnittliga växelkursen under året. Posterna ingår i det redovisade resultatet som ligger till grund för beskattningen. Någon ytterligare beräkning eller justering är inte nödvändig.

De nuvarande reglerna för värdering av varulager, pågående arbeten, fordringar och skulder torde kunna användas oavsett vilken valuta som används i bokföringen. Innebörden av detta är att resultatmätningen görs i euro. Eftersom samma regler gäller vid bokföring och beskattning är detta rimligt.

Några punkter skall kommenteras särskilt. Det gäller:

- felaktig värdering av balansposter,
- räknenskapsenligt avskrivning på inventarier och
- avsättning till periodiseringsfond.

Felaktig värdering av balansposter

En komplikation uppstår om skattemyndigheterna inte godtar den värdering av lager, fordringar o.dyl. som har gjorts i räkenskaperna. Ett sifferexempel får illustrera.

Ett företag har följande stiliserade resultat- och balansräkning uttryckt i euro:

Resultaträkning (euro)

Intäkter	10 000
Kostnader	<u>- 7 000</u>
Årets vinst	3 000

Balansräkning (euro)

Fastighet	10 000	Årets vinst	3 000
Kundfordring	1 000	Övrigt eget kapital	8 000
Kassa	<u>3 000</u>	Skulder	<u>3 000</u>
	14 000		14 000

Om genomsnittskursen för året är 9 kr och balansdagens kurs 10 kr så får vi följande resultat- och balansräkning omräknade till kronor

Omräknad resultaträkning (kr)

Intäkter	90 000
Kostnader	<u>- 63 000</u>
Årets vinst	27 000

Omräknad balansräkning (kr)

Fastighet	100 000	Årets vinst	27 000
Kundfordring	10 000	Övrigt eget kapital	80 000
Kassa	30 000	Skulder	30 000
	<u>-</u>	Omräkningsdiff.	<u>3 000</u>
	140 000		140 000

Antag nu att skattemyndigheten inte godkänner företagets värdering av kundfordringarna. Enligt myndighetens uppfattning skall de vara 1 000 kr (eller 100 euro) större. Frågan är nu hur höjning skall göras. Enligt normala bokföringsmässiga principer så skall en höjning av värdet på kundfordringarna med 1 000 kr öka vinsten med lika mycket. I det här fallet kommer emellertid en sådan höjning av vinsten att bli för stor. Detta följer av att resultatposter skall räknas om enligt genomsnittskursen. Om kundfordringarna hade värderats korrekt från början hade vinsten varit 100 euro större och i så fall hade beloppet räknats om enligt genomsnittskursen (dvs. 900 kr). Det faktum att omräkningen görs först i samband med deklarationsgranskningen bör inte medföra att något annat belopp tas upp till beskattning.

Det finns tre tänkbara sätt att lösa problemet. Ett sätt är att ändringarna fastställs till sitt belopp i euro och därefter räknas om till värdet i kronor enligt genomsnittskursen. Med tanke på att bokföringen är i euro så är det eurobeloppet som är "det riktiga" värdet på fordringen. Detta talar för att detta värde bör användas vid ändringar. En sådan här lösning torde kräva att företaget bifogar räkenskapsutdrag i både euro och kronor till deklarationen. Eftersom omräkningen från euro till kronor kommer att kunna ske automatiskt skulle detta inte vålla något problem för företagen. Däremot kan det förväntas leda till administrativt merarbete för skatteförvaltningen om man även skall registrera belopp i euro.

Det andra sättet att lösa problemet är att justera beloppet i kronor för skillnaden i kurser. I det här fallet skulle värdet på kundfordringarna höjas med 1 000 kr men bara 9/10 skulle påverka resultatet.

Båda dessa lösningarna leder till samma resultat.

Det tredje sättet att lösa problemet skulle vara om resultatposter också räknas om enligt balansdagens kurs. En sådan lösning kan emellertid ge ett konstigt mått på resultatet, nämligen om vinsten tjänas

in relativt jämt under året samtidigt som växelkursen fluktuerar (se avsnitt 7.6.2). Denna lösning bör därför inte väljas.

Eftersom utgångspunkten för arbetet skall vara att deklarationen skall lämnas i kronor så bör så få uppgifter som möjligt lämnas i euro. Detta talar för att den andra lösningen bör väljas. Ändrad värdering av balansposter inom det kopplade området bör därför fastställas till sina belopp i kronor. Den resultatpåverkande posten skall justeras med hänsyn till skillnaden mellan balansdagens kurs och den genomsnittliga kursen.

Om vi antar att tvisten i exemplet gällde om en intäkt på 100 euro skulle bokföras år 1 eller år 2 (det var alltså inte ett försök från bolagets sida att helt slippa beskattning) så kommer intäkten på 100 euro fram i bokslutet för år 2. Bolaget skall då naturligtvis inte beskattas en gång till för samma intäkt. Av punkt 1 sjunde stycket av anvisningarna till 24 § KL framgår att den skattepliktiga intäkten för år 2 skall sättas ned med ett belopp motsvarande 100 euro. Dessa 100 euro ingår i den bokförda vinst som har räknats om enligt den genomsnittliga kurs som gäller för år 2 vilket leder till att det omräknade beloppet (100 euro multiplicerat med den genomsnittliga kursen för år 2) skall behandlas som en icke skattepliktig intäkt. Om inte den genomsnittliga kursen för år 1 är lika med den genomsnittliga kursen för år 2 så kommer alltså olika belopp i kronor att påverka beskattningen för år 1 och år 2. Detta är dock en naturlig konsekvens av att den genomsnittliga kursen används för att räkna om resultatposter.

Räkenskapsenlig avskrivning av inventarier

Det företag som tillämpar räkenskapsenlig avskrivning på inventarier (samt patent, goodwill och liknande rättigheter som skrivs av som inventarier) måste ha samma värde på inventarierna i bokföringen och beskattningen. Den räkenskapsenliga avskrivningen omfattar två metoder; en huvudregel och en kompletteringsregel. Huvudregeln innebär en avskrivning med 30 procent baserad på summan av det skattemässiga restvärdet vid årets ingång och årets anskaffningar. Kompletteringsregeln innebär en årlig avskrivning med 20 procent baserad på anskaffningsvärdet. Inventarier som har köpts och sålts under samma år får inte räknas med i avskrivningsunderlaget. Vinst eller förlust på sådana inventarier är skattepliktig resp. avdragsgill.

När ett inventarium säljs eller går förlorat så utgör försäljningslikviden eller försäkringsersättningen skattepliktig intäkt. Vid tillämpningen av huvudregeln kommer emellertid beloppet att räknas av från anskaffningsvärdet. Den här tekniken brukar kallas för "nettometoden".

För att det skall bli möjligt för skattemyndigheterna att kontrollera att avskrivningarna har beräknats korrekt skall den skattskyldige lämna uppgifter om värdet av de inventarier som har anskaffats under beskattningsåret och som fortfarande finns kvar i verksamheten. Motsvarande uppgifter skall lämnas för de tre senaste åren. Vidare skall uppgift lämnas om ersättning för avyttrade eller förlorade inventarier som fanns vid årets början.

Om ett företag lägger om sin bokföring till euro så uppkommer ungefär samma problem som beskrivits ovan beträffande felaktig värdering av balansposter. För att effektivt bibehålla sambandet mellan redovisning och beskattning bör företagen beräkna avskrivningar utifrån de faktiska anskaffningsvärdena i euro. Avskrivningarna räknas – i likhet med övriga resultatposter – om enligt genomsnittskurs och det skattemässiga restvärdet enligt balansdagens kurs. För att det skall bli möjligt för skattemyndigheterna att kontrollera avskrivningarna bör företaget i deklarationen ange de eurobelopp på vilka beräkningarna baseras (på samma sätt som man idag anger kronbeloppen).

Vid övergången till euroredovisning bör anskaffningsvärdet i kronor för de tre senaste årens anskaffningar räknas om till euro enligt samma kurs som gäller för övriga balansposter vid övergången (balansdagens kurs). Denna uppgift behövs för att man skall kunna beräkna avskrivning enligt kompletteringsmetoden.

Periodiseringsfond

Avsättningen till periodiseringsfond får uppgå till 20 procent av den beskattningsbara vinsten före avsättningen. Periodiseringsfond tillhör det kopplade området på så sätt att avdrag inte medges med högre belopp än vad som finns avsatt i räkenskaperna.

Underlaget för avsättning är alltså vinsten efter alla skattemässiga justeringar. Eftersom den föreslagna omräkningsmodellen bygger på att de skattemässiga justeringarna görs i kronor så måste även avsättningen till periodiseringsfond beräknas till ett belopp i kronor. Detta är alltså ett undantag från principen att eurobeloppen gäller inom det kopplade området. Den avsättning som beräknas i kronor måste sedan räknas om till euro för att tas in i bokföringen. Eftersom balansdagens kurs används vid omräkning av balansräkningen från kronor till euro så måste samma kurs användas när periodiseringsfonden räknas om från kronor till euro. I annat fall skulle den avsättning som finns i balansräkningen (omräknad till kronor) avvika från den avdragsgilla avsättningen som beräknats i deklarationen. Detta skulle leda till att den skattskyldige riskerar att inte få det avdrag som han har rätt till, nämligen om den avsättning som

framkommer i den omräknade balansräkningen är lägre än den maximala avsättningen enligt deklarationen. Detta är egentligen inget skattemässigt problem utan ett bokföringsmässigt. Det får förutsättas att Bokföringsnämnden utfärdar kompletterande normgivning som tar sikte på de företag som lägger om bokföringen till euro. Frågan om hur den avdragsgilla beräknade avsättningen i kronor skall bokföras i euro kan lämpligen lösas genom sådan normgivning. För utredaren förfaller det uppenbart att balansdagens kurs skall gälla och i så fall är det beloppet i den omräknade balansräkningen som skall användas för att fastställa det maximalt avdragsgilla beloppet.

I dag när företagen har bokföringen i kronor behöver årets avsättning till periodiseringsfond inte återföras till beskattning i deklarationen. I framtiden torde emellertid detta bli nödvändigt för euroföretagen (utom i det undantagsfall då balansdagens kurs överensstämmer med den genomsnittliga kursen). Antag att ett företag vid den beräkning av årets skattekostnad som görs inför bokslutet kommer fram till att årets avsättning till periodiseringsfond maximalt får uppgå till 100 000 kr. Om balansdagens kurs är 10 så kommer avsättningen att bokföras till 10 000 euro i både balans- och resultaträkningen. Vid deklarationen räknas balansräkningen om enligt balansdagens kurs (såvitt avser periodiseringsfonden till 100 000 kr). Resultaträkningen räknas om enligt genomsnittskursen som vi antar är 9. Den periodiseringsfond som belastar det omräknade resultatet blir alltså bara 90 000 kr. För att beräkningen skall bli korrekt måste detta belopp återföras till beskattning samtidigt som det avdragsgilla beloppet dras av i deklarationen. Detta torde inte behöva lagregleras utan är en fråga om hur deklarationsblanketten skall utformas.

7.1.4 Det icke kopplade området

Den föreslagna modellen bygger på att de skattemässiga justeringarna görs i kronor. För det icke kopplade området gäller att de belopp som finns i bokföringen inte alls behöver överensstämma med de värden som gäller vid beskattningen. I deklarationen måste den skattskyldige återföra det belopp som finns i bokföringen och ersätta det med det belopp som gäller skattemässigt. Så länge som deklaration skall ske i kronor och kronan har en flytande växelkurs gentemot euron bör de skattemässiga justeringarna ske i kronor. Därigenom minskar den valutakursrisk som staten tar på sig genom att tillåta bokföring i euro. För företagets del torde den här lösningen ge ett visst merarbete genom att man – förutom de anskaffningsvärden i euro som man måste ha för bokföringen –

tvingas hålla reda på anskaffningsvärden i kronor på fastigheter och värdepapper.

Nedan skall några områden specialgranskas.

Icke avdragsgilla kostnader resp. icke skattepliktiga intäkter

Om det bokförda resultatet har belastats/gottgjorts med icke avdragsgilla kostnader eller icke skattepliktiga intäkter skall dessa återföras till beskattning resp. rensas från det skattepliktiga resultatet. Av bokföringen framgår posternas belopp uttryckt i euro. I deklARATIONEN måste dessa belopp räknas om till kronor enligt genomsnittskursen. Redan enligt dagens regler måste företagen hitta och summera posterna. Det ytterligare moment som krävs för de företag som går över till euro är att räkna om beloppen till kronor. Det merarbete som detta kräver är försumbart (i alla fall för de företag som använder ett kalkylprogram för att summera posterna).

Fastigheter och värdepapper

Samtliga av-, ned- och uppskrivningar samt reavinster och reaförluster som har påverkat den bokförda vinsten skall återläggas i deklARATIONEN. Det ytterligare moment som tillkommer för företag som har redovisningen i euro är att beloppen skall räknas om till kronor enligt genomsnittskursen.

Skattemässiga avskrivningar beräknas utifrån anskaffningsvärdet. Detsamma gäller beträffande skattepliktiga reavinster och avdragsgilla reaförluster (övergångsregler från skattereformen med annan innebörd gäller för fastigheter t.o.m. 1999). För befintliga fastigheter och värdepapper har företagen uppgift om anskaffningsvärdet i kronor. Dessa värden bör behållas även om företagen går över till euro. För nya fastigheter och värdepapper bör krävas att ett anskaffningsvärde i kronor beräknas. Detta värde skall ligga till grund för skattemässiga avskrivningar och vinstberäkningar.

Den valda lösningen innebär alltså att fastighetsavskrivningar och beräkning av reavinst på fastigheter och värdepapper skall göras på samma sätt som enligt dagens regler (dvs. till sina belopp i kronor). En lösning som i princip skulle kunna övervägas är att i stället utgå från eurobeloppen och räkna om avskrivningarna och reavinsterna till kronor.

En sådan modell kräver för det första att alla skattemässiga anskaffningsvärden i kronor räknas om till euro. Vid övergången till eurobokföring måste naturligtvis de bokförda värdena enligt UB räknas

om till euro för att tas in i den externa redovisningen. Dessa värden kan emellertid skilja sig väldigt mycket från det skattemässiga restvärdet. Företagen måste därför göra dubbla beräkningar; en för bokföringen och en för beskattningen. Eftersom deklarationen skall vara i kronor och det inte är samband mellan redovisning och beskattning förefaller det därför naturligt att behålla de skattemässiga anskaffningsvärdena i kronor.

Vidare gäller att så länge som kronan har en flytande växelkurs gentemot euron så kommer det materiella resultatet av reavinstberäkningar att kunna bli konstigt om man räknar om de skattemässiga anskaffningsvärdena till euro. Ett exempel får illustrera:

En aktie köps 1996 för 1 000 kr. Vid ingången till det nya systemet är kursen 8 kr och det skattemässiga anskaffningsvärdet bestäms därför till 125 euro. Senare säljs aktien för 1 500 kr. Transaktionsdagens kurs är 10 kr och genomsnittskursen för året är 9 kr. Både köp- och säljvital slöts i kronor och den verkliga reavinsten uttryckt i kronor är 500 kr. Detta motsvarar också den skattepliktiga reavinsten enligt nu gällande rätt. Om reavinstberäkningen i stället görs i euro så får vi följande siffror.

Försäljningssumman omräknat till euro blir 150 euro och den bokförda reavinsten 25 euro (anskaffningsvärdet fastställdes ju till 125 euro). Den bokförda reavinsten överensstämmer med den skattepliktiga och i deklarationen kommer företaget därför att ha en skattepliktig reavinst på 25 euro. Denna räknas om enligt genomsnittskursen till $25 \times 9 = 225$ kr, dvs. 275 mindre än den "faktiska" reavinsten på 500.

Det här beskrivna fenomenet gäller naturligtvis även för intäkter och kostnader inom det kopplade området men det blir mer markant när det gäller fastigheter och värdepapper (reavinsttillgångarna). Ett företag har typiskt sett förhållandevis få reavinster per år (i alla fall i relation till de transaktioner som genererar "vanliga" rörelseintäkter) men dessa kan avse stora belopp. Innehavstiden på den sålda egendomen kan vara mycket lång vilket ökar känsligheten för variationer i växelkurser. Så länge som det råder frikoppling mellan redovisning och beskattning skulle det vara anmärkningsvärt om ett annat belopp än den faktiska reavinsten i kronor beskattades. Förutom detta kan anföras att om Sverige i framtiden beslutar sig för att delta i valutaunionen så kommer staten sannolikt inte att acceptera skattemässiga anskaffningsvärden som har beräknats med en flytande växelkurs. Vid ett eventuellt svenskt deltagande så skulle alltså samtliga skattemässiga anskaffningsvärden behöva räknas om en gång till.

Detta leder sammantaget till att modellen med omräkning av anskaffningsvärden inte bör väljas. Det företag som går över till euro måste därför dels behålla aktuella uppgifter om skattemässiga anskaffningsvärden i kronor och dels beräkna ett anskaffningsvärde i

kronor när en reavinststillgång köps. Vidare måste man vid deklarationen utgå från dagskursen mellan euron och kronan för att beräkna försäljningspriset i kronor.

Fordringar och skulder i utländsk valuta

De skattemässiga reglerna för värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta finns i punkt 4 av anvisningarna till 24 § KL. När detta skrivs har regeringen föreslagit ändrade regler på detta område (prop. 1998/99:28). De nya reglerna kommer att innebära att fordringar och skulder i utländsk valuta skall värderas till balansdagens kurs. Om en fordran eller skuld har säkrats genom terminskontrakt eller annan liknande valutasäkringsåtgärd så får posten tas upp till det värde som motiveras av valutasäkringens. Till skillnad från vad som har gällt hittills så kommer inte avdrag att medges för avsättning till valutakursreserv. De nya reglerna kommer att tillämpas fr.o.m. 2000 års taxering.

I och med att svenska företag får redovisa i euro så måste denna regel ändras. För euroföretagen skall kronan behandlas som en utländsk valuta. Den nya regeln bör därför utformas så att fordringar och skulder i annan valuta än redovisningsvalutan skall värderas till balansdagens kurs. I den nuvarande lagtexten nämns inte avsättningar. För att ingen tvekan skall råda om att även dessa omfattas bör de uttryckligen nämnas i lagtexten.

Beloppsangivelser

Det är mycket ovanligt att – såvitt avser företag – uttryckliga belopp anges i lagtext. I föreskrifter och rekommendationer från RSV finns emellertid vissa beloppsangivelser (exempelvis vad som avses med inventarier av mindre värde och som därför är direkt avdragsgillt). Det får förutsättas att RSV går igenom sin normgivning och kompletterar beloppsangivelser med ett värde i euro.

I reavinstreglerna (24–31 §§ lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL) finns vissa beloppsbestämmelser men eftersom beräkningen av den skattepliktiga reavinsten även framdeles skall ske i kronor så behöver inte dessa ändras. Förutom dessa beloppsbestämmelser har utredaren bara funnit tre stycken i KL och SIL, nämligen avdrag för måltid i samband med representation, minimibelopp för skogsavdrag och vissa bestämmelser som rör samfälligheter.

Representationskostnader

Av punkt 1 av anvisningarna till 20 § KL framgår att avdraget för måltid i samband med representation är maximalt 90 kr per person och representationstillfälle.

Eftersom genomsnittskursen skall användas för att räkna om resultatposter går det inte att avgöra vilket belopp i euro som motsvarar 90 kr (och därmed är avdragsgillt) förrän året är slut. För företagen skulle en sådan ordning vara oacceptabel. I samband med att kostnaden för representationen bokförs görs nämligen vanligtvis en fördelning på avdragsgillt resp. icke avdragsgillt belopp. Dessa belopp bokförs på olika konton och vid deklarationen återför man det belopp som är bokfört på kontot för icke avdragsgill representation. Det är inte rimligt att man först i efterhand får veta vilket belopp i euro som var avdragsgillt. I stället måste de företag som har bokföring i euro kunna använda ett belopp i euro som motsvarar 90 kronor. För att inte tillfälliga upp- eller nedgångar i kronkursen skall få ett orimligt genomslag bör denna beräkning grundas på den genomsnittliga kursen under perioden december andra året före beskattningsåret till november året före beskattningsåret.

Skogsavdrag

Av punkt 9 av anvisningarna till 23 § KL framgår att det skogsavdrag som yrkas måste uppgå till minst 15 000 kr per år. Om skogsbruket bedrivs i form av enkelt bolag eller under samäganderätt kan dock avdraget för varje delägare uppgå till minst 3 000 kr (om totalsumman uppgår till minst 15 000 kr). Avdraget grundar sig på de totala skogsintäkterna för året. Först när året är slut kan man alltså veta om man är berättigad till avdrag eller inte. Den skattskyldige har därför inte samma behov som betr. representationskostnader att löpande under året veta det avdragsgilla beloppet. Utredaren gör därför bedömningen att denna bestämmelse inte behöver kompletteras med en beloppsangivelse i euro.

Samfälligheter

I punkt 2 av anvisningarna till 41 a § KL och punkt 1 av anvisningarna till 2 § 7 mom. SIL finns regler om skattskyldighet resp. avdragsrätt för intäkter och kostnader som en näringsfastighet har i en samfällighet. Samfälligheten kommer inte att kunna ha bokföringen i euro och bestämmelsen behöver därför inte ändras.

Restvärdeavskrivning för inventarier

Restvärdemetoden liknar huvudregeln vid räkningsenlig avskrivning, dock med undantagen att avskrivningen är 25 procent och att det inte finns krav på att det bokförda värdet överensstämmer med det skattemässiga.

De företag som – av en eller annan anledning – tillämpar restvärdemetoden bör behandla dessa avskrivningar på samma sätt som fastighetsavskrivningar, dvs. återläggning av bokförda avskrivningar (omräknade enligt genomsnittskurs) samt krav på att anskaffningsvärdet i kronor skall anges i reskontran eller liknande.

7.1.5 Problem med den föreslagna omräkningsmetoden

Ett antal problem kan identifieras med den föreslagna modellen. Detta gäller behandlingen av koncernbidrag och andra koncerninterna transaktioner samt möjligheten att ”manipulera” den skattepliktiga vinsten.

Koncerninterna transaktioner

Antag att ett moderföretag har redovisning i euro och lämnar koncernbidrag på 1 000 euro till sitt dotterbolag som har redovisningen i kronor. Kursen vid årsskiftet är 8 kr och genomsnittskursen är 9. I det här fallet kommer moderbolaget att få avdrag med 9 000 kr och dotterbolaget beskattas för 8 000 kr. Eftersom koncernbidragen beslutas en bit in i det nya året har man fullständig kunskap om både genomsnittskurs och balansdagskurs när bidragen bestäms vilket gör situationen ohållbar. För övriga koncerninterna transaktioner uppkommer liknande effekter. Även om transaktionerna inte genomförs under fullständig säkerhet beträffande de skattemässiga valutakurserna så uppkommer stora möjligheter till icke acceptabel skatteanpassning.

Problemet med koncernbidrag kan naturligtvis elimineras genom att man föreskriver att koncernbidrag alltid skall avse ett belopp i kronor. En sådan bestämmelse skulle dock inte träffa övriga vinstöverföringar (exempelvis försäljning till underpris). Ett system där man måste justera det skattemässiga resultatet med hänsyn till vinstöverföringar som har skett mellan företag som har olika redovisningsvaluta skulle bli mycket tungrot.

För att eliminera det här problemet föreslår utredaren i stället att rätten att ge och ta emot koncernbidrag villkoras av att givare och

mottagare har samma redovisningsvaluta. Enligt det förslag till nya omstruktureringsregler som regeringen nyligen har lämnat (prop. 1998/99:15) villkoras rätten till underprisöverlåtelser med att koncernbidragsrätt finns (utom vid överlåtelse av hela verksamheten, en verksamhetsgren eller en ideell andel av en verksamhet eller verksamhetsgren). Villkoret innebär att vid underprisförsäljningar måste båda företagen ha samma redovisningsvaluta.

Risk för manipulering av vinsten och materiellt felaktigt resultat

Även utanför koncernförhållanden uppkommer vissa möjligheter att "manipulera" den beskattningsbara vinsten. Ju längre tid som har förflutit under året desto säkrare kan man förutse årets genomsnittliga växelkurs. När bokslutet görs upp torde man dessutom kunna ha full visshet om denna kurs. Detta leder till incitament att förskjuta redovisningen av intäkter eller kostnader i tiden.

Antag att kursen vid årsskiftet är 8 kr och att den genomsnittliga kursen är 9 kr. Om företaget skall ta en kostnad på 10 000 kr år ett eller två så har man starka incitament att redovisa kostnaden det första året. I bokföringen kommer kostnaden att bokföras till transaktionsdagens kurs (8 kr), dvs. 1 250 euro. I deklarationen räknas beloppet i euro om enligt genomsnittskursen och blir värt 11 250 kr. Avdraget blir med andra ord 1 250 kr större än den faktiska kostnaden. Det motsatta förhållandet gäller betr. intäktredovisningen.

Detta är en naturlig konsekvens av att den genomsnittliga kursen används för att räkna om resultatposter. En sådan omräkning bygger på antagandet att vinsten har genererats jämt under året.

Enligt gällande regler skall resultatredovisningen ske på samma sätt som enligt god redovisningssed (inom det kopplade området). En omräkning enligt genomsnittskurs ger emellertid ännu starkare incitament än vad som gäller enligt dagens system att tänja på gränserna. Det kan därför förväntas att antalet skattetvister i periodiseringsfrågor kommer att öka.

Ett närallgande problem uppkommer eftersom den genomsnittliga kursen används för att räkna om resultatposter inom det kopplade området. Detta gör nämligen att det finns en risk att resultatmätningen blir materiellt otillfredsställande. Om de transaktioner som genererar vinsten är många till antalet och jämt fördelade under året så bör metoden ge en bra precision. Om däremot antalet transaktioner är få och ojämt fördelade under året samtidigt som växelkursen varierar så kan det omräknade resultatet avvika markant från vad som hade blivit fallet om

bokföring hade skett i kronor. Även detta är en naturlig följd av den valda metoden.

7.1.6 Utvärdering av metoden

I avsnitt 7.1.2 angavs vissa kriterier som bör ställas på en omräkningsmetod. Enligt dessa borde omräkningsmetoden:

1. vara enkel att tillämpa,
2. ge ett rättvisande resultat och inte systematiskt över- eller undervärdera vinsten,
3. vara sådan att de skattskyldiga inte kan manipulera den beskattningsbara vinsten,
4. medföra att företag med samma transaktioner beskattas lika oberoende av redovisningsvaluta.

Nedan skall den föreslagna metoden diskuteras utifrån dessa kriterier.

Metoden skall vara enkel att tillämpa

Den valda metoden är mycket enkel att tillämpa. Inom det kopplade området mäts resultatet i euro och inom det icke kopplade området gäller kronor enligt dagens regler. Eftersom bara två olika valutakurser används vid omräkningen av balans- och resultaträkningen kan förfarandet göras helt automatiskt genom att deklaraionsprogrammen förses med en omräkningsfunktion. Det finns goda skäl att tro att tillverkarna av deklaraionsprogram kommer att anpassa sina produkter i detta avseende. För övrigt blir deklaraionsarbetet inte mycket mer betungande än vad det redan är.

Såvitt avser fastigheter och värdepapper uppkommer den komplikationen gentemot dagens system att företagen måste behålla uppgifter om anskaffningsvärden i kronor. För nyanskaffningar måste ett sådant beräknas och sparas. Vid försäljningar måste intäkten räknas om till kronor enligt dagskursen. Det förtjänar att påpekas att en reavinstberäkning – i alla fall såvitt avser fastigheter – redan i dag kan kräva en hel del arbete. Den ytterligare arbetsinsats som krävs för att räkna om försäljningsintäkten till kronor förefaller som försumbar.

Metoden skall ge ett rättvisande resultat och inte systematiskt över- eller undervärdera vinsten

Som nämnts ovan är detta kriterium uppfyllt när företaget har många transaktioner per år och då vinsten genereras jämt under året. Vid ett fåtal transaktioner finns det risk för ett materiellt felaktigt resultat. Risken för felaktiga resultat minimeras genom att reavinster beräknas till sina belopp i kronor.

Metoden skall vara sådan att de skattskyldiga inte kan manipulera den beskattningsbara vinsten

Som nämnts ovan är grundregeln att den skattemässiga resultatmätningen skall följa god redovisningssed. Ju längre in på året man kommer desto säkrare kan man beräkna den genomsnittliga kursen. Detta gör att företagen kan ha incitament att – helt i enlighet med god redovisningssed – välja när en transaktion skall genomföras. Eftersom innebörden i begreppet god redovisningssed inte alltid är helt klar ökar dessutom företagens incitament att tänja på gränserna. Redan enligt dagens regler har företagen incitament att tänja på gränserna men antalet skattetvister i periodiseringsfrågor kan förväntas öka om redovisning i euro tillåts.

Metoden skall medföra att företag med samma transaktioner beskattas lika oberoende av redovisningsvaluta

Eftersom genomsnittskursen används för att räkna om resultatposter så kan detta medföra att företag med identiska transaktioner beskattas olika beroende av om de har bokföringen i euro eller kronor. Detta leder också till att staten utsätts för en valutakursrisk som inte finns i dag.

Utvärdering

Av diskussionen ovan får anses framgå att kravet på att modellen skall vara enkel att tillämpa och inte ge några systematiska fel är uppfyllt. Det finns viss risk för manipulation av vinsten på så sätt att man tänjer gränserna för vad som är god redovisningssed. Detta problem finns dock redan i dagens system men metoden förstärker problemen. Metoden har nackdelen att det inte kan garanteras att företag med identiska transaktioner beskattas lika och att staten utsätts för en valutakursrisk

som inte finns idag. Vidare uppkommer problem med företagsstatistik och beträffande möjligheten att göra prognoser över skatteintäkterna.

Utredaren anser att framför allt metodens enkelhet talar för att den bör väljas. En modell som garanterar att det omräknade resultatet överensstämmer med vad som hade blivit fallet om alla transaktioner hade bokförts i kronor blir med nödvändighet mycket komplicerad och det kan ifrågasättas om något företag skulle byta bokföringsvaluta om deklaraionsförfarandet blir mycket komplicerat. Nackdelarna för företagsstatistiken och beträffande möjligheten att göra prognoser får ställas mot nyttan av att tillåta redovisning i euro. Utredaren anser att staten bör kunna acceptera den valutakursrisk som metoden innebär. Detta blir dock ytterst ett politiskt ställningstagande.

7.1.7 Behov av lagstiftning

Ett deklaraionsförfarande enligt den här föreslagna modellen torde kräva mycket begränsade lagändringar. Av gällande rätt framgår att det är värdet enligt bokföringen som gäller inom det kopplade området. Någon speciell lagstiftning om att det skall fortsätta vara så när ett företag byter redovisningsvaluta behövs inte. Det som måste till är regler för hur omräkningen från euro till kronor skall gå till och en bestämmelse om att det omräknade resultatet får ligga till grund för beskattningen. Detta kan lämpligen tas in i en ny lag om omräkningsförfarande. I denna lag bör också tas in bestämmelser om hur man skall förfara vid ändring av värdet på balansposter och hur de ingående värdena på balansposterna skall fastställas i samband med bytet av redovisningsvaluta.

Av gällande rätt framgår vidare att beloppen i det icke kopplade området skall vara i kronor. Någon speciell lagstiftning behövs inte.

Som framgått innebär den föreslagna modellen att man för det kopplade området följer bokföringen och för det icke kopplade området utgår från de faktiska beloppen i kronor (alt. det belopp i euro som har påverkat redovisningen). Med dessa utgångspunkter torde det bara krävas ytterst marginella justeringar av de materiella skattereglerna. Det som har observerats är bara avdraget för representation, anpassning av regeln om fordringar och skulder i utländsk valuta samt krav på samma redovisningsvaluta för att ge och ta koncernbidrag. Vidare måste naturligtvis RSV gå igenom sin normgivning och komplettera beloppsangivelser med ett värde i euro.

I avsnitt 10.3.10 föreslår utredaren att det inte skall införas något förbud för fusion mellan bolag som har olika redovisningsvaluta. I prop. 1998/99:15 har regeringen föreslagit bl.a. skatterättsliga regler för

fusioner. De nya reglerna torde kunna användas även vid fusion mellan företag med olika redovisningsvaluta. Denna fråga kan emellertid behöva övervägas ytterligare.

7.1.8 Omräkningsmetoden ur ett ekonomiskt perspektiv

Alla metoder för omräkning av företagens räkenskaper från euro till kronor skapar problem och kostnader. Vid dubbel bokföring av räkenskaperna i kronor och euro åläggs företagen merkostnaden. Om företagen i stället får deklarerat och betala skatt i euro, åläggs det offentliga kostnaderna för valutarisken, medan företagens kostnader troligtvis reduceras. Den föreslagna metoden innebär att företagen och det offentliga delar på valutakursrisk och de kostnader det medför.

Omräkningsförfarandet bygger på att företagen upprättar årsbokslut i euro och sedan i huvudsak använder två kurser för omräkning till kronor. Genomsnittskursen för räkenskapsperioden används för omräkning av resultaträkningen. Dagskursen vid räkenskapsperiodens slut används vid omräkning av utgående balans förutom för den del av det egna kapitalet som kommer från årets resultaträkning (räknas om med genomsnittskursen). För att balansräkningens tillgångs- och skuldsida skall balanseras i kronor införs en justeringspost. När företagen övergår till redovisning i euro används dagskursen vid räkenskapsperiodens början för den första ingående balansräkning.

De effekter den föreslagna omräkningsmetoden har redovisas utifrån ett exempel med ett litet antal transaktioner. Samtliga transaktioner bokförs både i kronor och euro. Bokslutet till euroredovisningen räknas om till kronor enligt den föreslagna metoden. Utredarens utgångspunkt har varit att den beskattningsbara inkomsten inte skall påverkas av vilken redovisningsvaluta företaget har. Den föreslagna metoden klarar inte detta. I exemplet sker transaktioner vid fyra tillfällen under räkenskapsåret. Företaget säljer produkter och investerar kontant i inventarier och aktier.

Transaktionerna sker i svenska kronor eller euro. För att de två boksluten skall bli jämförbara gäller att "främmande" valuta inte växlas om till redovisningsvaluta vid transaktionstillfället. Om t.ex. företaget har sin redovisning i euro och får betalt i kronor sker ingen växling utan pengarna sätts in på ett kronkonto. Tabellen nedan visar belopp och valutakurs vid fyra tillfällen då försäljning sker och två tillfällen då investeringar sker. Tecknet framför beloppet visar betalningsströmmen. För att tydligt illustrera effekterna på resultatet är kursförändringarna

mycket stor. Valutakursen på balansdagen är 9 kr per euro och genomsnittet för året är 7 kr per euro.

Företagets transaktioner

	1	2	3	4
Försäljning	+ 1 000 euro	+ 5 000 kr	+ 1 000 euro	+ 5 000 kr
Inventarieköp	- 100 euro		- 1 000 kr	
Aktieköp	- 500 euro		- 2 000 kr	
Kassa euro	+ 400 euro		+ 1 000 euro	
Kassa kronor		+ 5 000 kr	- 3 000 kr	+ 5 000 kr
kr/euro	8/1	5/1	6/1	5/1

Redovisning i svenska kronor

Då redovisningen sköts i svenska kronor kommer alla transaktioner som sker i euro att i redovisningen omräknas till kronor med transaktionsdagens kurs. De olika balans- och resultatposterna härleds nedan.

Kassa

Kassan innehåller vid årets utgång 7 tkr och 1,4 tusen euro. Kassan värderas i balansräkningen till balansdagens kurs vilket betyder att den främmande valutan värderas till $1,4 \cdot 9 = 12,6$ tkr. Det sammanlagda värdet blir $(7 + 12,6)$ 19,6 tkr.

Inventarier

Företagets inventarieinvesteringar bokförs till transaktionsdagens kurs dvs. $0,1 \cdot 8 = 0,8$ tkr plus 1 tkr. Detta ger ett avskrivningsunderlag uppgående till 1,8 tkr. Avskrivning sker med maximala 30 procent $(1,8 \cdot 0,3)$ 0,5 tkr. Inventariernas värde i balansräkningen blir $(1,8 - 0,5)$ 1,3 tkr.

Aktier

Företagets aktier köptes vid samma tillfälle och värderas i bokslutet till anskaffningskostnaden. Värdet blir $(0,5 \cdot 8)$ 4 tkr för de i euro noterade aktierna och 2 tkr för de i kronor noterade.

Försäljning

Årets försäljningsintäkter tas direkt ur bokföringen. Eurobeloppen är omräknade med transaktionsdagens kurs $1 \cdot 8 + 1 \cdot 6 = 14$ tkr. Tillsammans med de två försäljningarna i kronor (10 tkr) blir årets försäljning 24 tkr.

Kursvinst eller förlust

Enligt redovisningen, som bygger på transaktionsdagens kurs, värderas företagets kassa till 9,2 tkr. Från första transaktionstillfället finns 400 euro kvar vilket, omräknat med transaktionsdagens kurs 8 kr per euro, är värt 3,2 tkr. Till detta läggs återstoden av den andra transaktionen i euro omräknat med den dagens kurs $1 \cdot 6 = 6$ tkr. Vid årets utgång finns 1,4 tusen euro kvar i kassan vilka värderas till balansdagens kurs 9 kr per euro, 12,6 tkr. Företaget har gjort en valutakursvinst på 3,4 tkr (12,6-9,2) genom att inte växla intäkterna från de två försäljningarna i euro. Ovanstående leder till följande balans och resultaträkning.

Bokslut i svenska kronor

Balansräkning		Resultaträkning	
Aktier	6	Vinst	26,9
Inventarier	1,3	Försäljning	24
Kassa	19,6	Avskrivning	-0,5
		Skulder	0
	26,9	Kursvinst	3,4
		Resultat	26,9

Bokföring i euro och omräkning till kronor

Om transaktionerna istället bokförts i euro så erhålls – med samma teknik som ovan – följande balans och resultaträkning.

Bokslut i euro

Balansräkning		Resultaträkning	
Aktier	0,83	Vinst	3,2
Inventarier	0,19	Försäljning	4
Kassa	2,18	Avskrivning	-0,08
		Skulder	0
	3,2	Kursförlust	-0,72
		Resultat	3,2

Eurobokslutet räknas om till kronor med den föreslagna metoden. Omräkningsmetoden innebär att balansräkningen omräknas med balansdagens kurs och resultaträkningen med räkenskapsårets genomsnittskurs. Posterna står med respektive omräkningskurs inom parentes.

Omräknat bokslut

Balansräkning		Resultaträkning	
Aktier (0,83*9)	7,5	Vinst (3,2*7)	22,4
Inventarier (0,19*9)	1,7	Försäljning (4*7)	28
Kassa (2,18*9)	19,6	Avskrivning (-0,08*7)	-0,6
		Skulder	0
		Differens	6,4
	28,8	Kursförlust (-0,72*7)	-5,0
		Resultat	22,4

Eftersom balans- och resultaträkning omräknas med olika kurser uppstår en differens i alla fall utom då balansdagenskurs är densamma som genomsnittskursen. Denna justeringsterm är skillnaden mellan genomsnittskursen och balansdagens kurs, multiplicerat med resultat efter skatt i euro. Detta problem uppkommer eftersom resultatet i kronor skall vara detsamma i balansräkning och resultaträkning.

I exemplet blir företagets vinst lägre vid redovisning i euro än med redovisning i kronor. Det är lika troligt att förhållandet blir exakt det omvända. Skillnaden i resultat förklaras av om företaget gör en vinst eller förlust på sin kassa i främmande valuta. Då företaget har euro som funktionell valuta uppstår en kursförlust eftersom försäljningsintäkterna i kronor var mer värda på transaktionsdagen än de var vid utgången av året. Har företaget däremot kronor som funktionell valuta uppstår en valutakursvinst eftersom euron apprecierats. Om transaktionerna för samtliga företag som övergår till redovisning i euro är jämnt fördelade värdemässigt över perioden kommer de att få ett lägre resultat då balansdagens kurs överstiger årets genomsnitt.

Nuvärdesproblematiken

Utredaren gör bedömningen att förslaget inte ställer något krav på finansiering. Det resonemanget bygger på att kursutvecklingen ej kan förutsägas och den kan gå åt båda hållen. Därtill är det rimligt att anta att valutakursförändringarna på lång sikt kommer att ta ut varandra. I detta sammanhang bör det poängteras att värdet av en krona idag inte är detsamma som en krona i morgon. Ett exempel beskriver problemet.

Ett företag som har euro som redovisningsvaluta gör år ett en vinst på 10 tkr. Hade företaget redovisat i kronor hade resultatet blivit 0 tkr. Företagets skattekostnad år ett blir $(10 \cdot 0,28)$ 2,8 tkr. År två blir företagets resultat 0 tkr. Hade företaget fortfarande haft sin redovisning i kronor hade resultatet blivit 10 tkr och skattekostnaden 2,8 tkr. Om analysen stannar här har företaget förlorat på att övergå till euro-redovisning. Nuvärdet av den faktiska skattekostnaden och den hypotetiska är inte densamma även om beloppen nominellt sett är identiska. Värdet utav skattekostnaden år ett är 2,8 tkr men nuvärdet utav den hypotetiska kostnaden år två är vad företaget hade behövt sätta in på ett räntebärande konto år ett för att ha 2,8 tkr år två¹. På samma sätt som ovan kan denna effekt gå åt båda hållen och föranleder därför inget krav på finansiering.

¹ $2,8 \neq 2,8 / (1+r)$ där r =ränta. Om den genomsnittliga räntan antas vara 5 procent blir $2,8 / (1+r) = 2,67$ tkr.

7.2 Mervärdesskatt

7.2.1 Gällande rätt

Reglerna om mervärdesskatt finns i mervärdesskattelagen (1994:200, ML). Mervärdesskatt tas ut på omsättningen av varor och tjänster. Skatten tas ut i samtliga led i produktions- och distributionskedjan. Ett senare led har avdragsrätt för den ingående skatt som motsvarar den utgående skatt som det tidigare ledet fakturerat och redovisat till staten. Under förutsättning att samtliga led före slutkonsumenten har full avdragsrätt kommer den utgående skatt som konsumenten debiteras av säljaren att motsvara summan av de belopp som de tidigare leden redovisat in till staten.

Skattskyldighetens inträde

Skyldigheten att betala skatt (skattskyldighet) inträder när vara levereras eller tjänst utförs. Erhålls förskott dessförinnan för beställd vara eller tjänst inträder skattskyldigheten när förskottet mottas (om varan eller tjänsten är skattepliktig då, 1 kap. 3 § ML). Skatten tas ut på beskattningsunderlaget, vilket vid t.ex. en försäljning i princip utgörs av ersättningen.

Redovisning av mervärdesskatt

Enligt huvudregeln skall säljaren redovisa utgående skatt för den redovisningsperiod under vilken omsättningen (eller i vissa fall förvärvet) av en vara eller tjänst enligt god redovisningssed har bokförts eller borde ha bokförts eller under vilken förskotts- eller a contobetaling tagits emot (13 kap. 6 § ML). Motsvarande principer gäller för avdragsrätten (13 kap. 16 § ML).

Fakturering i utländsk valuta

Vid fakturering i utländsk valuta är det den kurs som gäller när skattskyldigheten inträder som ligger till grund för beräkningen av den mervärdesskatt som skall redovisas. Det innebär att det är kursen på leveransdagen som skall användas (1 kap. 3 § ML, RSV/FB Im 1983:25, Riksskatteverkets handledning för mervärdesskatt 1998 s. 63). Om faktureringen sker i nära samband med leveransen får av praktiska skäl omräkningskursen på fakturadagen tillämpas.

När det gäller gemenskapsinterna förvärv från andra EU-länder (se nedan) inträder skattskyldigheten vid tidpunkten för förvärvet (1 kap. 4 a § ML). Denna tidpunkt anses inträffa den 15:e i månaden efter den månad under vilket varan levererats. Har faktura eller liknande handling utfärdats innan dess, inträder skattskyldigheten vid utfärdandet av den. Det innebär också att det är kursen vid den tidpunkten som skall användas. Detta gäller oavsett om bokslutsmetoden eller faktureringsmetoden tillämpas.

Fakturas innehåll

En faktura skall innehålla uppgifter om bl.a. ersättningen och skattens belopp för varje skattesats (11 kap. 5 § ML). Enligt vad som anges i Riksskatteverkets handledning för mervärdesskatt 1998 (s. 427) skall en faktura där såväl grundbelopp som mervärdesskattebelopp anges i utländsk valuta även innehålla uppgift om omräkningskursen på leveransdagen samt skattens belopp uträknat i svenska kronor. Detta för att både utställare och mottagare skall kunna bokföra skatten med rätt (samma) belopp.

Kursvinster

Grundprincipen är att en kursvinst eller kursförlust som uppkommer på grund av en differens mellan den kurs som gäller när omräkningen av mervärdesskatten skall göras och den som gäller när inväxling sker betraktas som en finansiell post och därför inte skall beaktas i mervärdesskattehänseende (jfr. Riksskatteverkets handledning för mervärdesskatt 1998 s. 375).

I det fall kursvinsten utgör ett led i prissättningen skall den dock anses vara en del av ersättningen och därmed ingå i beskattningsunderlaget (RÅ 1986 ref. 45). Detta förekommer t.ex. i s.k. gränsbutiker där köpmännen tar betalt för varorna i utländsk valuta och räknar om den till en kurs som ligger lägre än bankernas köpkurs.

Redovisning av mervärdesskatt i deklaration

Huvudregeln är att de som lämnar självdeklaration och har ett årligt beskattningsunderlag (exklusive gemenskapsinterna förvärv och import) på högst 1 miljon kronor skall redovisa mervärdesskatten en gång om året i självdeklarationen. Mervärdesskatten ingår då som en del av den slutliga

skatten och därmed även i den preliminära skatt som beräknas för kommande år och som betalas in månadsvis.

Skattskyldiga med årligt beskattningsunderlag överstigande 1 miljon kronor skall redovisa och betala skatten månadsvis i en skattedeklaration. Även de vars beskattningsunderlag är högst 1 miljon kronor kan begära att få redovisa månadsvis i skattedeklaration i stället för i självdeklarationen.

Redovisnings- och betaltidpunkter för mervärdesskatt

Redovisningen i skattedeklaration skall som huvudregel ske månadsvis.

Är den skattskyldiges årliga beskattningsunderlag (exklusive gemenskapsinterna förvärv och import) högst 40 miljoner kr skall redovisning ske senast den 12 i andra månaden efter redovisningsperiodens utgång. Är beskattningsunderlagen högre än 40 miljoner kronor skall redovisning ske senast den 26 i första månaden efter redovisningsperiodens utgång. (I januari och augusti är redovisningsdagen den 17 i stället för den 12 och i december gäller den 27 i stället för den 26.) En skattskyldig som enligt huvudregeln skall redovisa skatten enligt de regler som gäller för dem med beskattningsunderlag på högst 40 miljoner kronor kan efter ansökan medges rätt att i stället redovisa enligt de regler som gäller för de större företagen.

Betalning skall ske samtidigt med redovisningen.

EU

Inom EU har överenskommit om gemensamma regler för mervärdesskatten och Sverige har sedan inträdet i EU anpassat sin mervärdesskattelag till dessa regler. Reglerna finns i flera direktiv och det mest omfattande är det sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG)². Där regleras bl.a. när skattskyldigheten uppkommer (artikel 10), vad som är beskattningsunderlag (artikel 11) och vad en faktura skall innehålla (artikel 22).

² Rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter - Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (EGT nr L 145, 13.6.1977, s. 1).

Varuförvärv inom EU och periodisk sammanställning

Vid en försäljning av varor mellan företag i olika EU-länder har man inom EU enats om vissa särskilda regler för beskattningen. De innebär i korthet att om ett företag som är mervärdesskatteregistrerat i Sverige köper en vara från ett mervärdesskatteregistrerat företag i ett annat EU-land så skall det säljande företaget inte ta ut någon mervärdesskatt. Beskattningen skall i stället ske i det köpande företagens land. Detta sker genom att köparen redovisar skatten för förvärvet i sin deklaration (s.k. förvärvsbeskattning). Köparen får därefter i samma deklaration göra avdrag för skatten som ingående skatt enligt de allmänna reglerna för avdrag.

För att myndigheterna i det köpande företagens land skall kunna kontrollera förvärvsbeskattningen är säljaren ålagd att lämna uppgifter om varuförsäljningar som skett till mervärdesskatteregistrerade företag i andra EU-länder. Detta skall göras i en s.k. periodisk sammanställning varje kvartal (i vissa fall endast årligen). Sammanställningen innehåller innehåller en rad för varje köpare där bl.a. landkod, mervärdesskatte-registreringsnummer och värdet av varuleveranserna anges. Beloppen skall anges i kronor. Om fakturering skett i annan valuta skall omräkning till kronor ske per fakturadatum eller per den 15:e i månaden efter leveransmånad beroende på vilket som inträffar först. Genomsnittlig månatlig valutakurs som fastställs av oberoende part, i Sverige t.ex. Riksbanken eller Generaltullstyrelsen, får användas (konsekvens krävs). Den summa "Värde varuleveranser till EG" som finns i mervärdesskattedelen av skattedeklarationen skall stämma överens med summan i den periodiska sammanställningen.

De uppgifter som säljaren lämnar i den periodiska sammanställningen har skattemyndigheten i det land där köparen finns tillgång till. Detta för att den skattemyndigheten skall kunna kontrollera att köparen tar upp skatten avseende förvärvet i sin deklaration. Eftersom uppgifterna i de periodiska sammanställningarna lämnas i den valuta som gäller i uppgiftslämnarens (säljarens) land, kommer det alltid att uppstå kursdifferenser när skattemyndigheten i köparens land omräknar dem till sin valuta. För att kontrollen skall bli effektiv är det dock väsentligt att differenserna är så små som möjligt.

EU-avgiften

Sveriges avgift till EU baseras bl.a. på de intäkter som landet har i form av mervärdesskatt. Hur avgiften beräknas framgår av avsnitt 7.2.5.

7.2.2 Metoder för omräkning

Mervärdesskatten är en konsumtionsskatt som skall träffa konsumtionen. Grundprincipen är att de led som föregår slutkonsumenten inte skall få några kostnader för mervärdesskatten; vad säljaren betalar in, och debiterar kunden, skall motsvara vad kunden drar av (under förutsättning att någon avdragsbegränsning inte gäller). Detta medför att det inte kan uppkomma några differenser mellan in- och utbetalningar av mervärdesskatt som staten eller de skattskyldiga kan vinna eller förlora på.

Om bokföringslagen ändras så att det blir möjligt att ha bokföringen i euro uppkommer frågan hur redovisning och betalning av mervärdesskatt skall göras när detta fortfarande skall ske i svenska kronor. Med dagens system tas beloppet som skall redovisas i skattedeklarationen normalt direkt från bokföringen. Om fakturering skett i utländsk valuta har omräkning skett i samband med faktureringen och skattebeloppet angetts i kronor på fakturan. Efter en övergång till bokföring i euro kan inte det belopp som skall deklarerat tas direkt från bokföringen. En omräkning till kronor måste ske för deklARATIONEN. Det finns några alternativa metoder för detta.

Nuvarande princip att utgående och ingående skatt skall vara densamma hos säljare och köpare kan upprätthållas om den som har bokföringen i euro håller mervärdesskattebeloppen skilda i en separat redovisning. Om fakturering sker i euro eller annan valuta, måste mervärdesskattebeloppen anges även i svenska kronor i fakturan. I den separata redovisningen noteras varje ingående eller utgående faktura till sitt belopp i kronor. En sådan omräkning för varje transaktion/faktura garanterar att säljare och köpare har samma belopp att redovisa i sina deklARATIONER. Det är redan i dag möjligt att tillämpa en dubblerad bokföring, även om det torde innebära ökade administrativa kostnader för företagen. Av samma skäl som angivits i avsnitt 7.1.2 ovan kommer detta alternativ inte att behandlas mer här.

Om inte metoden med dubblerad bokföring väljs, måste en metod hittas som möjliggör en omräkning av beloppen i samband med skatteredovisningen. För den löpande bokföringen och redovisningen av mervärdesskatt är grundprincipen i dag att den kurs skall användas som gällde när skattskyldigheten inträdde, dvs. på transaktionsdagen. Denna

princip bör behållas för den löpande bokföringen vilket innebär att en omräkning från annan valuta än den som används i bokföringen skall göras utifrån den aktuella transaktionsdagens kurs.

Om bokföringen är i euro måste sedan en omräkning till kronor ske när deklarationen skall upprättas. Detta bör kunna göras så att den skattskyldige när perioden är slut omräknar de totala beloppen på de aktuella kontona med en bestämd kurs. Det finns flera alternativa metoder för en sådan omräkning. Som redogjorts för i avsnitt 7.1.2 ovan bör emellertid vissa krav ställas på omräkningsmetoden.

En omräkningsmetod skulle kunna baseras på en kurs som gällde antingen vid en bestämd dag eller genomsnittligt under en viss bestämd period. Båda alternativen är enkla att tillämpa. Att tillämpa kursen på en bestämd dag medför dock risker för såväl företagen som staten eftersom valutakursen en viss dag av olika anledningar kan skilja sig från vad som är normalt. En genomsnittskurs ger en större säkerhet. För att uppnå ett resultat som är så rättvisande som möjligt bör en period väljas som ligger nära den dag då skattskyldigheten inträdde, dvs. transaktionsdagen. Om inte transaktionsdagens kurs används torde den genomsnittskurs som gällde för den månaden när transaktionen skedde vara den som ger det närmaste resultatet.

Väljs en sådan omräkningskurs som är känd redan när transaktionen är tänkt att genomföras, t.ex. den kurs som gällde den sista dagen i månaden innan eller genomsnittskursen för vissa dagar i tidigare månader, medför det en risk för att systemet utnyttjas på ett sätt som inte är avsett. Om parterna har bokföringen i olika valutor kan de, om de vet den fasta omräkningskursen för perioden, göra en beräkning av när det med hänsyn till den kurs som gäller för aktuell transaktionsdag är mest förmånligt att genomföra transaktionen. Risk finns att parternas beslut styrs av kurserna och att staten därmed regelmässigt får bära en eventuell förlust uppkommen på grund av valutakursutvecklingen. Denna risk reduceras om genomsnittskursen för den månad under vilken transaktionen skedde används vid deklarationstillfället. Ett användande av en genomsnittskurs innebär dessutom att staten tar över en del av den risk som företagen tar i dag. För att metoden skall kunna användas krävs att kursen offentliggörs så tidigt som möjligt efter utgången av varje redovisningsperiod.

Den metod som används vid inkomsttaxeringen bör så nära som möjligt överensstämma med den som används för mervärdesskatten. Det kan annars uppkomma avstämningsdifferenser när skattemyndigheterna för sin kontroll jämför den omsättning som den deklarerade utgående skatten motsvarar med den omsättning som deklarerats i inkomstskattedeklarationen. Detta försvårar kontrollen.

Slutsatsen blir att den metod som bäst uppfyller de uppställda kraven är den som innebär att löpande bokföring sker när skattskyldigheten respektive avdragsrätten inträder, dvs. på transaktionsdagen, och upprättandet av deklarationen sker efter omräkning med den genomsnittskurs som gällde under transaktionsmånaden. För det fall den skattskyldige redovisar mervärdesskatten årsvis bör omräkningen ske med den genomsnittskurs som gäller för det år då transaktionerna skett. Denna metod motsvarar också den som förordats rörande inkomstskatteredovisningen.

Den valda metoden kommer även att kunna tillämpas vid redovisningen av s.k. gemenskapsinterna förvärv. Skattskyldigheten inträder vid förvärvet, vilket anses ha inträffat den 15:e i månaden efter leveransen eller vid faktureringen om den skett tidigare. Löpande bokföring skall således ske efter den kurs som då gällde. Vid upprättandet av deklarationen sker en omräkning med genomsnittskursen för transaktionsmånaden.

Det förekommer även att fakturering sker i andra valutor än kronor och euro, t.ex. dollar. Även i detta fall bör liksom i dag transaktionsdagens kurs användas vid bokföringen och, för det fall bokföringen skett i euro, transaktionsmånadens genomsnittskurs användas vid omräkning från euro till kronor för deklarationen.

7.2.3 Faktura

EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv (artikel 22.3 b) föreskriver att en faktura bl.a. skall innehålla uppgift om skattens belopp för varje skattesats. Reglerna medför att såväl säljare som köpare för sina redovisningar har samma uppgifter om dels skattens belopp, dels vilken skattesats som gäller för tillhandahållandet. Tillämpningen i Sverige innebär att för det fall fakturering sker i utländsk valuta, så skall skatten redovisas på fakturan även i svenska kronor. Detta säkerställer att säljare och köpare har samma belopp att redovisa.

Genom vad som föreslås i detta betänkande kan vissa företag i framtiden komma att ha bokföringen antingen i kronor eller i euro. Fakturering kan komma att ske i kronor, euro eller någon annan valuta. När en säljare, som har sin bokföring i euro, fakturerar en köpare, som också har bokföringen i euro, kan nyttan av att behålla nuvarande princip om att skattebeloppet alltid skall anges även i kronor ifrågasättas. På grund av den omräkningsmetod som föreslås för upprättandet av deklarationen, kommer det på fakturan angivna beloppet i kronor i dessa fall inte att överensstämma med det belopp som senare tas upp i

deklarationerna. Målet bör dock fortfarande vara att den utgående och den ingående skatten så nära som möjligt skall motsvara varandra.

Mot denna bakgrund föreslås att om fakturan ställs ut i annan valuta än redovisningsvalutan så skall skattebeloppet anges i både faktureringsvalutan och i den egna redovisningsvalutan. Vid upprättandet av deklarationen skall köparen använda det skattebelopp som är angivet i den egna redovisningsvalutan. Om skattebeloppet inte har angivits i denna skall faktureringsvalutans skattebelopp användas. Detta för att undvika att en valfrihet uppkommer vilken kan komma att utnyttjas på ett sätt som konsekvent är till nackdel för staten. I det senare fallet ankommer det således på köparen att vid bokföringstillfället räkna om beloppet enligt gällande kurs.

Regler om detta bör tas in i tre nya paragrafer i mervärdes-skattelagen: 8 kap. 5 b § samt 13 kap. 15 a och 23 a §§.

7.2.4 Den periodiska sammanställningen

Även den periodiska sammanställningen skall upprättas i kronor. Här uppkommer inga finansiella problem. Det är i stället frågan om att belopp som redovisats i sammanställningen skall överensstämma med belopp som redovisats i deklarationen. Det är viktigt för att skattemyndigheterna skall kunna utföra sina kontroller. Vid upprättandet av sammanställningen bör därför samma kurs användas som använts vid upprättandet av deklarationen. Ett problem är dock att de periodiska sammanställningarna ofta omfattar tre månader, medan deklarationen endast omfattar en månad. Sammanställningen skall bl.a. innehålla värdet av varuleveranser till kunder inom EU specificerat per kund. Om dessa uppgifter noteras och samlas särskilt i samband med att bokföring sker av transaktionen är det naturligt att samma omräkningskurs används för noteringen i bokföringen och noteringen för sammanställningen. Sker bokföringen i euro kommer de bokförda beloppen att omräknas efter genomsnittskursen vid deklarationstillfället. Även de uppgifter som noterats för den periodiska sammanställningen bör omräknas efter samma belopp. När sammanställningen omfattar tre månader behöver en omräkning för varje månad göras med den för månaden gällande genomsnittskursen.

Bestämmelser om hur detta skall hanteras bör kunna meddelas av Riksskatteverket.

7.2.5 EU-avgiften

Sveriges avgift till EU beräknas bl.a. på mervärdesskattebasen. Beräkningen av den enhetligt beräknade mervärdeskattebasen skall ske i överensstämmelse med rådets förordning nr 1553/89. Detta innebär i korthet att:

1. Beräkningen skall utgå från de intäkter av mervärdesskatt som redovisas i statsbudgeten. Viss korrigerings av intäkterna är dock nödvändig.

2. När det, som i Sverige, finns mer än en skattesats för mervärdesskatt skall en viktad genomsnittlig skattesats beräknas. Detta görs enligt ett särskilt förfarande.

3. Den intermediära basen beräknas sedan genom att de totala nettointäkterna från mervärdesskatt enligt punkt 1 divideras med den genomsnittligt beräknade skattesatsen enligt punkt 2.

4. Den slutliga mervärdesskattebasen fås sedan genom att den intermediära basen justeras med negativa/positiva kompensationer som skall avspegla skillnader i Sveriges och EU:s mervärdesskatte regler.

Detta innebär att beräkningen av Sveriges avgift till EU påverkas av hur höga intäkter landet har i form av mervärdesskatt. Avgiften till EU påverkas således av om intäkterna går upp eller ner. Kursvariationer som påverkar intäkterna påverkar alltså även avgiften. Ett system där skatten och avgiften påverkas av fluktuationer i valutakurserna är ett osäkert system vilket försvårar beräkningarna av såväl Sveriges intäkter som Sveriges utgifter till EU. Detta leder i sin tur till osäkerhet vid upprättande av prognoser och beräkning av budgeten.

7.2.6 Lagstiftning

En ny sjunde paragraf införs i 1 kap. skattebetalningslagen (1997:483, SBL). Där anges att samtliga uppgifter till sina belopp skall anges i svenska kronor. Detta gäller visserligen redan i dag, men om företagen skall tillåtas ha sin bokföring i euro är det angeläget att detta regleras i lag.

Den omräkningsmetod som skall tillämpas vid upprättandet av deklARATIONEN bör anges i den föreslagna lagen om omräkningsförfarande vid beskattningen för företag som har sin bokföring i euro.

Det finns i mervärdesskattelagen ett antal paragrafer som anger beloppsgränser av olika slag. Samtliga dessa regler syftar till att ange vissa gränser innebärande att olika regler blir tillämpliga beroende på om ett aktuellt värde ligger över eller under gränsen. Reglerna blir liksom i dag tillämpliga även när fakturering skett i annan valuta än kronor eller

när i framtiden bokföringen sker i euro. I dessa fall måste jämförelsen göras med ett värde som motsvarar det angivna beloppet i kronor. Något särskilt stadgande om detta kan inte anses behövas.

Eftersom utgående och ingående skatt på grund av omräkningar inte alltid kommer att exakt uppgå till samma belopp, behöver en ändring göras i 8 kap. 6 § ML innebärande att beloppen i dessa fall skall motsvara varandra.

Vad gäller fakturering och redovisning av utgående respektive ingående skatt behövs vissa nya regler för att klargöra vilka belopp som skall ligga till grund för redovisningen. Dessa föreslås tas in tre nya paragrafer; 8 kap. 5 b § samt 11 kap. 15 a och 23 a §§ ML, jämför avsnitt 7.2.3.

7.3 Preliminär skatt och arbetsgivaravgifter

7.3.1 Gällande rätt

Allmänna bestämmelser

Uppbörderna av skatter och avgifter regleras i SBL som trädde i kraft den 1 november 1997.

Den som betalar ut ersättning för arbete, ränta eller utdelning är skyldig att göra skatteavdrag enligt bestämmelserna i 5 kap. SBL vid varje tillfälle då utbetalning sker.

I 9 kap. 1 § SBL anges hur arbetsgivaravgifterna skall beräknas (enligt 1 kap. 3 § SBL omfattar begreppet arbetsgivaravgifter förutom arbetsgivaravgifter enligt lagen om socialavgifter även särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster och allmän löneavgift).

Den som har varit skyldig att göra skatteavdrag eller betala arbetsgivaravgifter skall lämna skattedeklaration (10 kap. 9 § SBL). En skattedeklaration skall lämnas för varje redovisningsperiod, vilken omfattar en kalendermånad. Om den deklarationsskyldige enbart redovisar innehållen preliminär skatt och arbetsgivaravgifter eller mervärdesskatt på ett beskattningsunderlag som exklusive gemenskaps-interna förvärv och import för beskattningsåret beräknas sammanlagt uppgå till högst 40 miljoner kronor skall skattedeklarationen avseende skatteavdrag och arbetsgivaravgifter ha kommit in senast den 12 (i januari och augusti senast den 17) i månaden efter redovisningsperioden. Detsamma gäller om den skattskyldige skall redovisa mervärdesskatt i sin självdeklaration. Avdragen skatt och arbetsgivaravgifter som redovisas i skattedeklarationen skall ha betalats senast samma dag som deklarationen skall ha kommit in till skattemyndigheten. Den som

redovisar mervärdesskatt på ett beskattningsunderlag exklusive gemenskapsinterna förvärv och import som för beskattningsåret beräknas överstiga 40 miljoner kronor skall ha kommit in med skattedeklaration senast den 26 (i december senast den 27) i månaden efter redovisningsperioden. Betalning av avdragen skatt och arbetsgivaravgifter skall ha kommit in till skattemyndigheten senast den 12 (i januari den 17) i samma månad. Betalning anses ha skett den dag då bokföring skett på skattemyndighetens konto.

En skattedeklaration skall, enligt 10 kap. 17 § SBL, bl.a. ta upp den sammanlagda ersättningen från vilken utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter samt sammanlagt avdragen skatt respektive periodens sammanlagda avgifter. Den som har gjort skatteavdrag är skyldig att betala det innehållna beloppet (12 kap. 2 § SBL).

Utbetalningar i utländsk valuta

Den till svensk inkomstskatt beskattningsbara inkomsten skall beräknas i kronor. Inkomster och utgifter i utländsk valuta skall omräknas till kronor. Det är på det till kronor omräknade beloppet som skatteavdrag skall göras och, såvitt gäller löneutbetalningar, arbetsgivaravgifter beräknas. Det nu sagda är inte direkt reglerat i lag men får anses ge uttryck för ett inom svensk skatterätt självklart förhållande.

Vid vilken tidpunkt omräkning till kronor skall ske är, såvitt gäller löpande inkomster och utgifter, inte heller reglerat i lag. Omräkning torde dock ske med ledning av den kurs som gäller då skattskyldigheten inträder enligt punkt 4 av anvisningarna till 41 § KL.

7.3.2 Konsekvenser av att ett företag väljer att redovisa i euro

Enligt utredarens direktiv skall utgångspunkten vara att deklaration av samtliga skatter och avgifter skall ske i kronor även för de företag som väljer att ha sin redovisning i euro. Genom att Sverige inte deltar i valutaunionen från starten kommer det inte att finnas någon fast växelkurs för kronor/euro. Detta får vissa konsekvenser när det gäller hanteringen av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter.

Lön

Följande exempel illustrerar vilka konsekvenser som kan uppstå vid ett euroredovisande företags hantering av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter på utbetalda löner.

Antag att företaget betalar ut lön på 10 000 kr. Företaget fullgör samtidigt sin skyldighet att göra skatteavdrag. Skatteavdraget skall vanligtvis göras enligt tabell men antas för enkelhetens skull uppgå till 30 procent (detta gäller även fortsättningsvis) vilket motsvarar 3 000 kr. Valutakursen är 8 kr per euro vid löneutbetalningstillfället varvid företaget bokför löneutbetalning 1 250 euro och innehållen skatt 375 euro. Påföljande månad skall företaget lämna in sin skattedeklaration. Avdragen skatt och arbetsgivaravgifter skall samtidigt betalas in till skattemyndigheten.

Ett företag som bokför i kronor kan utan vidare gå in i bokföringen och få fram det belopp som skall redovisas i deklarationen. Detta gäller dock inte för företag som redovisar i euro. Med en flytande växelkurs är det högst sannolikt att kursen kronor/euro inte är densamma som vid löneutbetalningstillfället. Antag att kursen ändrats till 7 kr per euro. I bokföringen finns ett belopp på 375 euro avseende avdragen skatt. Om detta belopp räknas om till kronor enligt dagskursen motsvarar det 2 625 kr, dvs. 275 kr mindre än det kronbelopp som drogs av vid löneutbetalningstillfället. Det omräknade lönebeloppet – som ligger till grund för beräkningen av arbetsgivaravgifter – motsvarar 8 750 kr, dvs 1 250 kr mindre än det verkliga kronbeloppet.

Av exemplet framgår att redovisad avdragen preliminär skatt på utbetalda löner inte överensstämmer med vad som verkligen dragits av vid löneutbetalningen. Då det enligt utredarens mening måste ställas samma krav på företag som väljer att redovisa i euro som på företag som har sin redovisning i kronor skall således även för dessa företag gälla att samma belopp som innehållits i preliminär skatt också skall deklarerar/inbetalas till skattemyndigheten samt att det underlag som arbetsgivaravgifterna beräknats på skall motsvara vad som betalats ut i lön. Företag som väljer att ha sin redovisning i euro måste därför, för att undvika de misstämningar som omräkning kan medföra vid en flytande växelkurs, i en särskild bokföring redovisa såväl gjorda löneutbetalningar som avdragen skatt i kronor. Företaget bör för detta ändamål kunna använda sitt ordinarie löneredovisningssystem. Vid löneutbetalningstillfället bokförs således gjorda löneutbetalningar och skatteavdrag i euro i den ordinarie bokföringen. Av löneredovisningssystemet framgår relevanta belopp i kronor.

Detta bör fungera utan problem om lönen utbetalas i svenska kronor. Vid den månatliga deklarationen hämtas de belopp som skall tas upp i skattedeklarationen från lönesystemet.

Utbetalas lönen i euro eller annan utländsk valuta måste för beräkning av skatteavdraget lönen först omräknas till kronor. Huvudprincipen är att skatteavdraget skall beräknas på det utbetalda beloppet. Omräkningen bör därför, om det är möjligt, ske med ledning av valutakursen den dag löneutbetalningen sker. Eftersom företagen vanligtvis hanterar sina löneutbetalningar i god tid före utbetalningsdagen torde det dock inte vara praktiskt möjligt för alla företag att tillämpa den kurs som gäller på utbetalningsdagen. Det kan därför bli nödvändigt att acceptera att omräkning i stället görs till en kurs som ligger i så nära anslutning till kursen på utbetalningsdagen som är rimligt med hänsyn till företagets löneutbetalningsrutiner. Det är emellertid viktigt att företaget tillämpar samma rutiner månad för månad så att inte systemet utnyttjas på ett icke avsett sätt. Om omräkning tillåts ske med kursen som gäller vid tillfället för företagets lönehantering får vi följande situation.

Antag att ett företag hanterar sina löner per den 20:e i månaden. Valutakursen är då 8 kr per euro. Företaget betalar ut lön med 1 250 euro vilket omräknat motsvarar 10 000 kr. På det omräknade beloppet beräknas skatteavdraget till 3 000 kr. Skatteavdraget i kronor redovisas i löneredovisningssystemet tillsammans med lönen om 10 000 kr. I den löpande bokföringen redovisas lön och verkställt skatteavdrag uttryckt i euro (lön 1 250 euro, skatteavdrag 375 euro). Den 25:e i samma månad utbetalas lönen. Av lönebeskedet bör framgå lönebelopp respektive skatteavdrag i euro samt de till kronor på lönehanteringsdagen omräknade beloppen. Detta är nödvändigt eftersom, som senare kommer att behandlas, samtliga kontrolluppgifter skall lämnas i kronor. Vid deklarationstillfället redovisar företaget gjorda skatteavdrag med 3 000 kr samt arbetsgivaravgifter beräknade på ett underlag om 10 000 kr. Dessa belopp hämtas från löneredovisningssystemet.

En följd av att man tillåter omräkning med hjälp av den kurs som gäller på lönehanteringsdagen är att lönen omräknad till kronor, på grund av valutakursförändringar, troligen inte är exakt densamma vid detta tillfälle som på löneutbetalningsdagen. Kravet på överensstämmelse får dock anses tillgodosett genom att vad som redovisats vid hanteringen av lönerna motsvarar vad som deklarerats/inbetalas till skattemyndigheten.

När företaget upprättar sitt årsbokslut kommer det vidare att uppstå en differens i posten inbetalda preliminärskatter. Denna differens är följden av att en omräkning av den bokade årssumman i euro till kronor

skiljer sig från vad som löpande betalats in i kronor. Det går inte heller i detta fall att upprätthålla kravet på fullständig överensstämmelse.

Utdelning

Såvitt gäller utdelning från ett företag med redovisning i euro framkommer det utdelningsbara beloppet i euro och företaget kommer normalt att besluta om utdelning i euro. Inget hindrar dock att företaget beslutar om utdelning i annan valuta än euro, t.ex. kronor.

Om utdelningen fastställs i euro kommer en del av aktieägarna vilja ha utdelningen insatt på eurokonto medan andra föredrar att få utdelningen i kronor. I det senare fallet sker, i anslutning till utbetalningen, en faktisk växling till kronor av den i euro fastställda utdelningen. För utdelning som sker i euro bör en fiktiv växling till kronor göras samtidigt som utdelningen redovisas till kunden. Härigenom uppnås att samtliga aktieägare kan få utdelningsbeloppet på den kommande kontrolluppgiften till samma kurs. Innehållen skatt skall i båda fallen deklarerars och betalas in i kronor. Samma kurs som används vid den faktiska respektive den fiktiva växlingen skall används vid omräkning av skatteavdraget.

7.3.3 Behov av lagstiftning

Utredarens överväganden föranleder egentligen inget behov av ny lagstiftning. I avsnittet om mervärdesskatt (7.2.6) har föreslagits att en ny bestämmelse införs, 1 kap. 7 § SBL, som anger att samtliga uppgifter enligt SBL till sina belopp skall anges i kronor. De skäl som anförts för införandet av bestämmelsen gör sig gällande även såvitt gäller hanteringen av skatteavdrag och arbetsgivaravgifter.

Till vilken kurs omräkningen skall göras anges inte i lagtexten. Det är lämpligt att Riksskatteverket i verkställighetsföreskrifter anger den omräkningskurs som skall gälla. Riksskatteverket skall därvid använda sig av Europeiska centralbankens officiella valutakurs.

I SBL förekommer ett flertal paragrafer som innehåller belopp angivna i kronor. Det finns bl.a. bestämmelser med gränsvärden för när skyldighet att göra skatteavdrag föreligger (5 kap. 3 och 9 §§ SBL) och regler som anger när en skattedeklaration skall lämnas respektive när skatten skall vara betald (10 kap. 18 och 19 §§, 16 kap. 4 § SBL). För de fall aktuella belopp framgår i annan valuta gäller att jämförelse får göras med ett värde som motsvarar angivet belopp i kronor. Mot bakgrund av att samtliga uppgifter enligt SBL till sina belopp skall anges i

svenska kronor torde detta generellt sett inte förorsaka några problem. Något särskilt stadgande om detta kan inte anses behövas.

7.4 Kontrolluppgifter

7.4.1 Gällande rätt

Bestämmelserna om kontrolluppgifter finns i 3 kap. lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter (LSK). Kontrolluppgift skall bl.a. lämnas för den som har fått lön, arvode, andra ersättningar eller förmåner som är skattepliktig intäkt av tjänst och skall lämnas av den som betalat ut beloppet eller gett ut förmånen. Kontrolluppgift skall även lämnas för ränta och utdelning. Uppgifterna skall lämnas på blankett enligt särskilt formulär om inte annat föreskrivs, 3 kap. 56 § LSK. Det sägs inte i lagtexten att uppgifterna skall lämnas i kronor, men detta får anses vara den allmänt rådande principen för uppgifter som lämnas i syfte att ligga till grund för beskattning. Såvitt gäller exempelvis kontrolluppgift avseende betalning från utlandet (3 kap. 50 § LSK) anges på den för detta ändamål fastställda blanketten att beloppen skall anges i kronor.

På samma sätt som vid skatteredovisningen saknas, när det gäller redovisning i kontrolluppgift lagbestämmelser som anger hur omräkning av belopp i utländsk valuta till kronor skall gå till.

7.4.2 Konsekvenser av att ett företag väljer att redovisa i euro

Lön

Ovan har framhållits att samma belopp som företaget innehållit i preliminär skatt vid utbetalning av lön också skall betalas in till skattemyndigheten samt att underlaget för arbetsgivaravgifter skall korrespondera med det belopp som betalats ut i lön. Motsvarande krav måste ställas på de uppgifter som lämnas till ledning för taxering. Kontrolluppgiften skall således uppta samma belopp som utbetalats i lön respektive innehållits i preliminär skatt. Med en flytande växelkurs är det inte möjligt för företaget att hämta de belopp som skall tas upp i kontrolluppgiften från den i euro uttryckta redovisningen. Om företaget redovisar gjorda löneutbetalningar och skatteavdrag i kronor i löneredovisningssystemet kan de uppgifter som behövs för kontrolluppgiften i stället

hämtas därifrån. På samma sätt som redogjorts för vad gäller skatteavdrag och underlag för arbetsgivaravgifter kommer, när det gäller löner som utbetalats i euro, en viss misstämning normalt att föreligga mellan vad den skattskyldige verkligen erhållit i lön och vad som anges i kontrolluppgiften. De belopp som företaget bokfört på lönehanteringsdagen, vad som deklarerats/inbetalats till skattemyndigheten och vad som tas upp i kontrolluppgiften kommer dock att vara desamma.

Utdelning

Även när det gäller utdelning är det ett grundläggande krav att kontrolluppgiften upptar samma belopp som den skattskyldige faktiskt erhållit eller, om utdelning erhållits i euro, det belopp som skulle ha erhållits om växling hade skett. I kontrolluppgiften redovisat skatteavdraget skall likaså motsvara vad som redovisats och betalats in till skattemyndigheten.

7.4.3 Lagstiftning

1 kap. 1 § LSK kompletteras med ett nytt andra stycke som innehåller en hänvisning till lagen (1999:000) om omräkningsförfarande vid beskattningen för företag som har sin bokföring i euro. En ny paragraf, 1 kap. 4 §, införs vari anges att samtliga uppgifter som lämnas till ledning för taxering skall anges i kronor. Detta gäller visserligen redan idag men det är, av samma skäl som angetts när det gäller införandet av motsvarande bestämmelse i SBL, angeläget att detta regleras i lag när möjlighet införs för företag att ha sin bokföring i euro. Genom att alla uppgifter som lämnas i en skattedeklaration, i enlighet med vad som sagts i det föregående, till sina belopp skall anges i kronor har i många fall redan omräkning skett. För de situationer där skatteavdrag inte gjorts kan det först i detta skede bli aktuellt att omräkna de i utländsk valuta utbetalda eller erhållna beloppen. Samma kurs skall naturligtvis gälla oavsett om omräkning sker för skattedeklarationen eller till ledning för taxeringen. Vilken omräkningskurs som skall gälla bör anges av Riksskatteverket i verkställighetsföreskrifter.

7.5 Ekonomiska effekter m.m.

Enligt direktiven skall utredaren analysera de problem som kan uppkomma i samband med att ett företag tillåts övergå från redovisning och aktiekapital i kronor till redovisning och aktiekapital i euro. Utredaren skall också ge förslag på omräkningsmetod som skall tillämpas när ett företag går över från euro till kronor. I detta sammanhang skall utredaren lägga fram förslag till hur skatter och avgifter bör hanteras (exempelvis hur omräkning skall gå till) och även presentera en ekonomisk analys av de föreslagna omräkningsmetoderna. Utredarens förslag skall vidare utformas på ett statsfinansiellt neutralt sätt.

I detta avsnitt redovisas de ekonomiska effekterna på incitamenten för finansiering och investeringar av att tillåta företagen att ha sin redovisning i euro. I avsnitt 7.6 analyseras eventuella statsfinansiella konsekvenser.

7.5.1 Effekter på incitamenten för investering och dess finansiering

Vid en analys av incitamentseffekter måste hänsyn tas till både bolagsbeskattning och ägarbeskattning. De vinster som genereras i företagen beskattas i efterföljande led hos företagets ägare, i form av utdelningar och kapitalvinster. Kapitalinkomstbeskattningen kommer fortfarande att baseras på kronor. För detta ändamål används kursen vid inkomstens förvärvande (t.ex. används kursen vid utdelningstillfället för att räkna om utdelningar i euro till kronor). Effekten av dessa kurser (tillsammans med kapitalinkomstbeskattningen) på företagets val av finansieringsform blir därmed en central fråga för att kartlägga incitamentseffekterna.

I bilagan presenteras en formaliserad och förenklad modell för att klargöra de mekanismer genom vilka omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor, tillsammans med kapitalinkomstskattereglerna, kan inverka på företagets val av finansieringskälla och kapitalkostnad.³

Modellen förutsätter en sluten ekonomi där det råder full säkerhet om framtiden och där det endast finns en kategori av företagsägare. Beskattningen av bolagens vinster påverkar företagets investeringsincitament via kapitalägarnas avkastningskrav. Nettovinsten i kapitalägarnas händer minskar och ett investeringsprojekts förräntning måste vara högre än om ingen eller en lägre skatt togs ut. Den lägsta förräntning som

³ Se bilaga 4, avsnitt 2.1 och 3.

krävs för att ett investeringsprojekt ska bedömas som lönsamt kallas investeringens kapitalkostnad.

Det s.k. klassiska system som tillämpas i Sverige karakteriseras av en asymmetrisk behandling av avkastning på främmande och eget kapital. Avkastning på eget kapital beskattas såväl i företaget som hos ägarna medan avkastningen på främmande kapital enbart beskattas hos långivarna. Detta leder vidare till icke-neutralitet mellan olika finansieringskällor. Lånefinansiering förmånsbehandlas framför egenfinansiering och kvarhållandet av vinster framför nyemission.

I den vidare framställningen antas skatten på ränteinkomster i Sverige är $t_p = 30\%$. Utdelningar beskattas med $t_d = 30\%$. Bolagsskatten i Sverige är $t = 28\%$. Kapitalvinster på aktier beskattas med $t_c = 15\%$.⁴

7.5.2 Företagets kapitalkostnad vid finansiering med nya aktier

Låt r^e vara företagets förräntningskrav före bolagsskatt, dvs. kapitalkostnaden, i euro. Vidare låter vi $r = r^e(1 - t) = 0,72r^e$ vara den lägsta avkastning efter bolagsskatt som företagen kan acceptera på sina investeringsprojekt. Frågan är nu hur r kan bestämmas med hänsyn taget till att företagets ägare och långivare beskattas för personliga kapitalinkomster. När vi väl känner r kan också företagets förräntningskrav före bolagsskatt, dvs. kapitalkostnaden, bestämmas.

För detta ändamål förutsätts att placerarna prissätter aktier så att aktieplaceringar ger en avkastning efter skatt som motsvarar den bästa tillgängliga avkastningen på alternativa investeringar. Med en väl fungerande kapitalmarknad antas denna alternativa avkastning motsvara marknadsräntan (omräknat till kronor) efter skatt, alltså $(1 - t_p)a_2i = 0,7a_2i$, där i är marknadsräntan och a_2 är den omräkningskurs som används för att räkna om avkastningen i euro till kronor. Avkastningen efter bolagsskatt på ett marginellt investerings-

⁴ Skatt på kapitalvinster betalas inte fortlöpande utan först i samband med att aktierna säljs. Härigenom får placerarna en räntefri kredit på skatten. Inom skattelitteraturen brukar man schablonmässigt räkna med att den uppskjutna beskattningen halverar skatteuttaget. För en närmare beskrivning av beräkningen av den effektiva skattesatsen hänvisas den intresserade läsaren till King M. A. "Dividend Behaviour and the Corporation", Wiley & Sons, New York, 1977.

projekt (där investeringsprojektet nätt och jämnt accepteras av företaget) kan tillföras ägarna i form av utdelning. Denna utdelning blir efter skatt $\mathbf{r}\mathbf{a}_3(1-\mathbf{t}_d) = \mathbf{r}^e(1-\mathbf{t})\mathbf{a}_3(1-\mathbf{t}_d) = 0,504\mathbf{a}_3\mathbf{r}^e$, där \mathbf{a}_3 är kursen på utdelningsdagen. För att ägarna skall vara beredda att finansiera denna investering genom att delta i en nyemission måste gälla att

$$(1) \quad \mathbf{r}\mathbf{a}_3(1-\mathbf{t}_d) = (1-\mathbf{t}_p)\mathbf{a}_2i$$

dvs. $0,504\mathbf{a}_3\mathbf{r}^e = 0,7\mathbf{a}_2i$. Detta innebär att avkastningen (omräknat till kronor) efter skatt på aktieinvesteringen måste (minst) motsvara ägarens alternativavkastning (omräknat till kronor) efter skatt. Företagets förräntningskrav efter bolagsskatt (diskonteringsräntan \mathbf{r}) vid nyemission blir alltså

$$(2) \quad \mathbf{r} = \frac{(1-\mathbf{t}_p)\mathbf{a}_2i}{\mathbf{a}_3(1-\mathbf{t}_d)}$$

dvs. förräntningskravet före bolagsskatt skall vara lika med

$$\mathbf{r}^e = \frac{0,7}{0,504} \frac{\mathbf{a}_2}{\mathbf{a}_3} i = 1,39 \frac{\mathbf{a}_2}{\mathbf{a}_3} i.$$

Om beskattningen reducerar ägarnas alternativavkastning i samma proportion som den reducerar utdelningsinkomsterna, dvs. $\mathbf{t}_p = \mathbf{t}_d$ (vilket är fallet här i Sverige), och omräkningskursen vid utdelningstillfället motsvarar den omräkningskurs som används för att räkna om den alternativa avkastningen i euro till kronor, dvs. $\mathbf{a}_3 = \mathbf{a}_2$, så påverkas alltså inte \mathbf{r} . Därmed påverkas inte heller företagens kapitalkostnad vid finansiering med nyemission. Om däremot omräkningskursen vid utdelningstillfället visar sig vara lägre än den kurs som används för att räkna om den alternativa avkastningen (dvs. $\mathbf{a}_3 < \mathbf{a}_2$) så ökar företagens kapitalkostnad vid finansiering med nya aktier. Trots att skatten är densamma på utdelningsinkomster respektive ränteinkomster kommer företagets finansiering med nyemission, beroende på valutakurserna, inte ha samma kostnad. Detta problem har företagen redan idag vid lån i utländsk valuta men det kommer att förstärkas om de tillåts redovisa i euro.

Exempel: Antag att Linda har 100 euro som hon vill investera i aktier eller sätta in på bank till 5 procents ränta. Antag vidare att valutakursen

i slutet av året är $a_2 = 11$ kronor / euro, medan valutakursen vid utdelningstillfället är $a_3 = 10,5$ kronor / euro.

Om Linda investerar sina pengar på banken erhåller hon nominellt en avkastning på 5 euro ($100 \cdot 0,05$). Denna avkastning i kronor motsvarar $5 \cdot a_2 = 55$. Efter skatt (på 30 procent) erhåller Linda en avkastning i kronor på $(1 - 0,3) \cdot 5 \cdot a_2 = 3,5 \cdot a_2 = 38,5$.

Om Linda istället väljer att investera i aktier erhåller hon en utdelning som före bolagsskatt måste uppgå till $100 \cdot r^e$. Denna avkastning i kronor motsvarar $a_3 \cdot 100 \cdot r^e$. Efter bolags- och utdelningsskatt erhåller Linda netto en avkastning i SEK på $a_3 \cdot 100 \cdot r^e \cdot (1 - 0,3) \cdot (1 - 0,28) = a_3 \cdot r^e \cdot 50,4$.

För att Linda skall vara indifferent mellan att investera i aktier eller i bankkonto kräver hon minst samma avkastning i båda fallen. Detta

innebär att $r^e = \frac{3,5}{50,4} \cdot \frac{a_2}{a_3} = 0,069 \cdot \frac{a_2}{a_3}$. Om valutakursen vid

utdelningstillfället är densamma som valutakursen i slutet av året, dvs. $a_3 = a_2$, kräver Linda en avkastning på 6,9 procent för att vara indifferent i sitt investeringsval. Om kurserna följer värdena antagna ovan ökar avkastningskravet till 7,3 procent. Linda ökar sitt avkastningskrav p.g.a. den depreciering som sker av kronan mellan dessa två tillfällen.

7.5.3 Företagets kapitalkostnad vid finansiering med kvarhållna vinstmedel

Skillnaden mellan finansiering med nyemission och kvarhållna vinstmedel gäller det belopp ägarna måste uppoffra för att finansiera en nyinvestering i företaget. Nyemissioner betalas med fullt beskattade medel och en investering på en euro (dvs. a_5 kronor) i företaget kostar alltså aktieägarna lika mycket. Men om företaget väljer att finansiera nyinvesteringen med att kvarhålla vinsterna så uppoffrar aktieägarna ett belopp motsvarande $a_3(1 - t_d)$ kronor per investerad euro, i form av utebliven utdelning efter skatt. Aktieägarna kan därför nöja sig med en avkastning efter bolagsskatt men före personlig skatt, som är $a_3(1 - t_d)$ motsvarande avkastningen vid nyemissionsfinansiering. För att vinstnedplöjning skall vara acceptabelt ur ägarnas synvinkel måste den emellertid resultera i en värdeökning på företagets aktier som ett uttryck för en förväntan om framtida utdelningsökningar. Värdeökningen beskattas enligt ovan med t_c . Varje euro (dvs. a_5 kronor) i

värdestegringsvinst efter skatt motsvarar därmed en värdeökning före skatt på $\frac{1}{\mathbf{a}_5(1-\mathbf{t}_c)}$. Detta betyder att avkastningskravet efter

bolagsskatt måste räknas upp med faktorn $\frac{1}{\mathbf{a}_5(1-\mathbf{t}_c)}$, jämfört med

motsvarande avkastningskrav vid nyemission. Vi har alltså två motverkande effekter från den personliga kapitalbeskattningen. Kombinerar vi dessa, blir resultatet att företagets kostnad för självfinansiering är $\frac{\mathbf{a}_3(1-\mathbf{t}_d)}{\mathbf{a}_5(1-\mathbf{t}_c)}$ gånger motsvarande kostnad för nyemission, dvs.

$$(3) \quad \mathbf{r} = \frac{(1-\mathbf{t}_p)\mathbf{a}_2i}{\mathbf{a}_5(1-\mathbf{t}_c)}$$

För nedplöjda vinstmedel är det alltså förhållandet mellan beskattningen av kapitalvinster och skatten på den alternativa avkastningen som är avgörande. Vidare har omräkningsförfarandet vid nyemission och alternativavkastningen också betydelse för företagets beslut huruvida de ska bibehålla vinsterna i företaget. I Sverige är den effektiva skatten på kapitalvinster mindre än skatten på ränteinkomster (dvs. $\mathbf{t}_c < \mathbf{t}_p$).

Detta har medfört att kapitalkostnaden vid finansiering med kvarhållna vinstmedel är lägre (jämfört med kapitalkostnaden i frånvaro av ägarskatter). Om $\mathbf{a}_5 < \mathbf{a}_2$ (dvs. kronan apprecieras mellan tidpunkten då kapitalvinster uppkommer och tidpunkten då ränteinkomster beskattas), så ökar kapitalkostnaden vid finansiering med kvarhållna vinstmedel. Å andra sidan om $\mathbf{a}_5 > \mathbf{a}_2$ (dvs. kronan deprecieras mellan tidpunkten då kapitalvinster uppkommer och tidpunkten då ränteinkomster beskattas), så förstärks effekten och kapitalkostnaden vid finansiering med kvarhållna vinstmedel blir ännu lägre.

I Sverige har kapitalvinster varit förmånligare beskattade än både utdelningar och räntor (dvs. $\mathbf{t}_c < \mathbf{t}_p$ och $\mathbf{t}_c < \mathbf{t}_d$). Ägarbeskattningen har tenderat, allt annat lika, att göra det billigare att finansiera med kvarhållna vinstmedel än med nyemissioner. Om ägarbeskattningen fortfarande baseras på kronor (vilket innebär att kapitalinkomster i euro omräknas till kronor med kursen vid tidpunkten för skattskyldighetens inträde) så kan företagets val av finansieringsform (som p.g.a. skattesystemets konstruktion följer viss struktur) påverkas. Detta implicerar att företagen vid framtida beslut om hur de ska finansiera nya investeringar måste beakta ytterligare en osäkerhetsfaktor om valuta-

kursutvecklingen. Denna utveckling kommer att vara av betydelse för att företagen skall kunna bilda sig en uppfattning om vilken finansieringsstrategi som kan vara mest fördelaktig för deras aktieägare ur skattesyvinkel.

Även om utdelningsskatten inte har någon betydelse för företagets förräntningskrav då finansieringen sker med kvarhållna vinstmedel, är den självfallet avgörande för aktieägarnas förmögenhetsställning. Ett annat sätt att uttrycka detta är att utdelningsbeskattningen är kapitaliserad i företagens börskurser. Ju högre utdelningsskatten är jämfört med skatten på andra placeringsalternativ, desto lägre kommer börskurserna att vara. Förändringar i utdelningsbeskattningen ger upphov till kapitalvinster eller förluster för de redan existerande aktieägarna. För nya aktieägare, däremot innebär denna kapitaliseringseffekt att aktier kan köpas till ett rabatterat pris, där rabattens storlek är en direkt avspeglning av utdelningsskattens höjd. På grund av osäkerheten kring valutakursen vid utdelningstillfället blir även storleken på kapitalvinsterna eller förlusterna för de redan existerande aktieägarna osäkra. Vid en kraftig uppgång av valutakursen (dvs. då kronan deprecieras) ökar utdelningsbeloppen i kronor medan vid en kraftig nedgång (då kronan apprecieras) sjunker utdelningsbeloppen. För en given utdelningsskatt ökar (alternativt minskar) skatterabattens storlek vilket i sin tur bör återspeglas i börskurserna.

7.5.4 Kapitalkostnaden i en liten öppen ekonomi

Analysen i föregående avsnitt indikerar på att den omräkning som (för beskattningsmål) sker av kapitalinkomster kan ha betydelse för företagens val av finansieringsform. Å andra sidan baseras analysen på att samtliga ägare (eller åtminstone den marginella placeraren) är skattskyldiga i Sverige. Men de inhemska aktieägarna är en heterogen grupp. På börsen finns det både beskattade hushåll och skattebefriade institutioner m.m. Det är svårt att identifiera vilka ägarkategorier som styr kursbildningen (och kostnaden för eget kapital). Vidare finns det utländska ägare som har fått större betydelse under senare år på grund av en långtgående internationell integration av marknaderna för eget kapital. Om börskurserna för alla bolag bestäms av internationella investerare kommer självfallet förändringar i skatten på utdelningar och reavinster att inte påverka aktiepriserna eftersom dessa aktörer ej betalar dylika skatter. I detta fall uppkommer inga reala effekter. Däremot kan förändringar i ägandet av den inhemska kapitalstocken uppstå. Skatteeconomier är i allmänhet överens om att avkastningskravet på de stora bolagen bestäms internationellt (vilket innebär att inhemska skatter

på ägarsidan inte har någon effekt på företagens kapitalkostnad). Debatten har snarare kommit att handla om de mindre bolagens avkastningskrav och i vilken grad detta påverkas av det internationella avkastningskrav som ställs på de stora bolagen. Detta i sin tur kan implicera att omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor inte får någon effekt på de stora bolagens avkastningskrav medan det kan ha viss påverkan på de mindre bolagens avkastningskrav. Nedan utvecklas detta resonemang.

Globaliseringen av världens kapitalmarknader påverkar självfallet utformningen av bolags- och ägarbeskattningen. Sverige är en liten öppen ekonomi där avkastningskraven i stor utsträckning bestäms på världsmarknaden. På en fullständigt internationaliserad kapitalmarknad kommer kapitalkostnaden i ett litet land att vara helt oberoende av ägarbeskattningen. Emellertid kan man – på goda grunder – utgå från att inte alla företag har tillgång till denna kapitalmarknad. En mer rimlig utgångspunkt är att stora företag direkt påverkas av det internationella avkastningskravet, medan små- och medelstora företag berörs på ett indirekt sätt. Alternativt kan man utgå ifrån att små- och medelstora företag verkar i en sluten ekonomi och inte påverkas av det internationella avkastningskravet. Om så är fallet kan kapitalkostnaden för små- och medelstora företag påverkas av ägarbeskattningen och därmed även av omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor.

Utlandsägandet av svenska börsbolag var relativt stabilt kring 6-7 procent fram till 1991. Därefter har den tilltagande internationaliseringen inneburit att andelen ökat till ca 35 procent 1996 (29 procent 1997). Om utlandsägandet blir tillräckligt stort kommer inte beskattningen av hushållen att ha någon betydelse för de *stora* företagens marknadsvärde. I så fall bestäms dessa företags kostnad för finansiering med eget kapital på den internationella marknaden. Detta utesluter emellertid inte att förräntningskraven på enbart inhemskt handlade aktier kan påverkas av de internationella förräntningskraven. Placerare som håller inhemskt handlade aktier kan ju när som helst disponera om sina portföljer för att tillgodogöra sig bättre avkastning på alternativa aktiemarknader. Om avkastningskorrelationen är tillräckligt stark mellan stora och små bolag är det endast bolagsbeskattningen som är avgörande för skattesystemets inverkan på incitamenten att investera. Ägarbeskattningen (och därmed omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor) får i detta fall ingen betydelse.

Detta beror på två principer inom beskattningen. För det första är ägarbeskattningen uppbyggd enligt en princip som säger att alla inkomster oavsett var de uppkommer skall beskattas efter de skatteregler som gäller i det land där ägaren har sin hemvist (residensprincipen). Avkastningen på företagets investeringar beskattas enligt källstats-

principen, vilket innebär att avkastningen beskattas i enlighet med de regler som gäller i det land där investeringen gjorts. För den enskilde investeraren är det avkastningen efter bolagsskatt som avgör hur man väljer att fördela sina medel mellan olika placeringsalternativ. Källbeskattningen kan skapa skillnader i avkastning före bolagsskatt mellan olika länder. Denna skillnad avspeglar skillnaderna i skatteuttaget.

Ur skattesynpunkt medför residensprincipen att det inte har någon betydelse om sparandet investeras hemma eller utomlands, eftersom alla inkomster måste beskattas i hemlandet. Vidare betyder detta att investerarnas portföljval baseras på avkastningen före ägarskatt i olika länder. Avkastningskraven efter bolagsskatt men före ägarskatt i olika länder kommer så småningom att jämnas ut för de placeringsobjekt som fritt handlas internationellt. Detta ställer krav på de inhemska företagen eftersom dessa måste genomföra investeringsprojekt som möter det internationella avkastningskravet före bolagsskatt. Eftersom olika länder tillämpar olika system för bolagsbeskattning, krävs olika stor avkastning före bolagsskatt på investeringen beroende på i vilket land den görs. Avgörande för om ett investeringsprojekt ska genomföras i en öppen ekonomi är således förräntningskravet före bolagsskatt. Ägarbeskattningen (och därmed omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor) har däremot ingen betydelse för kapitalkostnaden.

Relevansen i ovanstående resonemang är emellertid omdebatterad. För att kapitalkostnaden ska vara fullständigt oberoende av ägarbeskattningen (och omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor) krävs, för det första, att kapitalägarna är fullständigt rationella och, för det andra, att alla företag (både stora och små) har obegränsad tillgång till den internationella kapitalmarknaden. Dessa förutsättningar är med all sannolikhet ej uppfyllda. Frågan är då hur oberoende kapitalkostnaden faktiskt är av ägarbeskattningen (och omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor)?

Kapitalägarnas agerande antas till övervägande del vara rationellt, vilket får anses vara ett rimligt antagande. Om detta ej är fallet påverkas kapitalkostnaden i större omfattning av ägarbeskattningen (och omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor) i en öppen ekonomi. Den andra förutsättningen är mer bekymmersam. Små och medelstora företag har på grund av höga informations- och transaktionskostnader svårt att nå den internationella kapitalmarknaden. Vid en sådan begränsning opererar dessa företag, i denna bemärkelse, som om de befann sig i en sluten ekonomi (där ägarbeskattningen och därmed även omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor får betydelse). Detta innebär inte att de skulle vara opåverkade av de internationella avkastningskraven. Rimligtvis har enskilda kapitalägare möjlighet att

placera i tillgångar på den internationella marknaden, så att det internationella avkastningskravet påverkar de svenska kapitalägarnas förrentningsanspråk. På så sätt får det internationella avkastningskravet genomslag även på aktier som endast handlas nationellt, och ett företags kapitalkostnad kan delvis påverkas av internationella placerare trots att det inte själv kan skaffa eget kapital på den internationella marknaden. Detta skulle i sin tur indikera att det existerar en samvariation- svag eller stark - mellan avkastningen på stora- och småbolagsaktier. Det är emellertid svårt att fastställa i vilken utsträckning de svenska kapitalägarnas avkastningskrav är influerat av det internationella, vilket resulterar i att det är oklart hur ägarbeskattningen (och omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor) inverkar på kapitalkostnaden. Huruvida det existerar en positiv, negativ eller ingen samvariation alls mellan stora- och småbolags aktier är en empirisk fråga. Det går ej att med intuitiva resonemang (vilka oftast är förknippade med olika värderingar om utdelnings- och reavinstbeskattningens effekter) söka sig fram huruvida samvariationen mellan stora- och småbolags aktier är positiva, negativa eller lika med noll. Detta är den centrala frågan för huruvida avkastningskravet på småbolagsaktier påverkas av ägarbeskattningen och omräkningen av kapitalinkomster i euro till kronor.

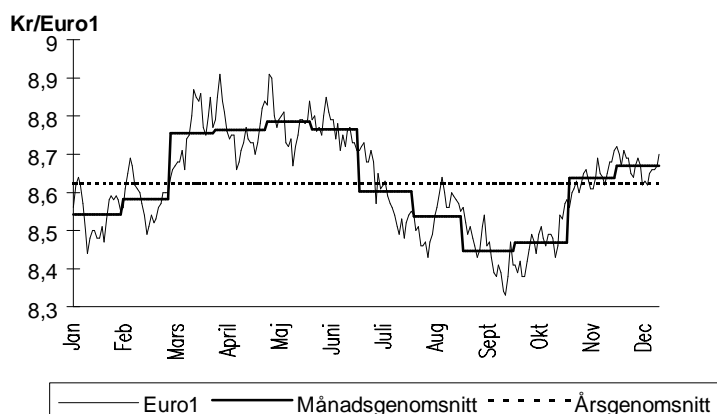
7.6 Statsfinansiella effekter

I detta avsnitt kommer de statsfinansiella effekterna av att låta svenska företag sköta sin redovisning i euro diskuteras. I avsnitt 7.6.1 behandlas valutakurserna och några av de antaganden som görs. Därefter, i avsnitt 7.6.2 och 7.6.3, exemplifieras effekterna för bolagsskatt och mervärdesskatt. En sammanfattning avslutar därefter denna del.

7.6.1 Valutakurser

I avsnitten som följer används valutakurser från 1997 som exempel. För att illustrera effekterna av valutakursutvecklingen används två konstruerade valutor. Eftersom det inte fanns någon officiell ecu-kurs används kursen på den korg av valutor som senare ingick i ecun. I *diagram 1* redovisas den dagliga kursen och genomsnittskursen för månad respektive år. Ecurkursen, som från och med nu kommer att kallas euro1, var värd 8,57 kr i början på året och 8,7 kr vid utgången av året.

Diagram 1. Dagliga kurser och års- respektive månatligt genomsnitt för euro1 under 1997

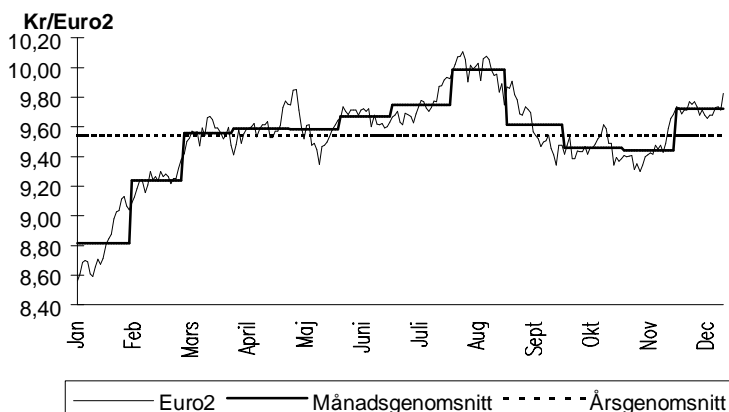
Källa: Riksbanken

Den årliga genomsnittskursen var 8,62 kr per euro1 och standardavvikelsen, dvs. den genomsnittliga avvikelser från medelvärdet, var 0,12 kr. Denna relativt stabila kursutveckling får konsekvenser för hur stora effekterna blir av att tillåta företagen redovisa i euro.

Som andra exempel, se *diagram 2*, använder vi en konstruerad eurokurs kallad euro2. Euro2 har samma ingångsvärde som ovanstående valuta men följer sedan den utveckling som kronan hade gentemot den amerikanska dollarn 1997. Till skillnad från föregående valuta har euro2 apprecierats betydligt. Värdet på en euro2 ökar från 8,56 kr i början på året till 9,83 vid årets slut. Som mest är en euro2 värd 10,11 kr. Denna trendmässiga uppgång i värde får stora effekter på till exempel alternativet att omräkning skall ske med balansdagens kurs. Medelvärdet för euro2 var 9,54 kr och standardavvikelsen var 0,30 kr.

Ovanstående exempel på valutakursutveckling räcker av naturliga skäl endast till att beskriva effekterna på kort sikt. Det bör poängteras att beräkningarna i följande avsnitt endast är exempel och inte skall ses som uppskattningar av avvikelser. Syftet är dels att visa relationen mellan de olika omräkningsmetoderna i olika situationer, dels att beskriva den risk som redovisning i euro innebär för det offentliga.

Diagram 2. *Daglig kurs och års- respektive månatligt genomsnitt för euro2 som har amerikanska dollarns utveckling under 1997*

Bearbetning av data från riksbanken

7.6.2 Effekter på bolagsskatteintäkterna

Enligt den föreslagna metoden ska företagen göra bokslutet i euro och sedan omräkna resultaträkningen med periodens genomsnittskurs. Genomsnittskursen är vald därför att den är ett relativt rättvisande mått på valutans värde under den aktuella perioden samtidigt som den kan användas i ett enkelt omräkningsförfarande. Omräkning med genomsnittskurs innebär dock att staten tar på sig en del av företagets valutakursrisk. Om företagets transaktioner är jämnt fördelade över perioden kommer denna metod att ge ett beskattningsbart resultat som inte skiljer sig mycket från resultatet vid redovisning i svenska kronor. Varje avvikelse från den jämna fördelningen innebär dock att företagets resultat påverkas. Enligt gängse teori bör dessa avvikelser ta ut varandra på lång sikt. Detta bygger på antagandet att transaktionsdagens valutakurs kommer att överstiga genomsnittskursen lika ofta och lika mycket som den kommer att understiga den över en längre period.

På kort sikt är det dock högst troligt att det kommer att uppstå avvikelser. Ett stiliserat exempel illustrerar detta. Ett företag gör endast en transaktion under året, en varuförsäljning för 100 kr. Eftersom företaget sköter sin redovisning i euro bokförs transaktionen som en intäkt i euro efter att beloppet omvandlats med transaktionsdagens kurs.

Om kursen på transaktionsdagen var 10 kr per euro redovisar företaget en intäkt på 10 euro. Vid årets slut gör företaget sitt bokslut i euro och har en redovisad vinst som uppgår till 10 euro. När företaget deklarerar

omräknas resultatet med räkenskapsårets genomsnittskurs som är 9 kr per euro. Den taxerade inkomsten blir 90 svenska kronor vilket ska jämföras med 100 kronor om företaget haft redovisningen i kronor. I detta fall uppkommer ett skattebortfall på $(10 \cdot 0,28)$ 2,8 kronor men sannolikheten är lika stor att det blir en ökning av skatteintäkterna. Dylåka avvikelser som uppstår vid kortsiktiga fluktuationer i valutakursen är den risk som staten tar över från företagen.

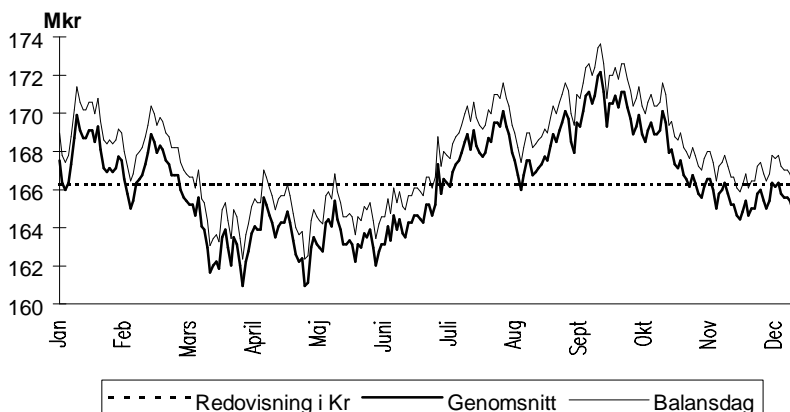
Enligt ovanstående resonemang bör det inte uppstå något finansieringsbehov på lång sikt. På kort sikt kan det uppkomma en skillnad i skatteintäkterna jämfört med nuvarande system. Om det blir ett underskott eller överskott och i vilken omfattning är dock omöjligt att säga. Därför uppstår inget kvantifierbart finansieringsbehov på kort sikt.

För att ge exempel på effekterna av förslaget på aggregerad nivå används de ovan redovisade euro-kurserna. Den i 1998 års vårproposition presenterade prognosen för beskattningsbar vinst 1999 hos juridiska personer (huvudsakligen aktiebolag) är 180 mdkr. Detta skulle ge staten skatteintäkter på ungefär 50,4 mdkr. Det är svårt att bedömma antalet företag som kommer att övergå till redovisning i euro. Det är rimligt att anta att stora företag med betydande export och import har större incitament att byta redovisningsvaluta än små företag. Företag med balansomslutning överstigande 250 mkr definieras som stora. Dessa företag svarade, vid 1996 års taxering, för ca. 46 procent av den totala beskattningsbara vinsten. Hälften av dessa företag antas byta redovisningsvaluta. Den totala vinsten i dessa bolag blir $(180 \cdot 0,46 \cdot 0,5)$ 41,4 mdkr och de totala skatteintäkterna $(41,4 \cdot 0,28)$ 11,6 mdkr.

Som jämförelsenorm antas att vinsten genereras jämnt under året dvs. med lika stora delar under årets arbetsdagar. Vid redovisning i kronor påverkas inte det beskattningsbara resultatet av tidpunkten då inkomsten genereras. Om ett företag redovisar i euro kommer fördelningen av intäkterna under perioden att påverka det beskattningsbara resultatet. Senare kommer ett exempel där intäkterna genereras ojämnt över perioden visa detta.

För att illustrera effekterna av omräkningsförfarandet jämförs redovisning i kronor med redovisning i euro som omräknas till kronor med genomsnittskurs respektive balansdagens kurs. Redovisning i kronor representeras i *diagram 3* av den horisontella linjen. Vid redovisning i kronor spelar det ingen roll när under året intäkterna genereras eftersom de inte påverkas av valutakursen. Med redovisning i euro kommer det att uppstå kursförluster eller kursvinster eftersom företaget bokför intäkten med transaktionsdagens kurs och den i slutet på året omräknas till kronor med genomsnittskursen.

Diagram 3. Vinstens fördelning över året med kronredovisning jämförs med euroredovisning där omräkning skett med årsgenomsnittet respektive balansdagens kurs (euro1)

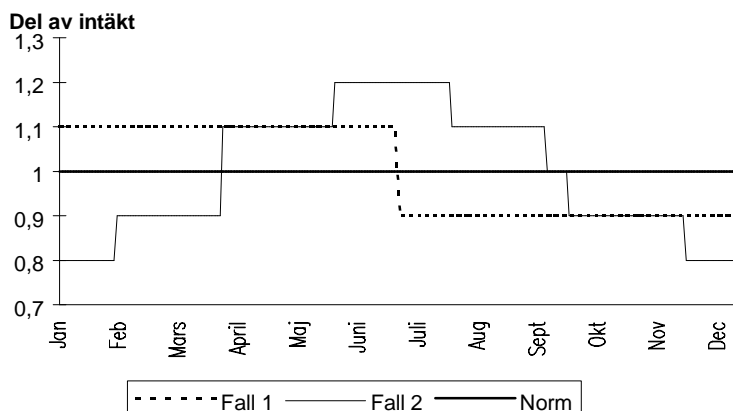
Omräkning med genomsnittskursen skulle i detta exempel öka skatteintäkterna med 9 mkr. Denna låga avvikelse förklaras av två saker. För det första är intäkterna jämnt fördelade över perioden och för det andra har valutan i detta fall haft en relativt stabil utveckling. Om samma exempel replikeras med euro2 blir avvikelsen med omräkning enligt genomsnittskursen en ökning av skatteintäkterna med 42 mkr. Även i detta fall är beloppet litet men avvikelsen har dock ökat (med 370 procent) på grund av att kursutvecklingen antagits vara en annan.

Exemplen ovan kan också användas för att illustrera effekterna av omräkning med balansdagens kurs även vad gäller resultaträkningen. Omräkning med balansdagens kurs för euro1 skulle ha ökat skatteintäkterna med 370 mkr medan beräkningen med balansdagenskurs enligt euro2 ger ett skattebortfall på 1310 mkr. Dessa avvikelser visar på en tydlig nackdel med att välja ”kursen en enskild dag” som omräkningskurs, oberoende av vilken dag som väljs.

Hur skatteintäkterna påverkas av att företagens vinster genereras ojämnt under perioden visas i nästa exempel. Den faktiska fördelningen under perioden för de företag som kommer att byta redovisningsvaluta är omöjligt att fastställa. I *diagram 4* ges två stiliserade exempel där summan av företagets vinster i kronor är exakt densamma men de genereras vid olika tillfällen. I fall 1 uppkommer 110 procent av genomsnittet per månad det första halvåret och 90 procent det andra. I fall 2 är verksamheten starkt säsongbetonad och den största delen av intäkterna genereras under sommaren. I januari och december uppkommer 80 procent och under juni och juli 120 procent av den

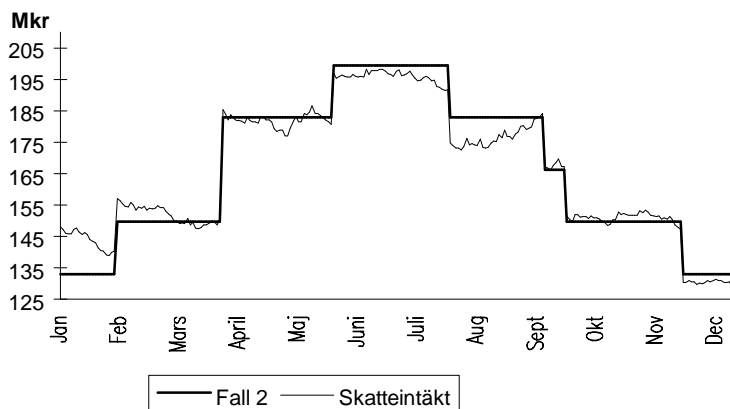
genomsnittliga månatliga vinsten. I månaderna däremellan inflyter 90 respektive 110 procent. Eftersom året inte har ett jämnt antal arbetsdagar och månaderna inte har lika många dagar måste de första dagarna i september generera den genomsnittliga intäkten för att den totala vinsten ska bli densamma i samtliga fall.

Diagram 4. Fördelning av vinsten

Om kursutvecklingen följer euro1 minskar de totala bolagsskattintäkterna med 26 mkr i fall 1 och med 11 mkr i fall 2. Om beräkningarna görs utifrån kursutvecklingen i euro2 blir det en intäktsökning på 97 mkr i fall 1 och ett skattebortfall på 69 mkr i fall 2. I diagram 5 visas skatteeffekten av att intäkterna genereras säsongsmässigt enligt fall 2.

Diagram 5. Exempel på säsongbetonad verksamhet och fördelningen av vinst efter att hänsyn tagits till kursförändringar (euro2)

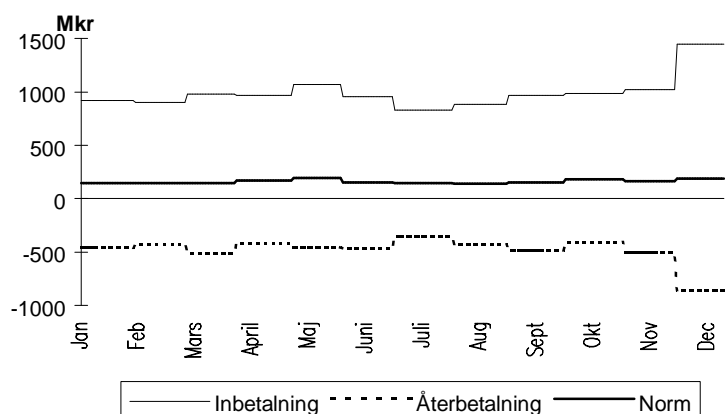
Som en förklaring till diagrammet beskrivs beräkningarna kortfattat. Som nämnts tidigare i detta avsnitt uppgår vinsterna för de bolag som antas välja euroredovisning till 41,4 mdkr. Detta innebär en skatteintäkt för staten på 11,6 mdkr. En jämn fördelning av dessa vinster över hela året ger en vinst på 166 mkr ($41,4/249$) per dag. På grund av säsongsvariationer uppkommer till exempel bara 80 procent av denna dagsvinst i januari (dvs. 133 mkr.). Denna vinst ger en skatteintäkt på 37 mkr. Genom att använda respektive dags euro2-kurs omräknas dessa vinster och bokförs i euro. Kursen den första januari är 8,56 kr per euro2. Detta betyder att vinsten bokförs till ett värde i euro2 på 15,5 miljoner euro2 ($133/8,56$). Vid taxering omräknas den bokförda vinsten med årets genomsnittskurs, 9,54 kr per euro2, till en vinst på 148 mkr ($15,5*9,54$). Statens skatteintäkter blir i detta fall 41 mkr ($148*0,28$). Skillnaden i skatt mellan redovisning i kronor och euro blir 4 mkr ($41-37$) på en dags vinster.

7.6.3 Effekter på mervärdesskatteintäkterna

Den totala intäkten av mervärdesskatt uppgick 1997 till 127,65 mdkr. Uppbörden sker månatligen och beloppen för respektive månad redovisas i *diagram 6* nedan. Av diagrammet framgår tydligt att nettoinkomsten av mervärdesskatt varierar betydligt mellan månaderna.

Det är svårt att bedöma hur stor del av den totala mervärdesskatteintäkten som kommer från företag som kommer att byta redovisningsvaluta. Utgångspunkten i dessa exempel är den gräns som gällde för uppbörd under 1997 vilken tyvärr inte sammanfaller med den gräns som används för beräkningar i tidigare kapitel. Företag som hade en omsättning överstigande 40 mkr skulle göra sin mervärdesskattebetalning senast den 20 i månaden efter redovisningsperioden. Företag med omsättning under gränsen fick en något längre kredittid då inbetalningen normalt skulle göras senast den 5 i andra månaden efter perioden. De större företagen står i genomsnitt för cirka 63 procent av de totala inbetalningarna av mervärdesskatt. I exemplen som följer antas att hälften av dessa företag övergår till redovisning i euro.

Diagram 6. 1997 års månatliga inbetalning och utbetalning av mervärdesskatt och netto

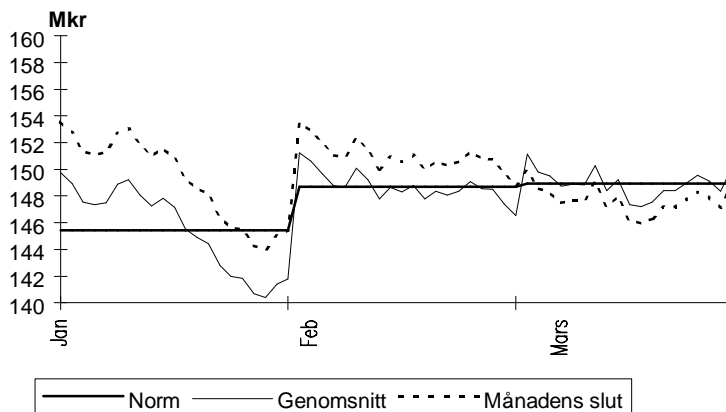

Källa: Prognosgruppen, Fi/Ska

Jämförelsenormen är mervärdesskatteintäkterna i kronor. Vid redovisning i kronor påverkas inte den slutliga skatten av när skattskyldigheten inträffade eftersom ingen omräkning sker. I diagrammen redovisas vad omsättningen den aktuella perioden skulle få för mervärdesskattekonsekvenser per dag för respektive omräkningsalternativ. Syftet är att visa hur stora avvikelser som kan uppstå dagligen. Normen representeras i diagrammen av en exakt jämnt fördelad omsättning dvs. kurvan är horisontell för varje månad. För övriga alternativ antas företagen omräkna transaktionerna till euro, i sin löpande redovisning, med respektive dagskurs. Efter periodens slut omräknas sedan det totala mervärdesskattebeloppet från euro till kronor med respektive omräkningsalternativ. Den differens som uppstår redovisas för varje transaktionsdag.

I det första exemplet jämförs redovisning i kronor med redovisning i euro med omräkning enligt genomsnittskurs respektive kursen på månadens sista transaktionsdag. När beräkningen görs med genomsnittskursen för euro1 ger det en ökad skatteintäkt med 2 mkr. och med kursen vid månadens slut en ökning med 120 mkr. Görs samma beräkning med euro2 ger omräkning med genomsnittskursen en ökning av skatteintäkterna med 3 mkr. och omräkning med valutakursen på periodens sista dag en ökning med 192 mkr. För tydlighetens skull redovisas effekterna av omräkningsalternativen endast för det första kvartalet i diagrammet.

Diagram 7. Mervärdesskatteintäkter enligt genomsnittskurs, månadens sista dag och norm (euro2)

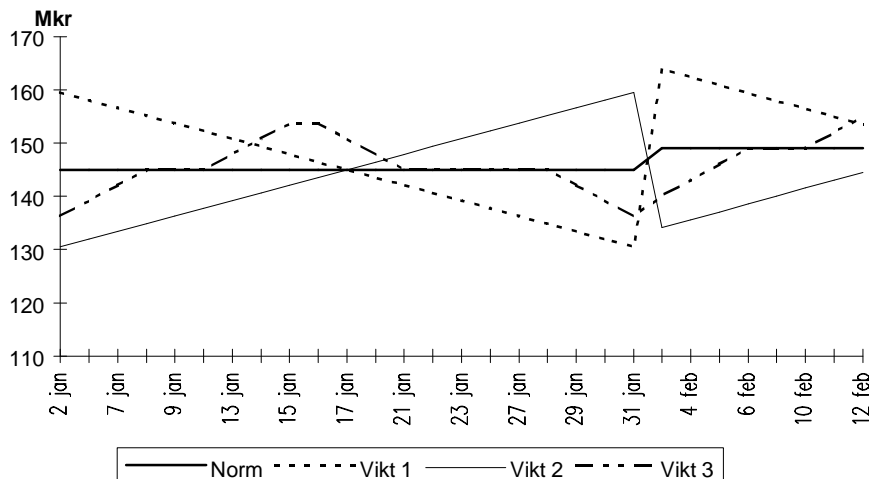

Enligt samma resonemang som gäller för bolagsskatt bör differenserna när genomsnittskursen används ta ut varandra på lång sikt.

Ovanstående beräkningar är gjorda med exakt jämn fördelning av när skattskyldigheten uppkommer i månaden och detta är naturligtvis ett starkt antagande. Hur det egentligen förhåller sig för de aktuella företagen är dock omöjligt att veta. Därför redovisas tre exempel på hur konsumtionsmönstret kan se ut i *diagram 8*. När konsumtionen är viktad enligt vikt 1 uppkommer 110 procent av skattskyldigheten i början av månaden och trappas ner till 90 procent i slutet av månaden. Enligt vikt 2 sker det exakt motsatta, 90 procent av konsumtionen sker i början på månaden och den trappas upp till 110 procent i slutet av månaden. Med viktning enligt det tredje exemplet sker en mindre del av konsumtionen i början och slutet av månaden och en större del i mitten. Vikterna pendlar då mellan 104 och 96 procent. Då de olika månaderna inte har samma antal dagar är det inte exakt samma kurva i varje månad men den totala konsumtionen är densamma i samtliga fall.

Diagram 6 visar att det är betydande skillnader mellan månaderna. Mellan maj och juni 1997 sjönk konsumtionen och därmed skatteintäkterna med 20 procent (se *diagram 6*).

Diagram 8. Tre olika sätt att vikta konsumtionen under perioden

I beräkningarna används månadens genomsnitt som omräkningskurs. När konsumtionen är fördelad över månaden enligt vikt 1 och beräkningarna görs med euro1 blir det ett intäktsbortfall för staten på 42 mkr. Om samma beräkning görs med euro2 ökar skatteintäkterna med 56 mkr.

Tabell 8. Effekten av konsumtionens fördelning under en period på ett år

(mkr.)	Vikt 1	Vikt 2	Vikt 3
Euro1	-42	50	-3
Euro2	56	-47	-6

En första slutsats av detta exempel är att fördelningen av konsumtionen påverkar statens skatteintäkter markant. Avvikelsen vid fördelning enligt vikt 2 är 25 gånger större än avvikelsen vid jämn fördelning. En andra slutsats är att både fördelningen och kursutvecklingen har betydelse för om avvikelsen blir positiv eller negativ. Exakt samma transaktioner kan beroende på valutakursen ge både en ökad och minskad skatteintäkt.

Som beskrivits i tidigare kapitel ingår mervärdesskattebasen i underlaget för en del av EU-avgiften. Varje förändring av mervärdesskattebasen kommer därmed att påverka storleken på denna avgift. Effekten bör dock bli försumbar.

7.6.4 Sammanfattning

Eftersom det är omöjligt att förutsäga hur den svenska kronan kommer att förhålla sig gentemot euron går det inte att kvantifiera det finansieringsbehov som kan uppstå med de valda omräkningsreglerna. När företag tillåts sköta sin redovisning i euro, kan det leda till en ökning eller en minskning av skatteintäkterna beroende på valutakursutvecklingen och fördelningen av intäkterna över tiden. Visserligen kan ett kortsiktigt intäktsbortfall finansieras med framtida skatteintäkter som kan uppstå på lite längre sikt. Man bör dock vara medveten om att även dessa skattebortfall måste finansieras i statens budget. Det går inte att vid varje budgettillfälle hänvisa till förväntade framtida skatteintäkter som finansiering av de tillfälliga skattebortfallen.

Det är naturligtvis möjligt att kronan långsiktigt kommer att ändra värde gentemot euron. I de fall den apprecieras kommer statens skatteintäkter från de företag som sköter sin redovisning i euro att minska. I de fall som svenska kronan deprecieras kommer statens intäkter att öka eftersom varje euro i redovisad vinst är mer värd i kronor. Det är viktigt att dessa effekter av växelkursförändringen på statens skatteintäkter inte används som motiv för eller som finansiering av en expansiv finanspolitik.

7.7 Redovisning i euro – konsekvenser för den ekonomiska statistiken

7.7.1 Bakgrund och förutsättningar

Den ekonomiska statistiken, som produceras av Statistiska centralbyrån, SCB, omfattar national- och finansräkenskaper, statistik över produktion, utrikeshandel, inkomster och konsumtion, investeringar och sparande samt finansmarknad och priser. Statistiken, som i allt väsentligt bygger på uppgifter från företagens redovisning, redovisas utslutande i svenska kronor. Enligt tilläggsdirektiven skall utredaren analysera tänkbara konsekvenser för den ekonomiska statistiken om företagen tillåts redovisa i euro.

Som förutsättning för den vidare analysen gäller att ett antal svenska företag av betydelse under de närmaste åren kommer att upprätta sin externa redovisning och interna bokföring i euro samt att statistiken kommer att redovisas, publiceras och rapporteras till Eurostat i svenska kronor under överskådlig tid. En annan förutsättning är att den ekonomiska statistik som utgör underlag för national- och finansräkenskaper

skall vara anpassad till EU:s definitioner enligt rådsförordningen om ett Europeiskt Nationalräkenskapssystem (ENS95).

Företagens redovisning i euro får konsekvenser för den ekonomiska statistiken. Problem kan befaras uppstå vad gäller konsistens mellan resultat- och balansräkningsuppgifter. Vidare kan en allmänt ökad osäkerhet i den ekonomiska statistiken befaras.

För att lösa problemen kan två alternativa angreppssätt tänkas när det gäller valutaomräkningen. I det ena fallet sker all omräkning hos berörda företag. I det andra lämnas uppgifter i euro till SCB som gör nödvändiga omräkningar. Det andra alternativet, där SCB i sin statistikproduktion måste hantera dubbla valutor i uppgiftsinsamling och bearbetning, innebär dock att mycket omfattande åtgärder behöver vidtas inom SCB. Det innebär också risker för att överensstämmelse med motsvarande uppgifter för skatteändamål etc. inte kan uppnås. Huvudalternativet är därför enligt utredarens mening att företagen gör all omräkning från euro till svenska kronor och att företagen tillställs centrala anvisningar om omräkningsmetoder. Det andra alternativet behandlas inte vidare.

7.7.2 Värderingsprinciper i ekonomisk statistik

I den ekonomiska statistik som belyser företagssektorns resultat och balansräkningar förekommer i princip två olika slag av värderingar. I den s.k. *företagsstatistiken* är resultat- och balansräkningsuppgifter i princip värderade enligt gällande redovisningsnormer. Detta innebär värdering till historiska anskaffningsvärden, enligt lägsta värdets princip etc. Företagsstatistiken redovisas efter näringsgrenar och antal anställda och utgör underlag för annan ekonomisk statistik.

Företagssektorns produktion, driftsöverskott, inkomstöverföringar, investeringar och sparande redovisas också i *national- och finansiella räkenskaper*. Hos dessa, som följer internationella rekommendationer och regler (FN:s respektive EU:s), är värderingsnormen rådande marknadsvärde vid transaktionstillfället respektive vid balansdagen, eller nominell värdering för poster som inte handlas på en andrahandsmarknad. Marknadsvärderingen – eller motsvarande – motiveras av analytiska och statistiska behov. Vid en konsekvent marknadsvärdering kommer alla transaktioner och balansposter att vara lika värderade hos olika motparter i ekonomin. Att tillämpa andra värderingsprinciper skulle leda till fel och inkonsistenser i det ekonomisk-statistiska systemet. I praktiken är det dock omöjligt att upprätthålla en konsekvent marknadsvärdering i den makroekonomiska statistiken,

eftersom många uppgifter hämtas från företag och andra institutioners bokföring.

I nationalräkenskaperna registreras skillnaden mellan in- och utgående balans och transaktionsförändring som omvärderingar – realiserade och orealiserade kapitalvinster. Dessa skall inte räknas som inkomster eller sparande i nationalräkenskapssystemet. Det är därför mycket viktigt att hålla isär kapitalvinster och kapitalförluster och andra inkomster och utgifter; eftersom fel annars uppstår i beräkningarna av disponibel inkomst och sparande.

7.7.3 Valutaomräkningar i nationalräkenskaperna

Som en konsekvens av regeln om marknadsvärde skall i national- och finansräkenskaperna transaktioner i utländsk valuta anges till dagskurs vid transaktionstillfället, dvs. vad som faktiskt utgivits eller erhållits vid betalning omräknad till genomsnittet mellan köp/säljkurs eller om transaktionen inte ger upphov till en betalning, värdet vid överlåtelsen omräknad till aktuell valutakurs. Detta förutsätter i princip att varje transaktion skulle behöva omräknas enligt rådande växelkurs för att slutresultatet skall bli korrekt. Så sker av naturliga skäl inte i praktiken. Schablonmetoder tillämpas, t.ex. när det gäller utrikeshandeln. Balansräkningarna skall omräknas till dagskurs vid balansräkningsdagen. Valutaomräkningarna i statistikrapporteringen lämnar dock mycket i övrigt att önska (se avsnitt 7.7.5 nedan).

7.7.4 Valutaomräkningar hos företagen

Valutaomräkningar förekommer när poster denominerade i utländsk valuta skall räknas om till svenska kronor i företagets bokföring. Detta förekommer i varierande grad hos de flesta företag. Valutaomräkningen sker med olika metoder. De normer som har utvecklats kring företagets redovisning av valutaomräkningar påverkas framför allt av FAR:s rekommendation (förslag) om omräkning av tillgångar och skulder i utländska dotterbolag och BFN:s rekommendation (R 7) om värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta.

Internationellt finns det närmast en total uppslutning kring den metod för omräkning avseende utländska dotterbolag som bygger på den amerikanska FAS 52 och som FAR:s rekommendation till viss del baseras på. Enligt denna metod skall utländska dotterbolag delas in i två kategorier; en för självständiga och en för integrerade dotterbolag. För den förra gruppen skall omräkning ske med balansdagens kurs för

balansräkningens poster medan resultaträkningen omräknas till genomsnittskurs för redovisningsperioden (den s.k. dagskursmetoden). Vid denna metod uppkommer en omräkningsdifferens, som är effekten av att nettoinvesteringen omräknats till annan kurs vid årets slut än vid dess början. Differensen är alltså ett uttryck för en orealiserad värdeförändring som ej skall ingå i årsresultatet. Omräkningsdifferensen förs i stället direkt mot eget kapital.

För den senare gruppen räknas monetära poster om med balansdagens kurs medan icke-monetära poster räknas om med den kurs som gällde vid anskaffningstidpunkten. Omräkningsdifferensen, som här helt speglar kursvinst eller kursförlust inräknas därför i årsresultatet. Den helt förhärskande metoden i Sverige är den s.k. dagskursmetoden (se Rundfelt, Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 1996).

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta behandlas i Sverige – när detta skrivs – i BFN:s rekommendation R7. Rekommendationen bygger på att alla fordringar och skulder skall värderas till balansdagens kurs. Den största skillnaden mellan internationella rekommendationer och R7 gäller kravet i R7 att orealiserade vinster på långfristiga fordringar och skulder skall avsättas till en valutakursreserv och därmed inte kan göras till föremål för utdelning. Kravet påverkar i praktiken bara redovisning i juridiska enheter.

En ytterligare skillnad mellan internationella rekommendationer och R7 gäller klassificeringen av de kursdifferenser som hänför sig till fordringar och skulder i utländsk valuta. Enligt R7 skall ”kursförändringar på kundfordringar och leverantörskulder i utländsk valuta redovisas i rörelseresultatet. Kursförändringar hänförliga till lånetransaktioner skall redovisas som finansiella poster”.

Om en fordran eller skuld i utländsk valuta effektivt är skyddad av en motpost i utländsk valuta (hedging/valutasäkring) skall fordran eller skulden redovisas med hänsyn tagen till detta. Det innebär att förändringen i växelkursen inte skall påverka det bokförda värdet (R7).

Enligt Rundfelt (se ovan) genomförs kurssäkringen med all sannolikhet ofta genom köp eller försäljning av s.k. terminskontrakt. Säkringseffekten uppnås redovisningsmässigt genom att terminskontrakten ligger ”off-balance”. Det innebär att varken vinster eller förluster på kontrakten beaktas förrän den kontrakterade eller budgeterade betalningen är ett faktum.

I den ekonomiska statistiken är idealet att alla transaktioner och balansposter omräknas enligt rådande växelkurs gentemot redovisningsvalutan vid transaktionstillfället respektive balansdagen, t.ex. enligt dagskursmetoden. Detta förhållande gäller dock endast en minoritet av företagen vid rapporteringen till den ekonomiska statistiken. Många företag använder kurser som är låsta för kortare eller längre tid.

Genomsnittskurser, koncerninterna kurser och andra förutbestämda kurser är vanliga.

Enligt uppgift kommer Redovisningsrådet inom kort att anta en rekommendation som skall ersätta BFN R7. I sak innebär det inget som påverkar utredarens ställningstaganden.

7.7.5 SCB-enkät om valutaomräkningar i den ekonomiska statistiken

I syfte att få en bild av vilka valutaomräkningsmetoder som i praktiken används vid rapporteringen till SCB genomförde SCB enligt uppgift vintern 1996/97 en enkät till cirka 660 uppgiftslämnare inom den ekonomiska statistiken. Frågor ställdes bland annat om vilken kurs som används vid omräkning från utländsk valuta, om förekomsten av valutasäkringar och om vilken annan omräkningskurs som skulle kunna användas av företaget vid statistikrapporteringen.

Resultat avseende 535 inkomna svar från uppgiftslämnare till investeringsenkäterna, leverans- och orderstatistiken, import- och exportprisindex, årlig industri- och finansstatistik, statistiken över företagens utländska tillgångar och skulder samt utrikeshandelsstatistiken visade att inte ens hälften av företagen rapporterade alla transaktioner enligt acceptabel omräkningskurs, dvs. dagskurs vid transaktionstillfället eller aktuell genomsnittskurs för kortare perioder. Hos nästan 20 procent av företagen förekom att valutasäkrade värden rapporteras och av dessa angav merparten att de inte kunde rapportera till annan kurs.

Enkäten visade på stor spridning av valutaomräkningsmetoder mellan företag, men också inom koncerner och t.o.m. inom samma företag. Exempel från enkäten visade också att skillnaden mellan valutasäkrad kurs, koncernkurs m.m. och avistakurs kan vara betydande.

Den av SCB genomförda valutaenkäten ger en indikation om att valutaomräkningar kan vara ett icke försumbart problem i den ekonomiska statistiken.

<i>Metod för omräkning</i>	<i>Procent</i>
Dagskurs vid transaktionstillfället	23
Generaltullstyrelsens växelkurser	12
Valutasäkrad kurs	18
Annan förutbestämd kurs	44
Ej relevant	3
Totalt	100

7.7.6 Tänkbara konsekvenser för den ekonomiska statistiken

Att hantera valutaomräkningar i företagens redovisning är inget nytt problem för den ekonomiska statistiken. All ekonomisk statistik redovisas i svenska kronor och poster ursprungligen denominerade i utländsk valuta måste på ett eller annat sätt omräknas till svenska kronor. Vanligtvis görs detta direkt av företagen själva enligt gängse redovisningspraxis. SCB behöver uppgifter om flöden/resultat och ställningsvärden konsekvent värderade till marknadsvärde eller motsvarande vid transaktions- respektive balansdagen. Ett problem är att de statistikuppgifter som rapporteras till SCB i stor utsträckning är omräknade enligt andra kurser, valutasäkrade och eller andra förutbestämda kurser. Ett annat problem är att valutaomräkningar av resultat- och balansräkningsposter med samma omräkningskurs automatiskt ger upphov till inkonsistenser mellan transaktions- och ställningsvärden i den ekonomiska statistiken. Om växelkursen inte är helt fast under en redovisningsperiod uppkommer en inkonsistens mellan resultaträkning och balansräkning som en följd av att schablonmetoder (samma kurs för transaktioner och balanser) används. Omräkningsdifferensen förs i allmänhet till eget kapital i företagets bokföring. Det förstnämnda problemet är sannolikt värdemässigt betydligt allvarligare än det sistnämnda.

Om företagen går över till euro-redovisning uppstår ingen ny typ av problem. Poster som tidigare var denominerade i euro behöver inte längre omräknas, medan det motsatta kommer att gälla för uppgifter i svenska kronor. Dessa måste nu i stället omräknas till euro men sedan eventuellt tillbaka till svenska kronor (för deklaration och skatter). Man kan anta att gängse metoder (enligt redovisningsrekommendationer etc.) för att omräkna värden i utländsk valuta till svenska kronor tillämpas i alla omräkningsled, dvs. vid omräkning av värden i svenska kronor till euro och i förekommande fall tillbaka till svenska kronor. Här kan finnas anledning att peka på risken för att valutaomräkningar i flera steg kan leda till felskattningar. Ett exempel kan illustrera det sagda.

Om ett euroredovisande företag tar upp ett lån i svenska kronor när eurokursen är t.ex. 8,30 och återbetalar lånet när kursen är 8,50 uppstår en kursvinst i euroredovisningen. Om företaget hade haft sin bokföring i svenska kronor hade naturligtvis varken vinst eller förlust uppkommit. I detta sammanhang är dock svenska kronor en utländsk valuta. Om en schablonmetod används för myndighetsrapportering i svenska kronor och denna avviker från den som används för omräkning från svenska kronor till euro, finns en uppenbar risk för konsistensfel, dvs. att "kronor in" kommer att skilja sig från "kronor ut".

Den ekonomiska statistiken kommer att redovisas i svenska kronor så länge Sverige står utanför EMU. Detta gäller även statistikrapportering till Eurostat. En övergång till euroredovisning hos företagen medför sannolikt att valutaomräkningarna ökar i omfattning i rapporteringen till den ekonomiska statistiken. Valutaomräkningar är allmänt sett ett osäkerhetsmoment i den ekonomiska statistiken och kan orsaka betydande fel i nationalräkenskaperna, finansräkenskaperna och andra makroekonomiska aggregat. Hur allvarligt problemet är beror på storleken på transaktionerna och utvecklingen av valutakurserna. En övergång till euroredovisning i företagen förutsätts ha samband med en ökad eurodenominering av transaktioner och balansposter. Problemet kan alltså komma att öka om den valuta som används för myndighetsrapportering – i det här fallet svenska kronor – inte är representativ för den dominerande verksamhetsvalutan (euron).

Ett annat problem är att inkonsistenser kan uppkomma om statistikuppgifter hämtas från delar av bokföringen där omräkning från euro till svenska kronor eventuellt inte kommer att ske, alternativt omräknas enligt annan metod än den som tillämpas för den officiella redovisningen.

En allmänt ökad osäkerhet i statistiken kan befaras. Euro-redovisande företag behöver hållas under särskild uppsikt, vilket innebär en ökad resursbelastning och eventuell omprioritering av granskningsinsatser från SCB:s sida. Vidare kan inslaget av valutakursdifferenser i företagsredovisningen och i national- och finansräkenskaperna förväntas öka. Dessa skall hållas åtskilda från andra intäkter/kostnader eftersom kapitalvinster inte får påverka driftsöverskott och sparande i nationalräkenskapssystemet.

7.7.7 Rekommendationer avseende euro-redovisande företag beträffande omräkning av statistikuppgifter från euro till svenska kronor

SCB:s företagsstatistik bygger i hög grad på standardiserade räkenskapsutdrag (SRU-material). De omräkningsmetoder som utredaren föreslår skall tillämpas för SRU-materialet, liksom för annat underlag för deklaration och skatter, bör användas även för statistikuppgifter.

För statistikrapportering som bygger på uppgifter som inte utgör underlag för deklaration och skatter, t.ex. korttidsstatistik över leveranser, order, investeringar, omsättning och finansiella tillgångar och skulder, föreslås att omräkning till svenska kronor sker enligt samma princip som tillämpas i dagskursmetoden. Det innebär att transaktioner/flödesuppgifter omräknas med antingen genomsnittskursen för den aktuella mätperioden eller, när detta av olika skäl inte är möjligt, med en

acceptabel approximation av genomsnittskursen. En metod är att använda den Europeiska centralbankens officiella kurs ett visst när-liggande datum, en annan att beräkna genomsnittskursen med viss tidsförskjutning. Värden som avser tillgångar och skulder föreslås omräknas enligt gällande kurs det datum rapporteringen avser. Vilken kurs som skall användas för omräkning från euro till svenska kronor i statistikrapporteringen föreslås bestämmas av SCB eller annan statistik-ansvarig myndighet, vilka också bör meddela euro-redovisande upp-giftslämnare vilka omräkningskurser som skall gälla i varje enskild undersökning.

En samordning bör ske med andra myndigheter (RSV m.fl.) vad gäller omräkningsmodeller. Att företagen skulle behöva hantera olika omräkningsmodeller gentemot olika myndigheter är enligt utredaren olämpligt.

7.7.8 Författningsregler om uppgiftsskyldighet till den ekonomiska statistiken

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt 4 § lagen (1992:889) om den officiella statistiken. Enligt 8 § i denna lag gäller att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas, samt om sättet och tiden för uppgiftslämnandet. Regeringen har med stöd härav gjort en sub-delegering av normgivningen till SCB, se 4 § förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken. Med stöd av detta bemyndigande utfärdar SCB regelmässigt närmare föreskrifter om uppgiftslämnandet till den ekonomiska statistiken i verkets författningssamling (SCB-FS).

Uppgiftsskyldigheten i 4 § lagen om den officiella statistiken anges på en relativt allmän nivå i form av uppgiftskategorier. Inom de givna ramarna har SCB enligt den anslutande förordningen rätt att meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas.

Om företagen tillåts redovisa i euro, medan uppgiftslämnandet till den ekonomiska statistiken kräver en omräkning hos företagen till svenska kronor, innebär detta utan tvekan ett särskilt åliggande för företagen. Förutsättningen är naturligtvis att en omräkning inte ändå måste ske av andra, t.ex. skattemässiga, skäl.

Någon reglering av i vilken valuta statistikredovisningen skall ske finns varken i lagen eller i förordningen om den officiella statistiken. Frågan är alltså i första hand om en föreskrift från SCB som kräver omräkning till svenska kronor vid uppgiftslämnandet till den ekonomiska statistiken ryms inom ramarna för regeringens bemyndigande till SCB. Kravet på uppgifter omräknade i svenska kronor framstår som en ny

faktor som inte har beaktats vid utformningen av de aktuella statistikförfattningarna.

Ett bemyndigande skall användas med urskillning och återhållsamhet (se prop. 1983/84:119 s. 11). Särskilt gäller det naturligtvis ”åligganden för enskilda” som egentligen hör till Riksdagens primära lagområde. I tveksamma fall bör den aktuella regeringsförordningen kompletteras. Utredaren föreslår med hänsyn till detta en författningsreglering av skyldigheten för de företag som redovisar i euro att lämna uppgifter för den officiella statistiken omräknat i kronor.

6. Förslag till ändring i förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken

4 §

En myndighet som ansvarar för officiell statistik får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för sådant uppgiftslämnande som avses i 4 § första stycket eller 5-6 §§ i lagen om den officiella statistiken i fråga om vilka uppgifter som skall lämnas samt tidpunkten och sättet för uppgiftslämnandet. Förordning (1995:1061).

En myndighet som ansvarar för officiell statistik får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för sådant uppgiftslämnande som avses i 4 § första stycket eller 5-6 §§ i lagen om den officiella statistiken i fråga om vilka uppgifter som skall lämnas samt tidpunkten och sättet för uppgiftslämnandet. *Uppgiftsskyldiga som har sin redovisning i euro skall lämna uppgifter för den officiella statistiken omräknat i svenska kronor.*